

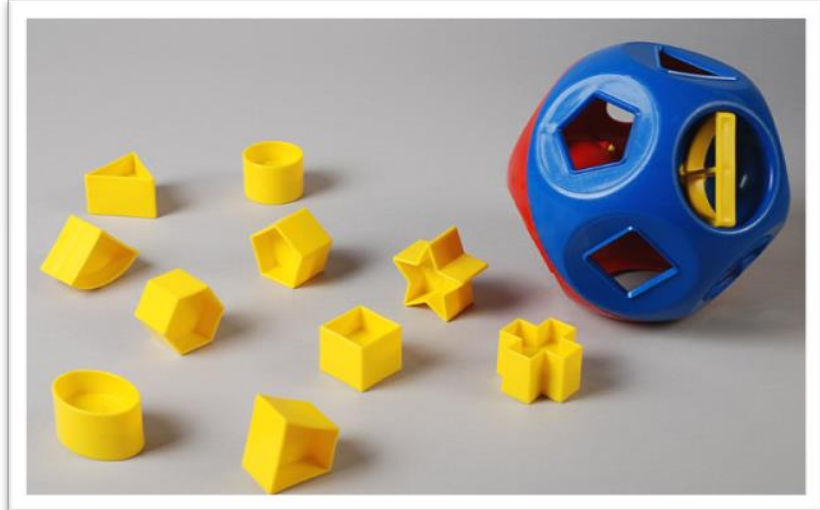
Departamento di
Enseñansa Aruba

Integraal Taalbeleid Onderwijs 2023

Adviesrapport

Maart 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Aanleiding	6
Hoofdstuk 1 Achtergrondproblematiek	8
Hoofdstuk 2 Uitgangspunten en Doelen	13
Hoofdstuk 3 Methodiek & Resultaten	17
Hoofdstuk 4 Conclusie & Aanbevelingen	48
Schematisch Overzicht Aanbevelingen	69
Implementatie	71
Checklist Beleid (vragen uit Rapport Doorlichting)	72
Literatuurlijst	74
Begrippenlijst	77
Bijlage 1 Overzicht Stakeholders	
Bijlage 2 Overzicht Experts	
Bijlage 3 Overzicht sessies Nationaal Debat	
Bijlage 4 Overzicht streefniveau voor de talen	
Bijlage 5 Voorbeeld combinatiemodel instructietalen primair onderwijs	
Bijlage 6 Resultaten vragenlijsten stakeholders	
Bijlage 7 Verslagen van de sessies stakeholders	

Foto van een groep schoolkinderen buiten de katholieke kerk van Oranjestad, Augustus 1903 (Fotograaf: Robert Soublette). Bron: <https://digital.bna.aw/?NL-KV-FA-0714-145>; origineel uit Koninklijk Huisarchief.

Voorwoord

Sinds begin 19e eeuw werd door vooraanstaande personen al aangegeven dat de slechte beheersing van het Nederlands bij de andere vakken doorwerkte (Gouverneur-Generaal Albert Kikkert, 1819) en dat het Nederlands als enige instructietaal niet de meest geschikte vorm van instructie voor het onderwijs op de eilanden is (Hamelberg, 1896). In 1904 stelde van Kol zelfs dat “ het een dwaas en onbereikbaar iets is... kinderen het Hollands te willen opdringen...” (van Kol ,1904).

Anno 2023 (200 jaar na de oprichting van de eerste landschool op Aruba) kampen we nog steeds met een situatie waarin het Nederlands de alfabetiseringstaal is in het primair onderwijs en de enige officiële instructietaal in het voortgezet onderwijs. De Nederlandse taal wordt nog steeds aangeboden alsof het de moedertaal is van de leerlingen. De enige uitzonderingen hierop zijn de twee (pilot)scholen die gestart zijn met de implementatie van de kerndoelen primair onderwijs (Scol Arubiano Multilingual). Verder zijn er particuliere scholen die onderwijs in het Engels aanbieden.

In dit document geeft Directie Onderwijs advies over een integraal taalbeleid van het kleuteronderwijs tot en met het hoger onderwijs. De minister is voornemens hiermee tegemoet te komen aan enerzijds de beleidsvoornemens vastgesteld in zijn strategisch plan *Onderwijs in transitie, Onderwijsbeleid Aruba 2021-2025* (Minister van Onderwijs en Sport, december 2021) en anderzijds aan de aanbevelingen zoals vastgesteld in het rapport *Doorlichting van het Arubaanse onderwijsbestel, Tussenrapportage: van plan naar aanpak (februari 2022)* in het kader van het Landspakket.

Dit adviesrapport is een aanvulling op het document *Integraal Taalbeleid Onderwijs 2022, Voorlopige Conclusie & Aanbevelingen, december 2022*. In het document dat voor u ligt wordt er meer uitvoerig aandacht besteed aan de methode en (vooral) de resultaten van het proces, op basis waarvan dit advies tot stand is gekomen.

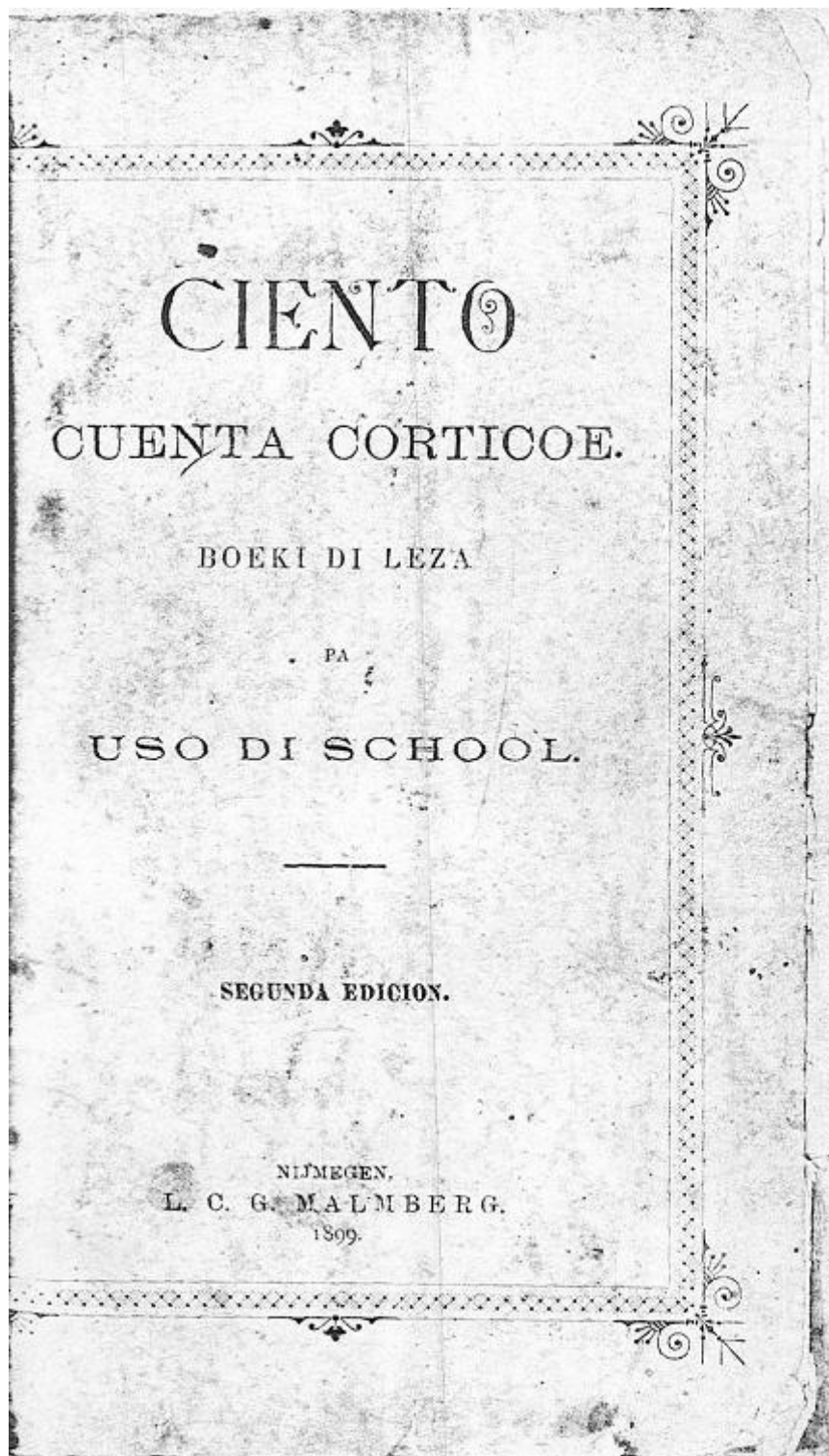
Dit advies is opgesteld door de coördinatiegroep Project Integraal Taalbeleid Onderwijs:

drs. Vanessa Scholing-Pietersz, Beleidsfunctionaris AVO (voorzitter)

drs. Audrey Tromp-Wouters, Projectleider Proyecto Idioma den Enseñansa

drs. Juan Maduro, Beleidsfunctionaris Proyecto Idioma den Enseñansa

Oranjestad, maart 2023

Titelpagina van een schoolboek in het Papiamentu, gebruikt in 1899 op Aruba. Malmberg is tegenwoordig de uitgever van *Taalctief*, de veelgebruikte, niet-aansluitende, basisschoolmethode. Bron:

<https://digital.bna.aw/?item=BNADIGITOTROMP1899CIENTOCUENTACORTICOE>

Aanleiding

De Minister van Onderwijs heeft in maart 2022 Directie Onderwijs de opdracht gegeven om te komen tot een Integraal Taalbeleid voor het Arubaanse onderwijs. De aanleiding hiertoe was enerzijds het strategisch plan van de Minister *Onderwijs in Transitie: Onderwijsbeleid 2021-2025* waarin taalbeleid één van de prioriteiten is. Anderzijds was de aanleiding het rapport *Doorlichting van het Arubaanse onderwijsbestel* (februari 2022), waarin de volgende aanbeveling staat geformuleerd: ***Maak een eenduidige en consequente keuze in het taalbeleid.***

De wens van de Minister was gezien de complexiteit en gevoeligheid van het onderwerp een **Nationaal Debat** te houden om zo tot een weloverwogen advies te komen betreffende taalbeleid in het onderwijs. Er wordt gesproken van een integraal taalbeleid in het onderwijs omdat het beleid een reikwijdte heeft van het kleuteronderwijs tot en met het hoger onderwijs. Hierin moet een rode draad, een doorlopende leerlijn, zijn om zo de doorstroom en aansluiting te waarborgen. Ook moet meegenomen worden dat er een vigerend beleid in het primair onderwijs is van de implementatie van de kerndoelen primair onderwijs. De implementatie hiervan heeft de naam Scol Arubiano Multilingual gekregen (SAM). De implementatie is op sommige scholen gedeeltelijk gestart. De voormalige pilotscholen (PSML scholen) zijn in 2009 gestart (in het kleuteronderwijs) en in 2012 in het basisonderwijs. Dit wil zeggen dat op deze scholen gebruik is gemaakt van het Papiamentu als alfabetiseringstaal en instructietaal tot en met klas 4 (volgens de goedkeuring van de Minister destijds). Belangrijke vraag om te beantwoorden is of het beleid zoals het momenteel geformuleerd is, aansluit op de ontwikkelingen en behoeften om zo de doelen te kunnen bereiken.

Het onderwijstaalbeleid moet zorgdragen voor een goede aansluiting naar de arbeidsmarkt en het vervolgonderwijs (lokaal en internationaal). Tevens moeten de juiste talige competenties ontwikkeld worden om te kunnen functioneren als burger in de Arubaanse samenleving, om zo ook te kunnen bijdragen aan de maatschappij.

Deze adviesnota gaat over een nationaal taalbeleid voor het Arubaanse onderwijs. Dit is een beleidsdocument op strategisch niveau waarin tactische elementen voorkomen. Dit was noodzakelijk gezien de aard van de opdracht. Het is namelijk bedoeld als beslisdocument, aan de hand waarvan de minister een duidelijke beleidsbeslissing kan nemen en over kan gaan tot een implementatieplan.

Foto gemaakt in een klaslokaal in de parochieschool in Santa Cruz in 1944. (Fotograaf: Nelson Morris).
Bron: <https://digital.bna.aw/?LAGO-MORRIS-001-05364>

Hoofdstuk 1 Achtergrondproblematiek

Taal in het onderwijs op Aruba en specifiek de keuze voor een instructietaal is een eeuwenoude discussie zoals in het voorwoord al werd aangegeven aangezien reeds in 1819 werd aangegeven door Gouverneur-Generaal Kikkert dat de slechte beheersing van het Nederlands doorspeelde in de andere vakken. Hoe talen op school worden gebruikt is een belangrijke factor in het succes van kinderen tijdens hun schoolloopbaan¹ (Pinnock, 2009).

Dat taal invloed heeft op het welzijn van kinderen en het onderwijsrendement wordt wereldwijd aangekaart door vooraanstaande instellingen zoals bijvoorbeeld UNESCO² en de Wereldbank³.

Rol van talen in het onderwijs

In de discussie over talen in het onderwijs worden vaak verschillende definities gegeven aan de verschillende termen betreffende taal, zoals instructietaal, voertaal, thuistaal, omgevingstaal, vreemde taal of taal als ondersteuning bij andere vakken. Het is van belang dat bij elk gesprek over taal in het onderwijs de gesprekpartners éézelfde definitie hanteren. Onderstaand schema geeft weer welke definities gehanteerd worden voor de verschillende termen in dit document.

Figuur 1: schematisch overzicht rol van talen in het onderwijs.

¹ Eigen vertaling

² UNESCO. (2016). *Global Education Monitoring Policy Paper 24: If you don't understand, how can you learn?*

³ The World Bank (2021). *Loud and Clear: Effective Language of Instruction Policies for Learning: World Bank Policy Paper*.

Op Aruba hebben we in het eerste leerjaar van de basisschool (klas 1) te maken met een relatief hoog percentage leerlingen die niet kunnen doorstromen naar de volgende klas (deze leerlingen worden 'zittenblijvers' genoemd). Opmerkelijk is dat in de huidige praktijk (zoals in de wegeving staat vastgelegd) juist in klas 1 het moment is dat men met alfabetisering in de Nederlandse taal (vanuit een moedertaal didactiek) begint. Het kleuteronderwijs is namelijk helemaal in het Papiamentu. Er vindt dus een onnatuurlijke overgang plaats op zesjarige leeftijd wanneer kinderen aanvagen in het basisonderwijs en moeten leren lezen en schrijven in een voor hun vreemde taal. De andere vakken worden ook in deze vreemde taal, namelijk het Nederlands, aangeboden (materiaal en toetsen).

In het secundair onderwijs (EPB en AVO) zien we in bepaalde leerjaren hoge percentages van leerlingen die blijven zitten en het leerjaar over moeten doen. Ook hier zijn de verschillende problemen op het gebied van taal een oorzaak voor het wel of niet kunnen doorstromen. Denk hierbij aan begrip van de leerstof, toetsen en examens en interactie met de docent in een vreemde taal. Onderstaande tabel geeft een overzicht van deze percentages weer in het schooljaar 2017/2018.

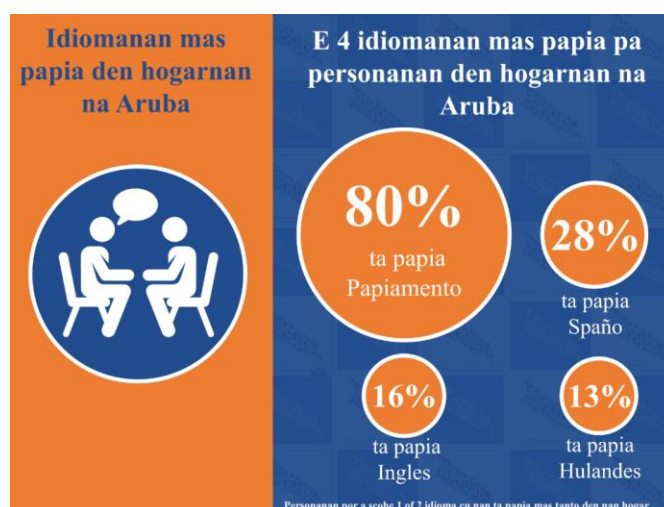
Percentage zittenblijvers in schooljaar 2017/2018							
	Basis	EPB	MAVO	CB HAVO / VWO	HAVO	VWO	EPI
Leerj.1	12.3	9.9	14.5				22.6
Leerj.2	7.5	8.2	12.2	-	7.1		21.3
Leerj.3	6.3	6.6	16.2	-	20.1	1.4	28.7
Leerj.4	7.5	15.4	17.3	0	29.7	15.4	31.4
Leerj.5	5.7				23	10.2	
Leerj.6	1.7					22.9	

* grijze vlak: niet van toepassing ** Cijfers lange traject Havo niet bekend.
Bron: Onderzoek en Statistiek-Departamento di Enseñansa

Figuur 2: schema percentage zittenblijver in het schooljaar 2017/2018, bron: PEN 2030 (p14)

In het primair onderwijs is het probleem het hiaat dat ontstaat bij de overstap van het kleuteronderwijs naar klas 1 van de basisschool, waar de alfabetisering in het Nederlands plaatsvindt en dat ervan uitgegaan wordt dat leerlingen een basiswoordenschat in het Nederlands hebben van rond de 6000 woorden. De gebruikte methodes en didactische aanpak is vanuit een moedertaalperspectief. Dit veroorzaakt een taalachterstand bij de meeste leerlingen gezien de thuistaalsituatie van land Aruba, waarbij Papiamentu de meest gesproken taal is in de meeste huishoudens.

De talen Papiamentu (80%), Spaans (28%), Engels (16%) en Nederlands (13%) zijn de meest gesproken talen in de Arubaanse huishoudens volgens de laatste data van het CBS.

Figuur 3: Meest gesproken talen in huishoudens Aruba, Bron: Pilot Census October 2019, CBS Aruba

In het primair onderwijs is met de start van de Proyecto Scol Multilingual (PSML) een start gemaakt met de implementatie van de Arubaanse kerndoelen primair onderwijs, waarbij er twee (2) scholen zijn waar de alfabetisering in het Papiamentu plaatsvindt en de vreemde talen Spaans en Engels worden aangeboden in alle leerjaren. Dit beleid heeft tot op heden geen wettelijke vertaalslag gekregen, wat niet bevorderlijk is voor het implementatieproces, aangezien wettelijke kaders essentiële randvoorwaarden zijn bij de implementatie van een beleid.

Bovenstaand heeft geleid dat er binnen het primair onderwijs momenteel twee stromen worden gehanteerd. Officieel dient de implementatie van Scol Arubiano Multilingual (implementatie kerndoelen primair onderwijs) op meerdere scholen plaats te vinden. Door verschillende factoren, voornamelijk ontbrekende randvoorwaarden, verloopt de implementatie niet zoals gepland en vindt de alfabetisering op de meeste scholen nog steeds in het Nederlands plaats vanuit een moedertaalperspectief.

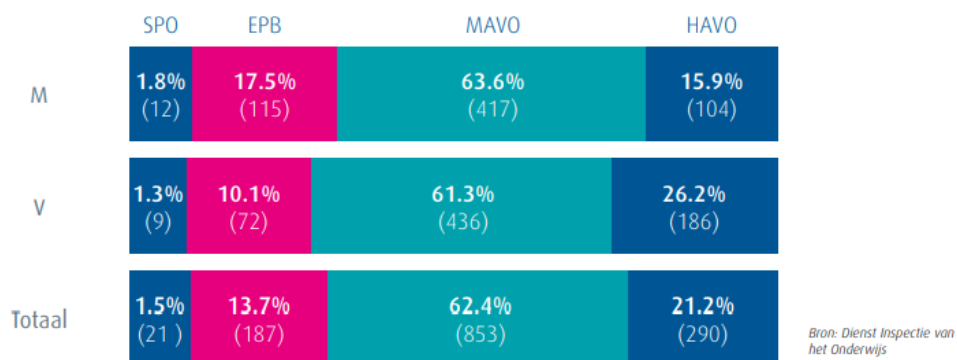
In het speciaal onderwijs is er al een traditie van het aanbieden van onderwijs in het Papiamentu en is het gebruik als instructietaal een feit. Het probleem in het speciaal onderwijs is dat aangegeven wordt dat op het gebied van taal er behoefte is om de flexibiliteit te hebben om ook andere talen aan te bieden. Voornamelijk de mogelijkheid van het aanbieden van het vak Nederlands als vreemde taal.

Het analyseren van de doorstroom tussen verschillende onderwijstypen is van belang bij het formuleren van een integraal taalbeleid voor het onderwijs. Volgens de data van de Dienst Inspectie van het Onderwijs Aruba (2017/2018) is de doorstroom vanuit het primair onderwijs naar het secundair als volgt: de meerderheid (62%) van de leerlingen vanuit het primair onderwijs stroomt door naar basiscyclus mavo. De groep die doorstroomt naar basiscyclus havo/vwo is 21%. Ongeveer 13% van de leerlingen stroomt vanuit het primair onderwijs door naar het lager beroepsonderwijs (EPB). Jaarlijks stroomt ongeveer 1,5% van de leerlingen door naar de Scol Practico pa Ofishi (SPO). Deze verdeling is over de jaren heen ongeveer hetzelfde gebleven en geeft dus een goed beeld van de doorstroom.

Onderstaande tabel geeft de doorstroom in 2017/2018 weer.

Percentage doorstroom van het basis naar het voortgezet onderwijs in schooljaar 2017/2018

Figuur 4: doorstroom 2017/2018, bron: PEN 2030 (p14)

In het algemeen voortgezet onderwijs waar Nederlands de enige officiële instructietaal is, zijn er een tal van aspecten op het gebied van taal die een probleem vormen⁴:

- De beheersing van de instructietaal is zwak, zowel bij leerlingen als docenten (vooral bij de op Aruba opgeleide docenten). Bij leerlingen is dat al het geval bij aanvang van het avo vooral op het gebied van woordenschat.
- Er is geen leescultuur bij de leerlingen.
- De gebruikte methodes zijn nog vaak gericht op Nederlandse leerlingen in de Nederlandse context.
- De meeste centrale examens (vooral voor havo en vwo) zijn afkomstig uit Nederland en zijn niet gecontextualiseerd.
- De docenten zijn niet opgeleid om hun vak te doceren met een didactiek die rekening houdt met het feit dat de instructietaal vreemd is voor de meeste leerlingen.

Recent onderzoek op scholen voor het voortgezet onderwijs op Aruba naar de behoeften en attitudes van docenten (Wenzel, 2022)⁵ geeft aan dat docenten niet goed weten om te gaan met de materialen (methodes) gericht op de Nederlandse leerlingpopulatie en context. Verder geven docenten ook aan in de praktijk andere talen behalve het Nederlands te gebruiken in de les, maar bereiken niet het gewenste resultaat om leerlingen in de Nederlandse taal over het vak te laten communiceren.

In het beroepsonderwijs heeft de problematiek te maken met instroomniveau op het gebied van taal van de leerlingen. De leerlingen die vanuit het primair onderwijs naar het lager beroepsonderwijs gaan hebben dusdanige hiaten op het gebied van taal dat het bijna onmogelijk is om de gewenste streefniveaus te behalen. Er is geen ruimte voor remediëring aangezien de beschikbare tijd niet toereikend is.

In het middelbaar beroepsonderwijs (EPI) worden vergelijkbare hiaten geconstateerd dat na het behalen van een mavo diploma of een lager beroepsonderwijs (EPB) diploma het taalniveau dusdanig laag is dat er binnen de gestelde termijn van de opleiding voornamelijk tijd besteed moet worden aan het remediëren van de hiaten in plaats van het werken naar het behalen van de streefniveaus.

Hoger onderwijs heeft geen officieel vastgesteld nationaal beleid en wetgeving waarin richtlijnen voor taal zijn aangegeven. De rol van de talen is door gebrek aan hoger onderwijs beleid ook niet duidelijk geformuleerd. In de praktijk wordt er geconstateerd dat de twee gebruikte instructietalen het Nederlands en Engels zijn. Het IPA vormt een uitzondering hierop, aangezien het Nederlands wordt aangemerkt als officiële instructietaal,

⁴ Een Nieuw Traject in het AVO, Adviesnota Directie Onderwijs Aruba, 2019

⁵ Zie: Wenzel, Veronika (2022): Het Nederlands in het voortgezet onderwijs in Aruba Een Onderzoek naar de behoeften en attitudes van docenten. Aruba: Biblioteca Nacional Aruba
<https://archive.org/details/BNA-DIG-WENZEL-2022>

maar er wel een koers is ingezet om het Papiamentu als instructietaal te gebruiken om zo de aankomende leerkrachten beter voor te bereiden op hun taak om Papiamentu als instructietaal te gebruiken.

Het gebruik van de instructietalen in het hoger onderwijs heeft een invloed op de koers die gevaren wordt in de andere (lagere) onderwijstypen, aangezien de doorstroom gewaarborgd dient te worden. Indien er overwegend voor een bepaalde instructietaal of -talen gekozen wordt in het hoger onderwijs, zal dit invloed hebben op de keuzes die gemaakt (moeten) worden in de voorbereiding van de leerlingen in de lagere onderwijstypen. Momenteel wordt hier niet bewust mee omgegaan.

Hoofdstuk 2 Uitgangspunten en Doelen

Uitgangspunten

De uitgangspunten gebruikt voor huidig beleid zijn de bestaande beleidsdocumenten op het gebied van taal in het onderwijs en basisdocumenten op gebied van taalbeleid zowel nationaal als internationaal gepubliceerd.

Beleidsdocumenten specifiek met aandacht voor taalbeleid in het onderwijs.

- Habri Porta Pa nos Drenta (2002)
- Adviesnota Verlengde Schooldag (2009)
- Implementatieplan kerndoelen primair onderwijs (2015)
- Nota diversificacion idioma di instruccion (2016)
- Kerndoelen Primair Onderwijs (2017)
- Nationaal Beleid Beroepsonderwijs Aruba (2018)
- Nationaal Onderwijs Plan Aruba en Plan Educacion Nacional Aruba 2030 (2019)
- Een nieuw traject in het AVO (2019)
- Examens in het Nederlands voor AVO leerlingen (2019)
- Deelbeleid Structuren, Processen en Randvoorwaarden voor het Arubaanse Beroepsonderwijs (2021)

Er zijn verschillende documenten en principes (internationaal en nationaal) waar rekening mee is gehouden bij het formuleren van het integraal taalbeleid onderwijs 2022:

Sustainable Development Goal # 4

De duurzame ontwikkelingsdoelstellingen specifiek doel nummer 4 van de Verenigde Naties spreekt over :” *verzekeren gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen* “. Om dit te kunnen bereiken is een effectief integraal taalbeleid voor het onderwijs van uitermate belang.

Nationaal Onderwijsplan Aruba 2030 (PEN 2030)

NOA en PEN 2030 spreken over het ontwikkelen van onderwijs met *gelijke mogelijkheden voor iedereen*.

Gelijke mogelijkheden en toegang is o.a. gebaseerd op de mogelijkheid om daadwerkelijk deel te kunnen nemen aan het onderwijsproces en hier vormt taal als middel van communicatie voor het begrip en interactie in het proces een cruciale rol. In een situatie waarin het proces plaatsvindt in een taal of talen die onbekend zijn voor de leerlingen, kan men niet spreken van ‘gelijke toegang’ tot het onderwijs. Verder is een ander strategisch doel van PEN 2030 *kwaliteit van onderwijs*. Hier worden als speerpunten stimulerende leeromgeving en het optimaliseren van lerarencompetenties genoemd. Een leeromgeving waar leerlingen zich op hun gemak voelen is een voorwaarde om interactie te laten plaatsvinden, wat cruciaal is in het leerproces. Ook hier vormt taal een cruciale rol in de interactie. Voor de leraren is het optimaliseren van hun kennis, vaardigheden en houding (competenties) van belang om onderwijs van kwaliteit te kunnen bereiken. Het strategisch doel van PEN 2030 betreffende de *21e eeuwse competenties* spreekt over het ontwikkelen van de meertalige vaardigheden.

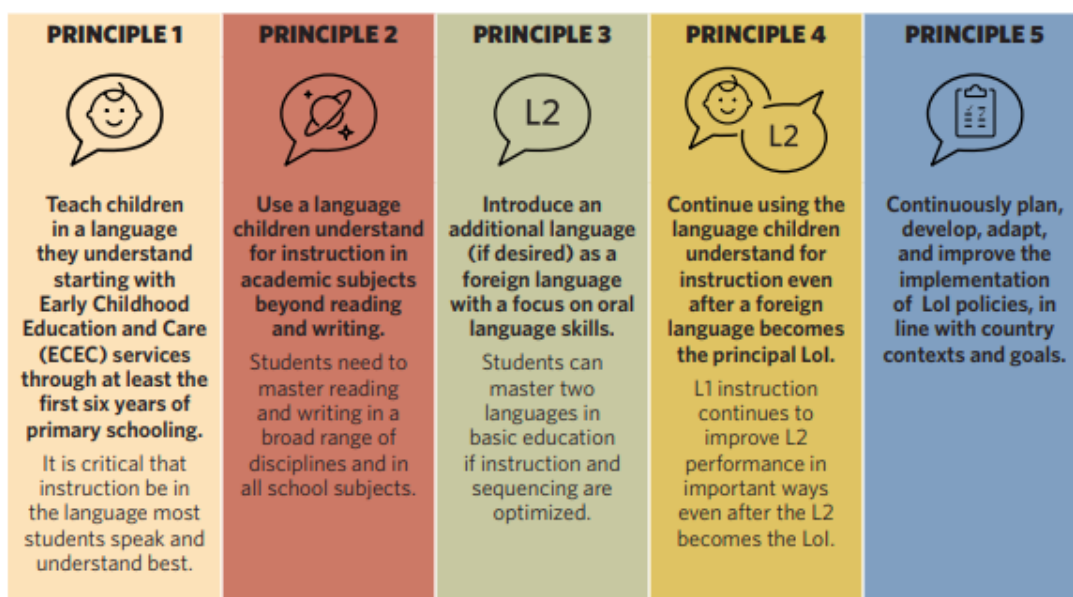

De Wereldbank

De Wereldbank spreekt over het doel om het onderwijs-rendement te verhogen in een land. Zoals vastgesteld in het rapport van de Wereldbank betreffende instructietaalbeleid (Worldbank Policy Paper, 2021) is het inzetten van een effectief taalbeleid **het middel** om het onderwijsrendement te verhogen en de hoge kosten die gepaard gaan door hoge zittenblijvers- percentages en tegenvallende slagingspercentages tegen te gaan voor een land.

The new World Bank policy approach on Lol, as part of the operationalization of the Literacy Policy Package in support of the Bank's new Learning Target, is based around 5 principles:

Figuur 5: 5 principes t.a.v. beleid instructietaal

Bron: <https://www.worldbank.org/en/topic/education/publication/loud-and-clear-effective-language-of-instruction-policies-for-learning>

Bovenstaande figuur geeft de vijf principes weer die volgens de Wereldbank moeten worden aangehouden voor een effectief instructietaalbeleid.

Het eerste principe benadrukt het belang van het aanbieden van onderwijs in een voor de kinderen te begrijpen taal. Er wordt aangegeven dat het gewenst is om eigenlijk al in de voorschoolse educatie hiermee te beginnen. Dit principe sluit aan op het strategisch doel ontwikkeling individuele leerbehoeften, ambities en talenten van PEN 2030 waarin als speerpunt wordt aangegeven dat spelenderwijs het leren begint in de voorschoolse educatie.

Het tweede principe geeft aan dat er bij de instructie bij vakken naast lezen en schrijven (taalvak) gebruik gemaakt moet worden van een taal die de leerlingen begrijpen.

Het derde principe geeft aan dat bij de introductie van vreemde talen er in eerste instantie veel aandacht besteed moet worden aan de mondelinge taalvaardigheden.

Het vierde principe geeft aan dat het gebruik van de taal die de leerlingen het best begrijpen voortgezet moet worden, ook al wordt er een vreemde taal als primaire instructietaal ingezet.

Het vijfde principe geeft aan dat een land continu moet blijven monitoren en evalueren of de ingezette koers voor instructietaalbeleid aansluit op de behoeften en ontwikkelingen van het land.

Language Friendly School

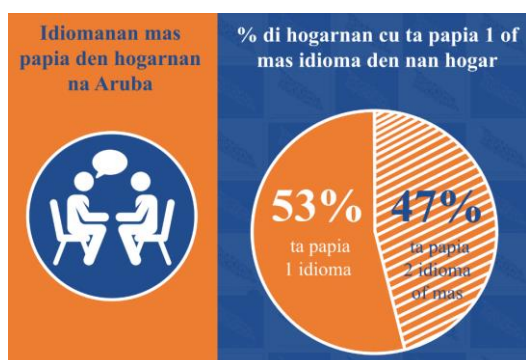

Gezien de situatie in het merendeel van de wereld waar meerdere talen een rol spelen en de uitgangspunten van de Verenigde Naties van inclusie, is het principe van taalvriendelijke scholen, zoals ontwikkeld door de RUTU Foundation, een belangrijk doel om na te streven in het ontwikkelen van integraal taalbeleid.

Volgens de 'Language Friendly school' visie dienen scholen een omgeving te zijn waar "....kinderen toegang hebben tot een taalvriendelijke leeromgeving die hen accepteert en waardeert om wie ze zijn." ⁶

De situatie van taal op Aruba

Op Aruba spreekt een groot deel van de bevolking meer dan één taal thuis.

Figuur 6: meest gesproken talen in meertalige huishoudens, bron: Pilot Census October 2019, CBS Aruba

Bovenstaande geeft aan dat er binnen de scholen de leerlingen en docenten in aanraking komen met leerlingen die ook een andere thuistaal kunnen hebben behalve de meest gesproken taal van het eiland Papiamentu. Het concept van 'language friendly schools' is daarom van uitermate belang om mee te nemen als uitgangspunt in het nationaal onderwijs taalbeleid. De leeromgeving moet volgens de SDG 4 gelijke toegang bieden en een omgeving waarin leerling daadwerkelijk kunnen deelnemen aan het leerproces moet gewaarborgd worden middels het beleid.

Wettelijke kaders relevant voor het taalbeleid

"Om een effectief taalbeleid te kunnen voeren kan de overheid de bevoegdheid om de instructietaal vast te stellen niet uit handen geven. Een inperking van de zijde van de overheid op het gebruik van een taal, welke voor een substantieel deel van de bevolking de thuistaal is, als instructietaal in het onderwijs zal ook in strijd met de grondrechten zijn. Uit de uitspraak van de Hoge Raad blijkt dat de overheid ten aanzien van de voertaal in onderwijs bij Landsverordening (bij een juiste formulering) eisen kan stellen (Hoge Raad, 9 juli 1999, NJ 1999, no. 698). Bij de wettelijke gelijkstelling van talen met een ongelijke status dient de overheid de bevoegdheid te hebben om corrigerend in te kunnen grijpen. Ook bij proeven met verschillende modellen waarin meerdere talen als instructietaal worden gebruikt moet de overheid de mogelijkheid hebben om te kunnen sturen" (Heutger, 7 november 2022).

Bij het ontwikkelen van beleid moet het doel altijd zijn dat het beleid een wettelijke vertaalslag kan krijgen, aangezien dit een belangrijke randvoorwaarde is voor de implementatie. Om te toetsen of het beleid voldoet aan de wettelijke eisen, is gebruik gemaakt van de volgende instrumenten:

⁶ Bron: <https://languagefriendlyschool.org/alle-talen-zijn-welkom/>

- Startnotitie DWJZ
- Toetsingskader Raad van Advies

Indien de vragen in deze documenten beantwoord kunnen worden, dan heeft het beleid rekening gehouden met alle eisen om een wettelijke vastlegging te kunnen krijgen.

Aangezien het om integraal taalbeleid gaat dat verschillende vormen van onderwijs raakt, zullen in de verschillende wetten wijzigingen moeten worden opgenomen. Momenteel vindt er een wetgevingstraject plaats in het kader van het Landspakket waardoor verschillende lands-verordeningen volgens een vastgestelde planning herzien danwel opgesteld zullen worden. Dit is dus het ideale moment om wijzigingen op het gebied van taal mee te nemen in de wetgeving.

Maatschappelijke opgaven onderwijs

Als naar de rapporten van de Staat van het Onderwijs⁷ in bijvoorbeeld Nederland gekeken wordt, worden een aantal aspecten relevant voor taal geïdentificeerd als een maatschappelijke opgave van het onderwijs.

- Elke leerling en student verlaat het onderwijs *geletterd en gecijferd*.
- Elke leerling en student slaagt in het *vervolgonderwijs* en op *de arbeidsmarkt*.
- Elke leerling en student krijgt *gelijke kansen en een passend aanbod*.

Aangezien het integraal taalbeleid de verschillende onderwijstypen betreft en de basis raakt van de ontwikkeling van een leerder spelen de talen een cruciale rol in het volbrengen van de maatschappelijke opgaven van het onderwijs op Aruba.

Doelen van het integraal taalbeleid volgens het kader van GEQAF

Ontwikkelingsdoelen (Development goals)

Doorlopende leerlijn voor het taalonderwijs vanaf het kleuteronderwijs tot en met hoger onderwijs. Hiermee wordt bedoeld dat het taalonderwijs van kwaliteit moet zijn en moet aansluiten op de behoeften van de maatschappij (responsiveness).

Gewenste resultaten (desired outcomes)

Taalonderwijs biedt de leerder de nodige **taalcompetenties** aan om te functioneren op de **arbeidsmarkt**. De leerder heeft de benodigde **(academische) taalvaardigheden** om te kunnen doorstromen naar **vervolgopleidingen** op Aruba en daarbuiten.

Op **persoonlijk ontwikkelingsvlak** is het van belang dat er **basiscompetenties** ontwikkeld worden om te kunnen functioneren en bij te kunnen dragen als burger in de Arubaanse maatschappij. Hiermee wordt bedoeld dat de resultaten van het taalonderwijs zich erop moeten richten dat de leerder de taalcompetenties ontwikkelt, om zo mee te kunnen gaan met de ontwikkelingen en te kunnen participeren in de maatschappij.

Kernbronnen (core resources)

Ontwikkelen **meertalige competenties** (kennis, vaardigheden en attitudes) bij zowel de leerlingen als de docenten. Hiermee wordt bedoeld dat deze meertalige competenties nodig zijn om in een taalvriendelijke en stimulerende leeromgeving de lerende en de leraar een plek te geven in het taalonderwijs van goede kwaliteit.

Ondersteunende mechanismen (supporting mechanisms)

Structurele randvoorwaarden verzorgen voor integraal taalbeleid in het onderwijs.

Hiermee wordt bedoeld dat het belang van goed bestuur en het beschikbaar stellen van en verantwoordelijk omgaan met de financiële middelen, samen met het bewaken van de efficiëntie van het systeem benadrukt worden. Deze punten komen ook overeen met SDG 4.

⁷ Staat van Onderwijs is jaarlijks uitgegeven rapport door de Nederlandse Inspectie van het Onderwijs (file:///C:/Users/Vanessa%20Pietersz/Downloads/lvhO_Staat+vh+Onderwijs+2022_BOEK_def.pdf)

Hoofdstuk 3 Methodiek & Resultaten

Nationaal Debat

Methodiek: Proces Nationaal Debat

Op verzoek van de Minister van Onderwijs is er gekozen voor een Nationaal Debat betreffende taalbeleid in het onderwijs. Net als tijdens het Nationaal Onderwijs Plan 2030 (PEN 2030) is gekozen voor een participatief proces, waar stakeholders⁸ binnen en buiten het onderwijs hun bijdrage kunnen geven aan de totstandkoming van het nationaal integraal taalbeleid onderwijs.

De volgende activiteiten hebben plaatsgevonden in de periode maart tot en met januari 2023:

- Activiteit waarbij de Minister van Onderwijs het project bekend maakte.
- **54 consultaties** met stakeholders uit de onderwijs- (interne stakeholders), sociale, economische, natuur en milieu, financiële en bestuurlijke sector (externe stakeholders)⁹.
- **3 consultaties** met de maatschappij in de verschillende districten van het eiland (Oranjestad, Santa Cruz en San Nicolas).
- **5 sessies** met de expertgroep die als klankbord diende tijdens het gehele proces.
- **Enquête** onder PSML-docenten, leerlingen en maatschappij, respectievelijk 14, 205 en 127 respondenten.
- Deskresearch.
- Presentatie aan de Minister van Onderwijs **Presentatie aan Staten van Aruba** over de voortgang van het project Integraal Taalbeleid Onderwijs.
- **Audientie bij de Gouverneur van Aruba**
- Analyse van alle data en informatie en komen tot synthese.

Onderwerpen die aan bod kwamen:

- Ontwikkelingen wereldwijd en op Aruba die van invloed zijn op taalonderwijs.
- Benodigde competenties op het gebied van taal.
- Visie taalbeleid onderwijs.

De reeks aan activiteiten zoals hierboven beschreven zijn samen het Nationaal Debat geworden. Door het gebruik van verschillende methodes voor dataverzameling is elke burger op Aruba in de gelegenheid gesteld om zijn/haar input te geven betreffende het taalbeleid in het onderwijs.

Rol van de expertgroep

De expertgroep bestond uit 9 experts¹⁰ op het gebied van onderwijs, taal en taalbeleid. De experts hebben tijdens het hele proces als klankbord gediend. Op het einde (laatste twee sessies) zijn er twee extra experts aangesloten om hun expertise te delen met de coördinatiegroep. De experts hebben elk vanuit hun eigen expertise en invalshoek een waardevolle bijdrage geleverd aan de totstandkoming van dit advies.

⁸ Zie bijlage 1 voor volledig overzicht van alle stakeholders

¹⁰ Zie bijlage 2 voor overzicht van de namen van de experts

Rol van het nationaal debat in het kader van voorlichting

Het proces van een Nationaal Debat heeft tevens gediend om voorlichting te geven over de bestaande situatie van het taalbeleid in het onderwijs en ook voor het creëren van draagvlak voor het nieuwe integraal taalbeleid in het onderwijs.

Instrumenten die ingezet zijn tijdens het proces:

Er is gebruik van een SWOT-analyse voor het evalueren van de huidige beleidsdocumenten en de praktijk op het gebied van taal in het onderwijs. Ter verdieping is gebruik gemaakt van 'Thick analysis' (Van Staa en Evers, 2010) om de verzamelde data van het kwalitatief onderzoek te analyseren. Hierbij is net als bij PEN 2030 ook gebruik gemaakt van het *General Education System Quality Analysis/Diagnosis Framework (GEQAF)*. Dit door het UNESCO in 2012 ontwikkeld kwaliteitskader is een instrument om een analyse en diagnose te maken van de kwaliteit van het onderwijs en ondersteuning te geven bij het bevorderen van kwaliteit van het onderwijs. Integraal taalbeleid van het onderwijs maakt hier een onderdeel van uit. Het GEQAF richt zich op:

- ontwikkelingsdoelen (development goals);
- gewenste resultaten (desired outcomes);
- kernprocessen oftewel primaire processen (core processes);
- kernbronnen (core resources);
- ondersteunende mechanismen (supporting mechanisms).

Als naar de ontwikkeling van integraal taalbeleid gekeken wordt zijn al deze aspecten relevant en dient hier rekening mee gehouden te worden. Bij het analyseren van de data is het van belang om ook een onderscheid te maken in welk gebied de data gekwalificeerd dienen te worden alvorens conclusies te trekken.

UNESCO General Education System Quality Analysis/Diagnosis Framework (GEQAF)

Supporting Mechanisms

• Governance • Finance • System Efficiency

Core Resources

• Curricula • Learners • Teachers • Learning Environment

Core Processes

• Learning • Teaching • Assessment

Desired Outcomes

• Competencies • Lifelong Learning

Development Goals

• Relevance/Responsiveness
• Equity and Inclusion

Bron: http://www.ibe.unesco.org/sites/default/files/resources/geqaf-2012_eng.pdf

Figuur 7: GEQAF framework, UNESCO 2012

Resultaten

Kernpunten Resultaten Nationaal Debat

Bij zowel de interne en externe stakeholders is er draagvlak en overeenstemming dat er binnen het onderwijs vanuit een meertalige visie gewerkt moet worden. Hierbij moet vanaf het primair onderwijs gewerkt worden aan de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden om zo aan te sluiten op de behoeften van de arbeidsmarkt, vervolgopleidingen en basiscompetenties die nodig zijn als burger in de Arubaanse samenleving. Hierbij moet rekening gehouden worden met de meertalige samenleving en de verschillende thuishalen van de leerders. De vier talen die als belangrijkste worden aangegeven zijn Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans.

Waar geen duidelijke overeenstemming is bij de stakeholders betreft het aspect welke instructietaal in het primair onderwijs gebruikt moet worden. De stakeholders geven niet aan bezwaar te hebben tegen de alfabetisering (leren lezen en schrijven) in het Papiamentu. Het is echter een discussie welke instructietaal aangehouden moet worden. Om een goede doorstroom te waarborgen geven de stakeholders aan dat er in het primair onderwijs een overgang moet plaatsvinden naar het gebruik van het Nederlands als instructietaal, gezien de rol dat het Nederlands speelt in het secundair en hoger onderwijs.

De rol van het Engels als taal in de belevingswereld van de jonge generatie wordt ook veelvuldig aangegeven. Ook is de Engelse taal in de private sector de belangrijkste taal. Een goede ontwikkeling van de taalvaardigheid in het Engels wordt dan ook benadrukt door de stakeholders.

De rol van het Spaans was tijdens het Nationaal Debat erg bijzonder. Het werd in elke sessie aangegeven als een belangrijke taal om een basiscompetentie in te ontwikkelen. De stakeholders gingen niet in details waarom dit zo was.

Verder werd aangegeven dat het leerproces voor de leerder een aangenaam proces moet zijn, waarbij sprake moet zijn van daadwerkelijke toegang, door een taalvriendelijke leeromgeving aan te bieden. Dit zijn de speerpunten die aangegeven zijn door (vooral de interne) stakeholders.

Voor een succesvolle implementatie van een meertalig beleid geven de stakeholders verder aan dat de structurele randvoorwaarden (wetgeving, financiën en deskundigheidsbevordering) aanwezig moeten zijn. De interne stakeholders geven aan dat tot nu toe heel vaak beleid is ontwikkeld dat nog niet geïmplementeerd is en dat ze telkens opnieuw om input gevraagd worden.

De leerlingen en studenten geven specifiek aan dat ze de vier talen (Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans) als vakken willen op school (verschillende onderwijstypen). Als instructietalen worden de talen Papiamentu, Nederlands en Engels genoemd als de gewenste instructietalen. Ook al werd door de meeste stakeholders aangegeven dat de leerlingen allemaal liever het Engels zouden willen als instructietaal, kwam dit niet zo sterk naar voren in de resultaten.

De respondenten van de verschillende onderwijstypen gaven in de meeste gevallen aan het Nederlands als instructietaal te willen aanhouden. Ze gaven aan Engels meer te willen gebruiken in de sociale aspecten van hun leven. Er was wel een verschil te merken bij het onderwijsniveau, waar bij hogere niveaus er vaker een voorkeur werd gegeven aan het Engels.

Externe stakeholders

Sessies met genodigden

Er zijn sessies gehouden met 17 externe stakeholders. Met extern wordt hier bedoeld buiten het onderwijs. Zoals eerder aangegeven, waren de externe stakeholders afkomstig uit de sociale, economische, natuur en milieu, financiële en bestuurlijke sector (zie bijlage). Er waren ook vertegenwoordigers van de politie en van volksgezondheid. Deze sessies vonden meestal plaats met 1 of 2 vertegenwoordigers van de desbetreffende

instanties. Bij de sessie met de Vaste Commissie Onderwijs van het Parlement was wel de voltallige commissie aanwezig.

Aan de externe stakeholders werden de volgende 3 vragen gesteld:

1. Wat zijn de ontwikkelingen op uw gebied die van invloed zijn en waar rekening mee gehouden moet worden bij het ontwikkelen van het onderwijstaalbeleid?
2. Wat zijn de taalcompetenties die leerlingen moeten ontwikkelen om zo verder te kunnen studeren, de arbeidsmarkt op te kunnen en ook voor hun persoonlijke ontwikkeling als burger in de Arubaanse samenleving?
3. Zijn er toekomstige ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het taalbeleid waar rekening mee gehouden dient te worden?

De antwoorden van de externe stakeholders kunnen per vraag als volgt worden samengevat:

Ad 1. Wat zijn de ontwikkelingen op uw gebied die van invloed zijn en waar rekening mee gehouden moet worden bij het ontwikkelen van het onderwijstaalbeleid?

Door verreweg de meeste externe stakeholders wordt aangegeven dat de 4 talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans voor Aruba van belang zijn en blijven. DEZHI geeft zelfs aan dat men Aruba aan buitenlandse investeerders verkoopt als meertalig eiland waar deze 4 talen worden gesproken. Er liggen wel verschillende accenten op het belang van de talen in de verschillende sectoren. Waar alle stakeholders het over eens zijn is dat het Engels een steeds grotere rol speelt op Aruba. Kinderen spreken de taal meestal al voordat ze naar school gaan. Het is de taal van social media en wordt vaak door kinderen en jongeren gebruikt in het onderlinge contact, al dan niet gemengd met Papiamentu of verschillende talen door elkaar. Soms beheersen ze Engels zelfs beter dan Papiamentu, terwijl Papiamentu hun moedertaal is. Sommige stakeholders vragen zich daarom af of het niet beter zou zijn om Engels als instructietaal te gebruiken, eventueel naast het Papiamentu. Het Nederlands wordt daarentegen in het dagelijks leven nauwelijks gebruikt, behalve op school. Er zijn stakeholders die het zelfs een dode taal noemen en vinden dus dat het niet meer als instructietaal gebruikt zou moeten worden, maar wel als vak. Anderen zeggen dat het toch belangrijk blijft als bestuurstaal, als taal van de juridische sector en voor aansluiting op het hoger onderwijs. En omdat Aruba onderdeel is van het Nederlandse Koninkrijk. Wel wordt aangegeven dat de beheersing van het Nederlands over het algemeen steeds verder achteruit gaat, ook bij docenten, bij leerlingen en in de advocatuur. Dat vinden verschillende stakeholders wel jammer.

In de sectoren *financiën, economie, horeca, dienstverlening, privé sector* domineert het Engels, vooral schriftelijk. Het is de taal van internationale organisaties, banken en van accountancy. De taal van het toerisme en zaken doen. Het Business Engels wordt niet altijd goed beheerst, zelfs als men een opleiding in het Engels in Nederland heeft gevolgd. Het Papiamentu wordt in deze sectoren vooral mondeling gebruikt. Wanneer er sprake is van communicatie met het algemene publiek, wordt er ook schriftelijk gebruik gemaakt van het Papiamentu. Het Spaans is vooral bij enkele hotels belangrijk, zoals bij Riu en Barcelo en bij bepaalde bedrijven afkomstig uit Latijns-Amerika. Waar vroeger het Spaans gebruikt werd voor zaken met Latijns-Amerika, neemt het Engels steeds vaker over. Toch wordt het gezien als een pluspunt om het Spaans te beheersen. Het aantal Spaanstaligen op de arbeidsmarkt groeit. Het Nederlands wordt minder gebruikt, maar is toch van belang wanneer er sprake is van contact met de overheid(sdiensten).

Bij *Directie Sociale Zaken (DAS, overheidsdienst)* domineert het Papiamentu vooral in de mondelinge communicatie (met klanten en collega's) en het Nederlands als taal van geschreven documenten en adviezen. Papiamentu wordt daarnaast steeds meer schriftelijk gebruikt om het contact te verbeteren met het publiek. Er worden steeds meer formulieren vertaald vanuit het Nederlands naar het Papiamentu, maar deze worden vaak toch niet begrepen door klanten. Er wordt sterk naar voren gebracht dat het taalniveau van het publiek heel erg laag is en dat het probleem groter lijkt te worden. Bij communicatie met het publiek moet versimpeld Papiamentu worden gebruikt, zodat iedereen het kan begrijpen. Dit laatste wordt door verschillende andere stakeholders ook naar voren gebracht. Het probleem schijnt volgens DAS al bij de kleuters te beginnen; veel van hen stromen het onderwijs al binnen met een hele lage taalontwikkeling. Door de taalbarrière in het onderwijs is er bovendien gebrek aan een basis voor de verdere taalontwikkeling. Er zijn veel drop-outs vanwege taal. Velen kunnen niet rondkomen van hun inkomen. Het huidige onderwijssysteem werkt voor 20%, niet voor 80% van de mensen.

Voor de *politie* is het Nederlands heel belangrijk; het is de taal waarin de proces-verbalen worden opgemaakt. Het zou zomaar kunnen gebeuren dat iemand wordt vrijgelaten, puur omdat het proces-verbaal niet goed in het Nederlands staat geformuleerd. Politietaal (terminologie) is in het Nederlands en de cursussen voor een hogere rang zijn dat ook. Dit is allemaal een hele uitdaging, omdat de meeste politieagenten niet Nederlandstalig zijn en op straat vooral in aanraking komen met het Papiamentu en het Spaans, soms zelfs met Haïtiaans en Chinees. Het gebeurde moet dan vertaald worden naar het Nederlands. Het Nederlands van de oudere generatie politieagenten is beter dan die van de jongere generatie. Op het politiebureau wordt door collega's onderling vooral Papiamentu gesproken. Voor contact met het publiek is het Papiamentu belangrijk, vooral simpel Papiamentu. Bij informatiesessies op scholen merkt de politie dat kinderen vanaf de kleuterschool al goed video's in het Engels kunnen volgen. Het Engels schijnt bij kinderen steeds beter te worden, terwijl het Spaans over het algemeen steeds meer achteruit gaat. Dit laatste werd ook opgemerkt door andere stakeholders.

Bij *volksgezondheid* wordt aangegeven dat de schaarste van zorgpersoneel consequenties heeft voor het gebruik van de taal of talen op de werkvloer. Sinds de invoering van de Arubig (de Arubaanse variant van de BIG) komt er steeds meer zorgpersoneel uit verschillende delen van de wereld, zoals uit Latijns-Amerika en de Filipijnen. Vroeger was Nederlands de voertaal op de werkvloer in deze sector, maar nu zijn er veel professionelen die geen Nederlands spreken of verstaan. Er wordt gepleit om te kiezen voor een andere taal ter vervanging hiervan. De vraag is of alle professionelen bijvoorbeeld het Engels wel beheersen op hun vakgebied. Bij een operatie is het essentieel dat de doktoren en assistenten ongeacht hun taal en achtergrond goed met elkaar kunnen communiceren en samenwerken, zodat er geen nadelige gevolgen zijn voor de patiënt. Verder is het belangrijk dat er rekening wordt gehouden met de rechten van de patiënt bij een doktersbehandeling. Dit is momenteel niet het geval. De patiënt moet een belangrijk gesprek over bijvoorbeeld een levensbedreigende kankerbehandeling voeren in een taal die hij of zij niet (goed) verstaat of spreekt. De patiënt heeft geen recht op een vertaler, zoals wel het geval is bij de rechtbank.

De meeste stakeholders van de *Vaste Onderwijscommissie van het Parlement*, de stichting *Fundacion Lanta Papiamentu* (FLP) en *Directie Cultuur Aruba* (DCA) staan achter SAM (Scol Arubano Multilingual), waarbij het Papiamentu als instructietaal wordt gebruikt. Het Papiamentu is belangrijk voor de ontwikkeling van het kind en als uiting van cultuur en identiteit. De andere talen hebben ook een plek in SAM. De stakeholders geven echter aan dat er een gebrek is aan gepubliceerde data analyses voor een goede evaluatie. Daarnaast is er bovendien niet voldaan aan alle randvoorwaarden voor een goede implementatie. De leerkrachten moeten beter voorbereid worden op de meertalige school, zowel in hun opleiding als via nascholing. Er moet bij IPA aandacht komen voor Engels en Spaans. FLP geeft aan dat de opleiding Bachelor NVT alleen voor docenten van het voortgezet onderwijs bedoeld is en niet voor het primair onderwijs. Er moet meer materiaalontwikkeling plaatsvinden voor het Papiamentu, maar de meeste ontwikkelaars met know-how en ervaring zijn met pensioen en worden niet aangenomen als free-lancer. Leerkrachten worden bij de uitvoering van het nieuwe beleid niet voldoende begeleid. Enkele stakeholders geven aan dat de implementatie geleidelijk zou moeten plaatsvinden en niet kamerbreed.

Enkele parlementsleden vinden dat de opties voor ouders niet moeten worden beperkt. Er zijn ouders die wel achter SAM staan, andere niet. Het Papiamentu is belangrijk, maar men moet als wereldburger wel open blijven staan voor andere talen. Een parlementslid gaf aan dat indien de meerderheid van de stakeholders zou kiezen voor Engels als instructietaal, men dan zou moeten onderzoeken wat Aruba financieel zou kunnen dragen. Een parlementslid gaf aan dat er scholen zouden moeten komen in verschillende talen, bijvoorbeeld een school in het Engels, een andere in het Spaans, etc. Een ander parlementslid reageerde daarop door te zeggen dat er zoveel (moeder)talen zijn op Aruba, dat er niet scholen in alle talen opgericht kunnen worden.

Door verschillende stakeholders wordt naar voren gebracht dat het Nederlands onderwijssysteem niet flexibel is, dat leerlingen gestraft worden met lage cijfers en niet gemotiveerd worden om te leren. De Nederlandse context van het onderwijs wordt door veel leerlingen ervaren als een 'ver van mijn bed show', wat een gebrek aan interesse teweeg kan brengen, met als gevolg (een groeiende groep) drop-outs en laagopgeleiden met weinig perspectief. De beste manier om te leren is het toepassen van wat er geleerd wordt. Er moet meer gebruik gemaakt worden van de talenten van de kinderen.

Ad 2. *Wat zijn de taalcompetenties die leerlingen moeten ontwikkelen om zo verder te kunnen studeren, de arbeidsmarkt op te kunnen en ook voor hun persoonlijke ontwikkeling als burger in de Arubaanse samenleving?*

Taalcompetenties om verder te studeren:

Bij deze vraag gaan de meeste externe stakeholders in op de aansluiting met het hoger onderwijs. De meeste leerlingen gaan na het voortgezet onderwijs naar Nederland om verder te studeren, omdat de opleidingen daar goedkoper zijn dan bijvoorbeeld in de Verenigde Staten of Canada. Wel geven verschillende stakeholders aan dat het steeds vaker mogelijk wordt om in Nederland ook in het Engels te studeren. Op bepaalde gebieden blijft het Nederlands wel de belangrijkste taal, zoals bij de rechtenstudies. Ook zijn er combinaties, waarbij de ene taal als instructietaal wordt gebruikt, terwijl de andere taal voorkomt in de boeken of bij een bepaald vak.

De meeste stakeholders geven aan dat de aansluiting op het hoger onderwijs niet goed is voor onze leerlingen. Leerlingen leren niet hoe ze verslagen of essays moeten schrijven. Voor wat betreft het Nederlands, hebben studenten moeite met zowel schriftelijke vaardigheden als mondelinge (presentatie-) vaardigheden. Met het gebruik van het Engels gaat het wat beter, omdat veel studenten het Engels al jaren gebruiken in hun sociale contacten. Er wordt gezegd dat hun Engels beter is dan die van hun Nederlandse studiegenoten. Het Spaans is meestal niet de sterkste taal van de Arubaanse studenten, behalve als ze van Latijns-Amerikaanse afkomst zijn. Toch gaan er wel (kleine) groepen studenten verder studeren in het Spaans.

Taalcompetenties voor de arbeidsmarkt:

De stakeholders geven aan wat voor competenties nodig zijn op hun gebied. Dat varieert per sector en per werkgever. In het toerisme en in de zakenwereld is bijvoorbeeld het Engels dominant, maar het niveau en de competenties die nodig zijn variëren per functie. Een waiter in de hotelzone moet een babbeltje kunnen maken met de (Amerikaanse) toerist, terwijl een supervisor of een manager van een hotel of een bedrijf ook meer schriftelijke vaardigheden nodig heeft. Een politieagent moet op straat Papiamentu en Spaans kunnen spreken, maar moet incidenten kunnen vertalen en schriftelijk een proces-verbaal in het Nederlands kunnen opstellen. Een winkelbediende moet de klanten in verschillende talen kunnen spreken. Kamer van Koophandel (KvK) benadrukt dat communicatie een *core skill* is. Het curriculum zou hierop afgestemd moeten worden. Veel mensen zeggen dat ze meertalig zijn, maar ze communiceren op een basisniveau. Bij het schrijven moet er rekening gehouden worden met de boodschap en met de doelgroep. Volgens KvK hebben veel pas afgestudeerden op Aruba moeite met het schrijven van een goed opgebouwd artikel dat afgestemd is op de doelgroep. Velen kunnen helemaal niet goed schrijven in het Papiamentu, terwijl dat voor schriftelijk contact met het publiek wel nodig is.

Taalcompetenties voor de persoonlijke ontwikkeling

Wanneer stakeholders het hebben over het belang van taal, hebben ze het meestal over verdere studie of arbeidsmarkt. Wel wordt vooral door DAS en Korps Politie aangegeven dat het opleidingsniveau en de taalontwikkeling van de bevolking schijnt te dalen. Bij contact met het publiek moet er versimpeld Papiamentu gebruikt worden zodat iedereen de boodschap kan begrijpen. Volgens verschillende andere stakeholders kunnen veel mensen zich in geen enkele taal goed uiten. Veel Arubanen spreken bovendien alle talen door elkaar. Mensen lezen niet en gebruiken niet de juiste woorden. Mensen zeggen meertalig te zijn, maar zijn dat niet echt. Ze babbelen wel in de 4 talen. Inwoners van Aruba zouden volgens de stakeholders een basiscompetentie moeten hebben in alle 4 de talen en deze ook apart (los van elkaar) moeten kunnen spreken. DPL gaf ook aan dat taalbeleid verder zou moeten reiken dan alleen het onderwijs, zoals bijvoorbeeld taalbeleid voor immigranten voor wat betreft kennis van onze taal en cultuur.

Ad 3. *Zijn er toekomstige ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het taalbeleid waar rekening mee gehouden dient te worden?*

Volgens de externe stakeholders zijn er geen nieuwe talen die in de nabije toekomst een belangrijke rol gaan spelen op Aruba. De 4 bestaande talen zijn toereikend. ATIA noemt wel het belang van coding als een taal op zich.

Toekomstige ontwikkelingen die vaak door stakeholders genoemd worden zijn technologie en digitalisering en de rol van Engels daarin. De goede beheersing van het Engels onder de jeugd is daarbij een pluspunt. Tegelijkertijd moet men daardoor uitkijken voor vervaging van de andere talen. De talen en communicatie zijn belangrijk voor de export van diensten. Indien Aruba dat wenst, zouden er in de toekomst ook internationale (ver)taaldiensten aangeboden kunnen worden. Het Papiamentu moet men niet verloren laten gaan; het is de taal van onze identiteit en ons cultureel erfgoed. Het Spaans blijft belangrijk voor onze regio. Door DAO wordt genoemd dat het aantal Spaanstaligen op de arbeidsmarkt zal groeien. ATIA geeft aan dat er op dit moment naar schatting zo'n 25 duizend illegalen actief zijn op de arbeidsmarkt, waarvan de meesten Spaanstalig.

Voor wat betreft het Nederlands, ziet men geen grote veranderingen. Hoewel een aantal stakeholders aangeeft dat van alle talen het Nederlands het minst belangrijk is, zeggen de meesten dat het Nederlands voorlopig belangrijk blijft als taal van de overheid, van justitie, voor aansluiting op het hoger onderwijs in Nederland en voor Aruba als onderdeel van het Koninkrijk.

In de toekomst zullen er veel banen zijn die nu nog niet bestaan, terwijl andere banen door digitalisering zullen verdwijnen. Daarbij zijn flexibiliteit, creativiteit, entrepreneurship en 21st century skills van belang.

Volgens SDG/Gender Commission moet er bij materiaalontwikkeling en het geven van les, rekening gehouden worden met jongens. Deze leren op een andere manier dan meisjes. Meisjes zijn vaak taliger dan jongens.

Andere talen die genoemd worden, die vroeger een belangrijkere rol speelden, zijn dat nu minder. Waar het Duits bijvoorbeeld de taal was van de (top)technologie, is dat nu het Engels. Ook de status van het Frans als internationale taal is gedaald. Het Mandarijn (Chinees) begint wel belangrijker te worden voor Europa, maar dit is (nog) niet geldig voor Aruba.

Meertaligheid wordt door veel stakeholders genoemd als een sterk punt van Aruba. Tegelijkertijd merken stakeholders op dat het ook een zwaktepunt kan zijn. Arubanen spreken door hun vriendelijkheid anderstaligen in hun taal aan, waardoor het aan die persoon blijft of hij of zij Papiamentu leert. Daardoor en onder invloed van social media, raakt het Papiamentu en de Arubaanse cultuur steeds meer op de achtergrond en worden deze sterk beïnvloed door het Engels en de Amerikaanse cultuur.

Maatschappij: publieke sessies en online vragenlijsten

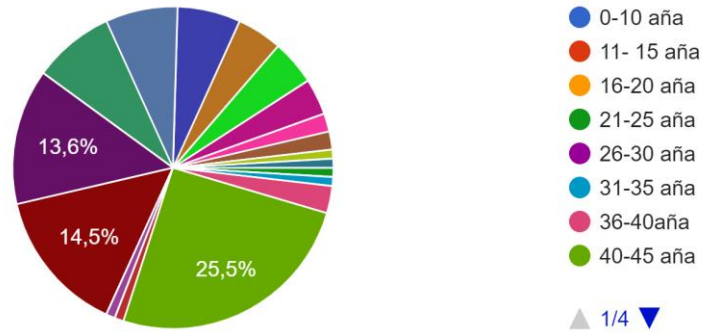
Naast bovengenoemde sessies, waarbij vertegenwoordigers van verschillende sectoren werden uitgenodigd, zijn er ook publieke sessies gehouden. Daarnaast was het voor iedereen mogelijk om online een vragenlijst in te vullen. Tijdens de sessies konden de aanwezigen ook een vragenlijst invullen. Men had de optie tussen een online versie en een uitgeprinte versie. Er zijn 3 sessies gehouden voor het algemene publiek. Deze hebben eind oktober en begin november 2022 's avonds plaatsgevonden in Oranjestad, San Nicolas en Santa Cruz. Het publiek werd via de pers en via de websites van Directie Onderwijs uitgenodigd. FLP heeft het publiek ook uitgenodigd via Facebook en whatsapp. Tijdens de sessies met interne stakeholders overdag werd ook gevraagd om het nieuws van deze mogelijkheid door te geven aan geïnteresseerden. De online vragenlijst werd door 110 respondenten ingevuld. Bij de publieke sessies was er een magere opkomst. Er kwamen in totaal 39 personen opdagen, gemiddeld zo'n 13 per sessie. De meesten kwamen in Oranjestad (17) en de laagste opkomst was in San Nicolas (8).

Resultaten online vragenlijst voor algemeen publiek:

1. Ki ta bo edad?

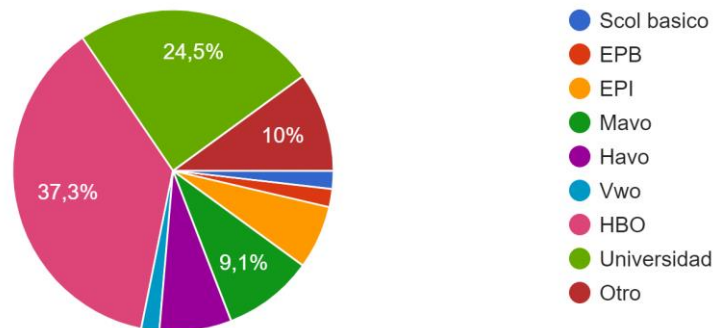
110 antwoorden

Figuur 8: geeft de leeftijd van de respondenten weer.

2. Kico ta e scol mas halto cu bo a caba?

110 antwoorden

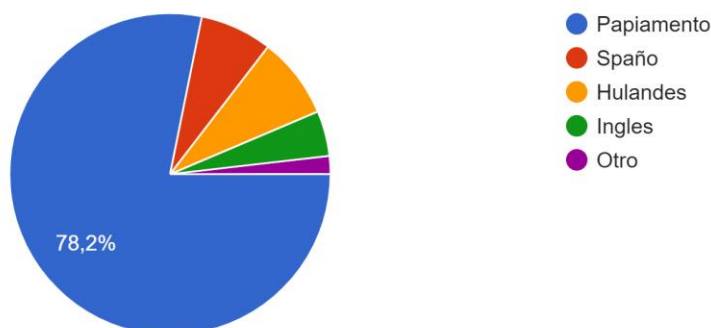

Figuur 9: geeft de hoogst genoten opleiding van de respondenten weer.

4. Kico ta e idioma mas uza na bo cas unda bo ta biba?

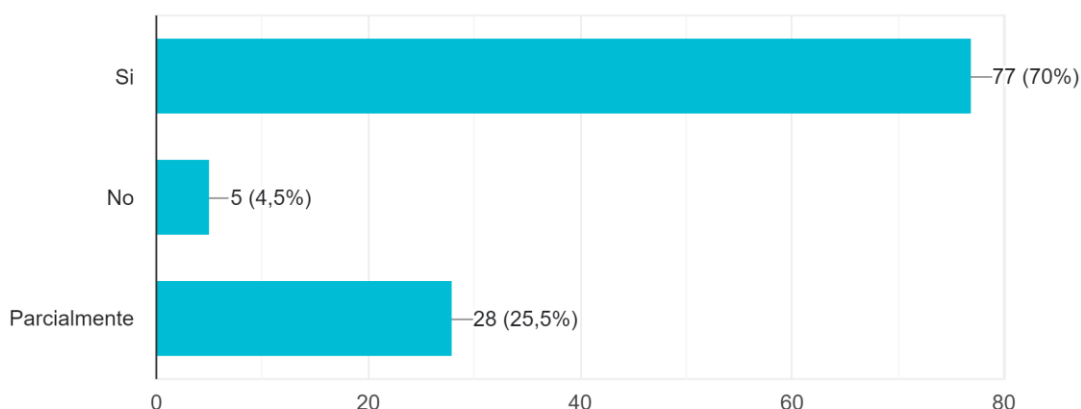
110 antwoorden

Figuur 10: geeft de meest gesproken taal thuis bij de respondenten weer.

6. Bo ta di acuerdo cu e vision di un maneho multilingual den enseñansa na unda e idioma nan Papiamento, Hulandes, Ingles y Spaño ta hunga un rol?

110 antwoorden

Figuur: geeft aan wat de mening van de respondenten is t.a.v. een meertalig beleid in het onderwijs.

Meer dan de helft van de 110 respondenten waren hoogopgeleiden van tussen de 35 en 50 jaar oud. Meer dan driekwart sprak van huis uit Papiamento. De meesten (70%) gaven aan het eens te zijn met de meertalige visie in het onderwijs. Ruim een kwart (25,5%) gaf aan het hier gedeeltelijk mee eens te zijn. In het commentaar bij vraag 13, hebben enkelen aangegeven dat ze voorstander zijn van meertaligheid in combinatie met Nederlands of Engels als instructietaal. Alleen 4,5% was het niet eens met de meertalige visie.

Voor wat betreft de vragen welke taal de leerkracht op dit moment gebruikt in de klas, valt het op dat voor de verschillende onderwijsniveaus dezelfde volgorde geldt, behalve voor het avo (mavo, havo en vwo). Op de meeste scholen wordt volgens de respondenten namelijk het meest *Papiamento* gebruikt, gevolgd door Nederlands, Engels en Spaans. In het avo wordt daarentegen het meest *Nederlands* gebruikt, gevolgd door Papiamento, Engels en Spaans.

In het avo is er dus een sterkere nadruk op het gebruik van het Nederlands vergeleken met de andere schooltypen.

Bij de vraag welke taal de leerkracht in de toekomst zou moeten gebruiken in de klas, blijven de volgordes hetzelfde als in de huidige situatie, dus het meest Papiamentu in de meeste onderwijsvormen, maar het meest Nederlands in het avo. De percentages veranderen wel. Bij de vraag over de gewenste taal van de leerkracht in het *kleuter- en basisonderwijs*, valt op dat het percentage voor Papiamentu iets daalt (van 79,1 naar 67,3%), terwijl het Nederlands ongeveer gelijk blijft. Opvallend is ook dat bijna 30% Engels wenst, terwijl dat in de huidige praktijk 10% is. Ook het Spaans zou wat meer moeten worden gebruikt dan nu (12,7% vs 7,3%).

Het percentage voor Nederlands als gewenste taal van de leerkracht in het *avo* daalt iets, terwijl de wens voor het gebruik van het Papiamentu iets stijgt. Ook in het avo valt op dat 37,3% voor het Engels is, 3 keer zoveel als in de huidige praktijk. Ook Spaans wordt 2 keer vaker genoemd dan de huidige praktijk.

Voor wat betreft het *beroepsonderwijs* (BO), valt op dat de percentages voor zowel het Papiamentu als het Nederlands iets daalt, terwijl bijna de helft het Engels aangeeft als gewenste taal in het beroepsonderwijs (48,6%). Dat is 2 keer zoveel als de huidige praktijk. Voor het Spaans geldt dat bijna 3 keer zoveel deze taal aangeeft als gewenst, vergeleken met de huidige praktijk. Toch wordt het Spaans verreweg het minst aangegeven vergeleken met de andere talen.

Bij vraag 13 konden mensen commentaar leveren op hun antwoorden. Het meeste commentaar ging over het *Nederlands* en over het *Papiamentu* als instructietaal. Respondenten wensen de ene taal of de andere, naast elkaar of in combinatie met een andere taal of talen. Daarna volgt commentaar over het *Engels*. Het Engels wordt genoemd als enige instructietaal of in combinatie met het Papiamentu of het Nederlands. Een respondent vindt dat het Engels een optie moet zijn voor leerlingen die geen Nederlands kunnen, zodat ze geen drop-out worden. Verschillende respondenten geven aan dat het Engels de taal is geworden van de jeugd en van jonge kinderen. Ook wordt gemeld dat het Engels een universele taal is en de taal van de technologie. Het Spaans wordt in het commentaar alleen genoemd als een van de 4 talen, belangrijk als onderdeel van de *meertaligheid*. Een respondent zegt dat het Spaans van de kinderen achteruit is gegaan en een andere vindt dat er geen Spaans gebruikt moet worden in de klas, omdat dit de andere kinderen achterhoudt.

Respondenten die voor het Papiamentu waren, gaven aan dat de leerlingen de stof beter kunnen begrijpen en dus beter leren. Ook dat het Papiamentu als moedertaal beter is voor de leerlingen en dat de leerlingen daar recht op hebben. Verschillende respondenten geven aan dat het Papiamentu wel naast een andere taal moet worden aangeboden. Een respondent geeft aan dat het onderwijssysteem ingericht is voor het kleine percentage leerlingen die in Nederland gaat studeren, terwijl verreweg de meeste leerlingen op Aruba blijven en niet verder studeren. Een respondent vindt dat het Papiamentu een beperkte woordenschat heeft. Een andere respondent is van mening dat het moeilijk is om op tijd materiaal van goede kwaliteit in het Papiamentu te hebben.

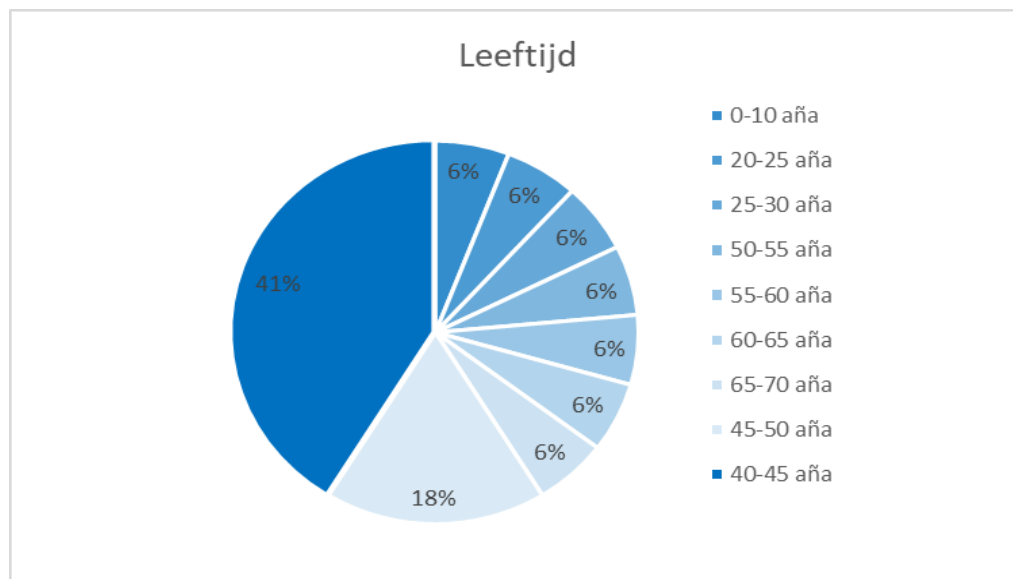
De meeste respondenten die commentaar hadden op het Nederlands, gaven aan dat dit belangrijk is voor verdere studie in Nederland. Daarnaast meldde een respondent dat Aruba een Nederlands onderwijssysteem heeft en dat het dus logisch is dat de taal Nederlands is. Een andere respondent zei dat het Nederlands belangrijk is voor de erkenning van het diploma.

Verder was er algemeen commentaar over onder andere het belang van kwalitatief materiaal, het lezen en de beheersing van talen door de docenten. Ook vonden 2 respondenten dat de vragen over de taal van de leerkracht in de kleuterschool en in het basisonderwijs aparte vragen moesten zijn, omdat niet dezelfde taal of talen (moeten) worden gebruikt.

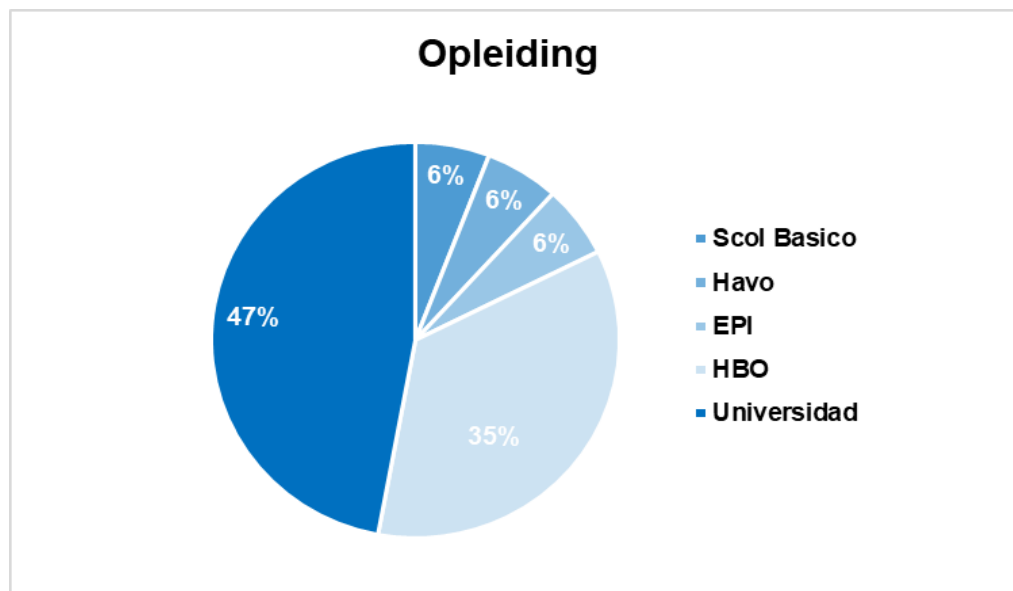

Resultaten publieke sessies:

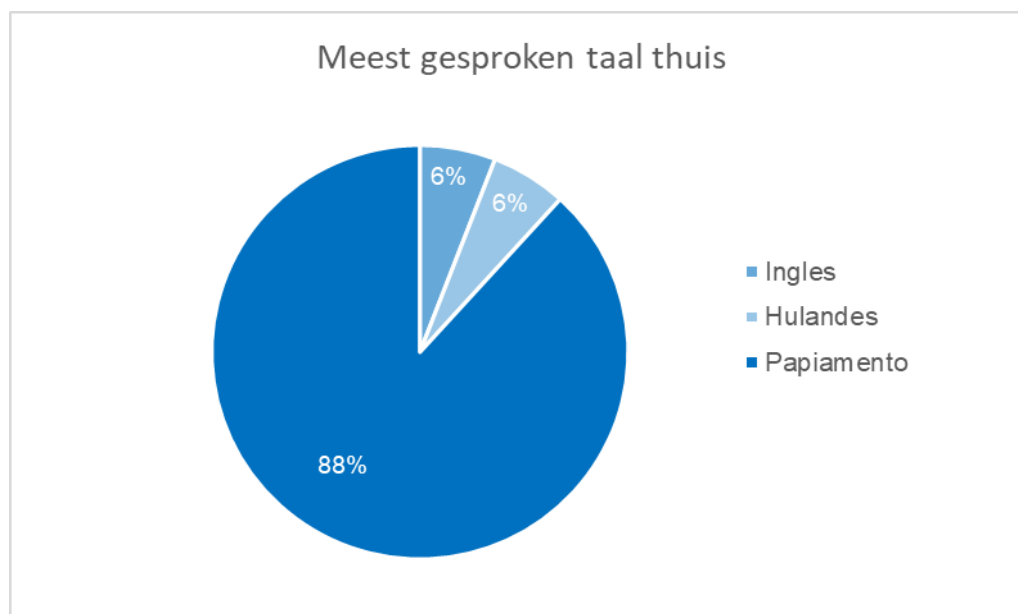
Er zijn 3 sessies gehouden die open waren voor het publiek: op 26 oktober 2022 in Oranjestad, 27 oktober 2022 in San Nicolas en 3 november 2022 in Santa Cruz. Er kwamen in totaal 39 personen, waarvan 17 in Oranjestad, 8 in San Nicolas en 14 in Santa Cruz. In Oranjestad en San Nicolas werden er 5 stellingen besproken. In Santa Cruz werd er niet specifiek gereageerd op de stellingen, maar vond er een algemeen gesprek plaats. Gedurende elke sessie kon er ook een vragenlijst worden ingevuld, online of hard copy. Niet alle aanwezigen hebben gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, dus de resultaten van de digitale vragenlijsten betreffen minder personen (N=17).

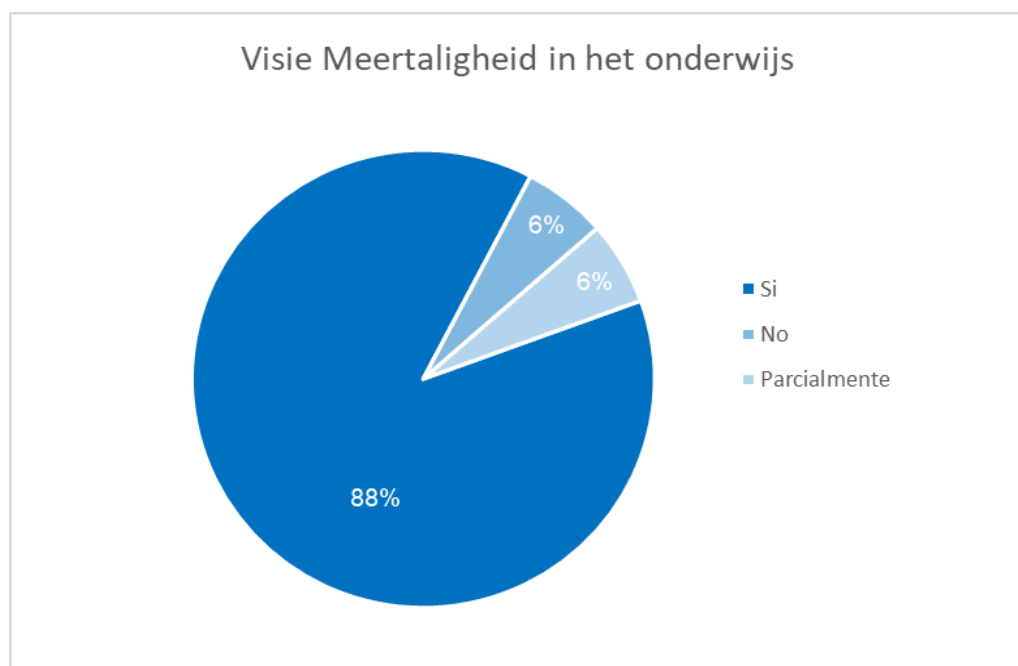
Figuur 10: geeft de leeftijd van de aanwezigen weer.

Figuur 11: geeft de hoogst genoten opleiding van de aanwezigen weer.

Figuur 12: geeft weer wat de meest gesproken thuistalen zijn van de aanwezigen.

Figuur 13: geeft aan of de aanwezigen het eens zijn met de visie van meertaligheid in het onderwijs.

Oranjestad

In Oranjestad vond er eerst een algemeen gesprek plaats met de aanwezigen over taal en het invullen van de vragenlijsten, waarna er ingegaan werd op 5 stellingen die ook gebruikt werden tijdens de focusgroepgesprekken. Er waren in het algemeen gesprek enkele opmerkingen over het gebruik van talen in het onderwijs. Men vindt dat 4 talen in het kleuter- en basisonderwijs okay is, maar in het voortgezet onderwijs wordt het te zwaar. Laat de leerlingen kiezen. Er zouden wel minimaal 3 talen moeten zijn. Papiamentu is ook belangrijk. Het mag niet zo zijn dat in alle andere talen brieven perfect moeten zijn, terwijl dat in Papiamentu niet hoeft. Zelfs bij UA wordt Papiamentu gebruikt als studenten iets niet begrijpen. Een aanwezige geeft aan dat leerlingen Engels beter begrijpen dan het Papiamentu. Er moet meer aandacht zijn voor het Papiamentu, zodat de taal niet verloren gaat. Er wordt opgemerkt dat men zelfs bij een overheidskantoor niet weet dat het Papiamentu ook een officiële taal is. Daar wilden ze alleen het Nederlands gebruiken.

stellingen, kwam het meeste commentaar op stelling 1: *Alle leerkrachten moeten alle 4 talen kunnen gebruiken in de klas*. Hier wordt aangegeven dat er veel wordt verwacht van de leerkrachten, terwijl het salaris hetzelfde blijft. Engels en Spaans hebben te weinig uren bij IPA. Er moeten vakleerkrachten komen voor de talen in het basisonderwijs. Daarbij moeten de vakleerkrachten hetzelfde verdienen als de vakleerkrachten in het voortgezet onderwijs. Er moet rekening gehouden worden met docenten die uit het buitenland komen. Er moet een goede basis worden gelegd op de basisschool in de verschillende talen, daarna kunnen de leerlingen verder gaan met 2 of 3 talen. Men moet rekening houden met de beschikbare uren. Er zijn leerlingen die de talen niet op de basisschool hebben gekregen. Er moet voor gezorgd worden dat het niveau van de talen op alle basisscholen meer gelijkwaardig is. De mentaliteit van de leerkrachten moet ook veranderen. Men moet open staan voor bijscholing. Taal moet centraal zijn bij de opleiding voor leerkrachten. De methodes voor het Nederlands kloppen niet. Deze moeten NVT zijn. Een aanwezige zegt dat men moet stoppen met politiek in het onderwijs en dat alles gewoon moet doorgaan. Een andere aanwezige zegt dat de implementatie van SAM niet goed gaat vanwege financiën. Hij vindt dat je van 2 scholen naar 4 scholen moet gaan en zo verder moet implementeren. Verder werd er opgemerkt dat onze leerlingen examens uit Nederland moeten maken. Het lukt verschillende leerlingen wel, wij kunnen het. Iemand anders meldt dat er op Sint Maarten al meer dan 20 jaar wordt gewerkt met 2 type scholen en vraagt zich af waarom wij dat op Aruba niet kunnen. Als antwoord hierop zegt iemand dat scholen in het Engels wel erkend moeten zijn. Het niveau Engels van de docent moet ook op peil zijn.

Op stelling 2, *Onderwijs helemaal in het Engels vanaf de kleuterschool tot aan het eind van het voortgezet onderwijs zal alle problemen oplossen*, was er niet zoveel commentaar. Men zegt dat daarmee het probleem niet wordt opgelost. Het gaat om de aanpak. Men zou moeten kijken naar hoe de scholen in het Engels op Curaçao het doen. Ook naar welk Engels er wordt gebruikt. Voor het Spaans geldt hetzelfde. Men vraagt zich af of het niveau Engels van de leerlingen echt zo goed is. Op stelling 3, 4 en 5 was er het volgende commentaar: Bij stelling 3 *Taal is belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind*, moet taal vervangen worden met *moedertaal*. Bij stelling 4 *De 4 talen moeten verplicht worden vanaf de kleuterschool tot aan het eind van het voortgezet onderwijs*, was de vraag of er bedoeld wordt 4 talen als vak of als instructietaal. Bij stelling 5 *Alle kinderen op Aruba - ook van het speciaal onderwijs - moeten een basiskennis hebben van het Nederlands*, vroeg men zich af waarom er Nederlands gegeven moet worden op het speciaal onderwijs. Er zitten wel leerlingen bij die tot aan de universiteit zouden kunnen komen, maar de meeste hebben een cognitieve beperking. Een aanwezige vertelde over zijn negatieve ervaring met lesgeven in het Nederlands in het speciaal onderwijs. Hij is er tegen. Een algemene opmerking ging over de randvoorwaarden die op zijn plaats moeten zijn voor implementatie, zoals wetgeving, financiën, etc.

Opvallend is dat uit de online ingevulde vragenlijst blijkt dat men in de toekomst ook de vier talen wenst in het voortgezet onderwijs, zowel in het avo als in het beroepsonderwijs. Gedurende het gesprek is er echter naar voren gebracht dat dit (tot aan het eind) een verzwaring voor de leerlingen zou zijn.

San Nicolas

In San Nicolas werd aan de hand van 5 stellingen een gesprek gevoerd met de aanwezigen. Op stelling 1 *Alle leerkrachten moeten alle 4 talen kunnen gebruiken in de klas*, wordt er gezegd dat Arubaanse leerkrachten de 4 talen een beetje kennen, maar leerkrachten uit Nederland niet. Enkelen geven aan dat Nederlandse leerkrachten ook Papiamentu moeten leren. Er wordt gevraagd of er cijfers zijn hoeveel leerkrachten uit het buitenland komen. Er wordt gevraagd wat het doel is met de 4 talen, informatie krijgen of een taal leren. Hoe doe je examens? Iemand geeft aan dat het moeilijk is om leerkrachten te vinden die alle 4 de talen beheersen.

Op stelling 2 *Onderwijs helemaal in het Engels vanaf de kleuterschool tot aan het eind van het voortgezet onderwijs zal alle problemen oplossen*, reageren de aanwezigen niet heel enthousiast. Er wordt gezegd dat de docenten dezelfde problemen krijgen als ze nu hebben met het Nederlands. Men vraagt zich af wie alle materiaal gaat betalen en of er genoeg docenten zijn. Een andere aanwezige vindt dat er al geïnvesteerd is in PSML/SAM en dat het goed gaat. Iemand zegt dat ouders vinden dat je dom bent als je geen Nederlands kunt. Mensen relateren taal aan intelligentie.

Met stelling 3 *Taal is belangrijk voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind* is iedereen het eens. Men zegt dat dit allang een bekend gegeven is.

Stelling 4 was *De 4 talen moeten verplicht worden vanaf de kleuterschool tot aan het eind van het voortgezet onderwijs*. Verschillende aanwezigen vinden dat 4 talen te veel wordt in het voortgezet onderwijs. De ene vindt dat Nederlands of het Papiamentu of allebei versterkt moet(en) worden, de ander vindt dat 3 talen verplicht moeten zijn en bijvoorbeeld het Spaans optioneel. Een aanwezige komt met het idee om verschillende type scholen te hebben; enkele meertalig en de andere niet. Zij vindt dat de keuze aan de ouders moet blijven. Een andere aanwezige reageert hierop en zegt dat Aruba klein is en niet alles financieel kan dragen. Een derde zegt dat er flexibiliteit moet zijn tot waar de overheid dit kan dragen. Men moet in de wet de keuze open kunnen laten voor flexibiliteit in het voortgezet onderwijs. Een aanwezige merkt op dat er vroeger de optie was om bij Lago naar school te gaan in het Engels als je geen Nederlands kon. Nu worden veel mensen protestant om hun kind naar een Nederlandstalige school te kunnen laten gaan.

Stelling 5 was *Alle kinderen op Aruba - ook van het speciaal onderwijs - moeten een basiskennis hebben van het Nederlands*. De meeste aanwezigen zijn het hiermee eens. Nederlands is een taal van het Koninkrijk. Men heeft een basis van het Nederlands nodig om de meertaligheid te kunnen behouden. Vroeger was er wel meer aanbod van het Nederlands in de gemeenschap, bijvoorbeeld via Radio Kelkboom. De Veer theater draaide vroeger het Polygoonjournaal, er was ook nieuws in het Nederlands op Tele Aruba. Iemand geeft aan dat het Papiamentu verschillende Nederlandse woorden bevat en daarmee rekening mee gehouden kan worden bij het aanleren daarvan. Een andere zegt dat men out of the box moet denken en samenwerken met de andere eilanden.

Santa Cruz

In Santa Cruz kwamen in het gesprek met de aanwezigen vooral opmerkingen naar voren over het Nederlands, het Papiamentu en SAM.

Het *Nederlands* wordt ervaren als een groot struikelblok voor de kinderen. De statistieken liegen er niet om. Kinderen denken dat ze dom zijn en krijgen een afkeer tegen het Nederlands. Dit heeft niks te maken met de taal zelf, maar de manier waarop het gepresenteerd wordt. Lezen in het Nederlands is moeilijk. Boeken moeten aantrekkelijker worden gemaakt met plaatjes of strips. De context moet aangepast worden. De leerkracht moet het Nederlands versimpelen als de leerling het niet begrijpt.

Het *Papiamentu* is de moedertaal van de meeste leerlingen. De moedertaal is belangrijk voor het leren en voor een dieper begrip van de leerstof. Er moet een goede basis gelegd worden in het Papiamentu, zodat er een goede transfer kan plaatsvinden naar andere talen. Dit is een voordeel dat Spaanstalige leerlingen hebben die uit het buitenland in het Arubaanse onderwijs instromen.

Er werd gesproken over de voordelen van SAM. Een leerling van een SAM school was aanwezig om tips te geven over hoe om te gaan met de talen. Translanguaging en lezen zijn belangrijk. Een aanwezige is het eens met SAM, maar vindt dat het Engels daarbij de instructietaal moet zijn. De kinderen van nu zijn anders dan die van vroeger en beheersen het Engels heel goed. Er zijn meer mogelijkheden in het Engels, zoals blended learning en online learning. Een andere aanwezige vindt dat overgaan naar het Engels betekent overgaan naar eentaligheid. Engels zal alles overnemen. In onze cultuur is meertaligheid belangrijk. Een andere aanwezige geeft aan dat zij alle 4 talen spreekt, maar geen van allen op hoog niveau.

Net als in Oranjestad, valt in Santa Cruz uit de online ingevulde vragenlijst op dat er volgens de respondenten ook in het voortgezet onderwijs verder gegaan moet worden met de vier talen. Gedurende het gesprek wordt hier echter niet op ingegaan.

Interne stakeholders

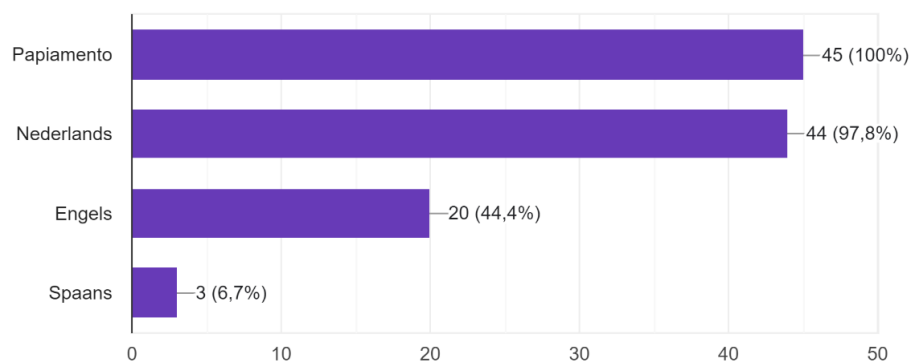
Leerlingen

Er is gekozen om te praten met leerlingen van verschillende onderwijstypen. Na feedback van de schoolhoofden werden leerlingen van een 6e klas basisschool daarbij ook inbegrepen. Voor wat betreft EPB is er gesproken met leerlingen uit verschillende groepen en sectoren, zowel van het filiaal in Hato als in San Nicolas. De meeste leerlingen waren van de sector Economie (57,1%), gevolgd door leerlingen uit het startjaar (38,1%). Ook waren er enkele leerlingen bij van de unit Dienstverlening. Voor het avo is er gesproken met leerlingen van 2 havo klassen in Oranjestad en 2 mavo klassen in San Nicolas. Bij EPI werd er gesproken met studenten uit verschillende groepen en sectoren; de meeste studenten waren van de sector Economie (ca. 75%) en ongeveer een kwart van de sector Gezondheid en Dienstverlening. Bij de University of Aruba (UA) betrof het studenten van het Academic Foundation Year, een (niet verplicht) voorbereidingsjaar voor het hoger onderwijs.

Leerlingen/studenten vulden eerst een vragenlijst in, waarna er een gesprek met hun plaatsvond.

3. Welke taal (of talen) wordt (of worden) tijdens de les door de docent(en) gesproken op jullie school? Meerdere antwoorden zijn mogelijk.

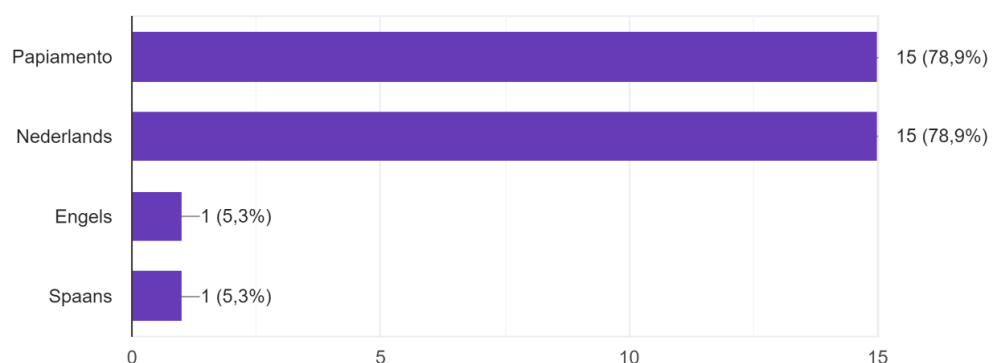
45 antwoorden

Figuur 14: geeft aan welke talen door de avo leerlingen zijn aangegeven als meest gesproken op school door de docenten.

3. Welke taal praat je Juffrouw of je Meneer met jullie in de klas? Je kan meer dan 1 kiezen.

19 antwoorden

Figuur 15: geeft aan welke talen door de leerlingen in het primair onderwijs zijn aangegeven als meest gesproken op school door de docenten.

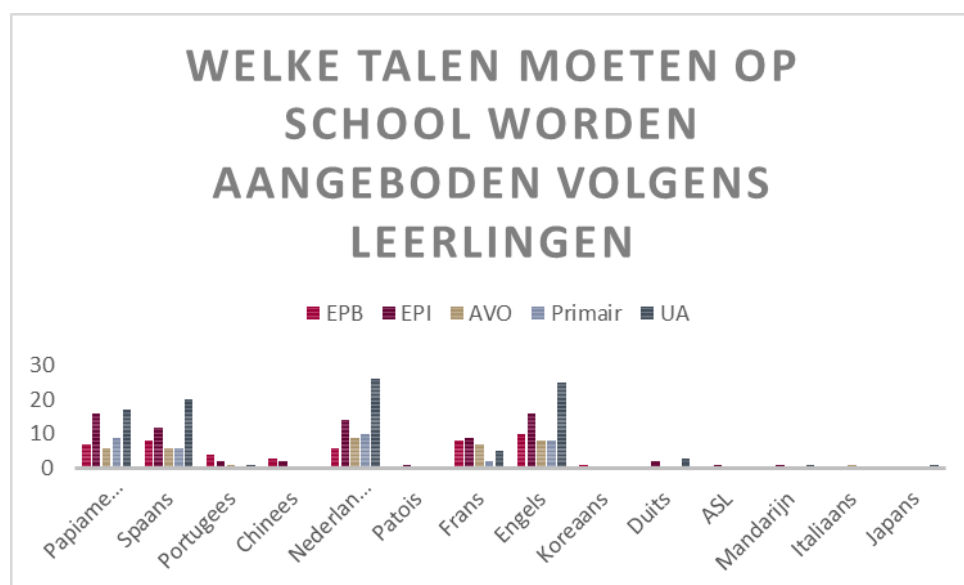
De resultaten van de ingevulde vragenlijsten kunnen als volgt worden samengevat:

De taal of talen die het meest door de docenten worden gesproken in de klas zijn:

- 6e klas basis: Papiamento en Nederlands (allebei 78,9%)
- EPB: Papiamento (97,6%)
- avo: Nederlands (95,1%)
- EPI: Papiamento en Nederlands (100 resp. 97,8%)
- UA (gesproken in voormalige school): Nederlands (91,3%)

De taal die leerlingen spreken met de docenten in de klas zijn:

- 6e klas basis: Papiamento (76,2%)
- EPB: Papiamento (92,9%)
- avo: Papiamento (85,4%)
- EPI: Papiamento (100%)
- UA: Nederlands en Papiamento (73,9% vs 71,7%; 34 vs 33 studenten)

Figuur 16: grafiek aanbod talen volgens de leerlingen.

Bovenstaande grafiek geeft (in absolute aantallen) de talen aan die de leerlingen graag als vak aangeboden zouden willen krijgen het betreft hier leerlingen/studenten van de verschillende onderwijstypen.

Talen die door leerlingen worden genoemd als vak zijn:

- op alle niveau's worden de 4 talen Papiamento, Nederlands, Engels en Spaans genoemd.
- in de 6e klas basisschool wordt ook Frans genoemd.
- bij de andere schooltypes worden er naast de 5 genoemde talen ook verschillende andere talen genoemd, zoals Duits, Portugees, Italiaans, Chinees (Mandarijn), Koreaans, Japans, Patois en ASL (American Sign Language).

Taal of talen waarin de leerlingen les zouden willen krijgen (instructietaal) zijn:

- 6e klas basis: Nederlands (95,2%)
- EPB: Papiamento (73,8%)
- avo: Papiamento, Nederlands en Engels (56,1%, 51,2%, 46,3%; 23-21-19 leerlingen)
- EPI: Papiamento, Nederlands en Engels (71,1%, 68,9%, 64,4%; 32-31-29 leerlingen)
- UA: Engels (89,1%)

Aan het einde van de vragenlijst kon er commentaar worden geleverd. Hieronder volgt een samenvatting van het commentaar van leerlingen per schooltype, gevolgd door een samenvatting van het gesprek.

Commentaar ingevuld op de vragenlijst door leerlingen klas 6 basisschool:

Twee leerlingen willen ook les in of over het Papiamento en het eigen land. Een leerling vindt dat de lessen in het Nederlands moeten blijven.

Samenvatting van het gesprek met basisschooll leerlingen:

De meeste leerlingen geven aan toch het Nederlands te willen aanhouden als instructietaal en niet het Engels, want Aruba valt onder Nederland en wanneer je klaar bent met school moet je Nederlands kunnen. Het Nederlands is een moeilijke taal, dus het moet op school geleerd worden. Moeilijke woorden bij een toets moeten wel uitgelegd worden. Een leerling vindt dat de instructietaal wel Engels mag zijn, omdat Aruba veel toeristen heeft. De boeken mogen volgens haar een mix zijn van Engels en Nederlands. Een Spaanstalige leerling meldt dat het goed gaat met les in het Nederlands. Hij heeft liever Nederlands dan Papiamento. Volgens een andere leerling moeten Spaans en Engels als wereldtalen wel eerder worden aangeboden. Engels wordt onder de leerlingen gebruikt voor gaming. Computer science zou in het Engels gegeven moeten worden.

Commentaar ingevuld op de vragenlijst door leerlingen EPB:

Het meest geleverde commentaar ging over het Papiamento en het Spaans. Drie leerlingen geven aan dat er les moet worden gegeven in het Papiamento, omdat wij op Aruba wonen en dit de moedertaal is van de meeste leerlingen. Drie leerlingen vinden dat het Spaans terug moet komen als vak. Twee leerlingen wensen Frans als vak te krijgen, een het Portugees. Een leerling wenst een hoger niveau van het Engels als vak.

Samenvatting van de gesprekken met leerlingen EPB:

De docenten spreken spreken volgens de leerlingen Nederlands en Papiamento. In San Nicolas meestal Papiamento. De toetsen zijn in het Nederlands. De vragen zijn verwarrend. Sommige leerlingen willen daarom liever de toetsen in het Papiamento. Andere vinden het goed zo (in het Nederlands). Sommigen willen liever Engels als instructietaal, andere niet. Niet alle docenten zouden les kunnen geven in het Engels. Een paar leerlingen vinden een combinatie van Engels en Papiamento goed; Engels als taal van de boeken en Papiamento voor de uitleg. In San Nicolas valt op dat de meeste leerlingen de boeken in het Papiamento zouden willen, omdat ze dat beter begrijpen. Over het Spaans zijn de meningen verdeeld; sommigen zijn opgelucht geen Spaans meer te krijgen als vak, andere vinden dat het Spaans toch minstens optioneel moet zijn. Enkele leerlingen vinden het belangrijk om op de basisschool te leren over het Papiamento en over onze cultuur. Een leerling vindt dat het Nederlands alleen een vak moet zijn. De docent in Oranjestad geeft aan dat er twee Spaanstalige leerlingen in de klas zitten die helemaal geen Nederlands begrijpen, terwijl al het materiaal online in het Nederlands is.

Commentaar ingevuld op de vragenlijst door leerlingen avo:

Twee leerlingen geven aan dat het Papiamento ook de taal moet zijn van toetsen. Een van hun legt uit dat veel leerlingen onvoldoende krijgen, niet omdat ze niet geleerd hebben, maar omdat ze (de vraag) niet begrijpen. De andere vindt dat Papiamento ook de taal moet zijn van de boeken, examens en bij het uitleggen. Een derde vindt dat vakken als rekenen, natuurkunde en biologie in het Papiamento moeten zijn en niet in het Nederlands. Een vierde leerling vindt dat toetsen in andere talen moeten worden gemaakt, zoals Engels en Spaans en niet altijd alleen in het Nederlands.

Samenvatting van de gesprekken met leerlingen avo:

Tijdens het gesprek kwam naar voren dat de docenten tijdens de les een mix gebruiken van Papiamentu en Nederlands. Bij de havo wordt er meer Nederlands gebruikt, maar toch wel met Papiamentse woorden. Over de toetsen wordt gezegd dat er soms moeilijke Nederlandse woorden in voorkomen. Deze zouden moeten worden uitgelegd of vertaald naar het Papiamentu. Een leerling vindt dat de toets gemakkelijker zou zijn in het Engels. Over het algemeen was men niet heel enthousiast voor het Engels als instructietaal. Een leerling vindt dat er wel een optie moet zijn, dat de leerling kan kiezen of deze examen wil doen in het Engels of in het Nederlands. Over het algemeen willen leerlingen vaak toch liever het Nederlands als instructietaal, omdat de examens in het Nederlands zijn. Wel wordt aangegeven dat men al vroeg geholpen moet worden met de Nederlandse taal en dat de boeken in meer begrijpelijk Nederlands moeten zijn. Sommige leerlingen vinden het goed om de 3 talen Nederlands, Engels en Papiamentu te krijgen als vak. Anderen vinden lessen Papiamentu wel goed voor anderstaligen, maar overbodig voor zichzelf, omdat ze de taal al kennen en er verder niks mee doen. Verschillende leerlingen van de mavo waren enthousiast om Frans als vak te kunnen krijgen, zelfs in plaats van Papiamentu. Sommige leerlingen vinden SAM met Papiamentu als instructietaal en als vak okay, zolang Nederlands ook aanblijft. Anderen vragen zich af waarom Papiamentu instructietaal moet zijn als daarna toch alles in het voortgezet onderwijs in het Nederlands is.

Commentaar ingevuld op de vragenlijst door studenten EPI:

Het meeste commentaar ging over het Nederlands. Studenten geven aan veel moeite te hebben met het Nederlands, maar vinden het wel belangrijk, vooral voor verdere studie in Nederland, maar ook omdat Aruba onderdeel is van het koninkrijk en omdat onze documenten in het Nederlands zijn opgesteld. Twee studenten geven aan dat er te weinig Nederlandse les gegeven wordt. Het is belangrijk om daar meer aandacht aan te besteden, omdat de meeste leerlingen het Nederlands alleen maar op school aangeboden krijgen en niet in het alledaagse leven tegenkomen. Een leerling vindt dat de boeken en het materiaal in het Nederlands of het Engels moet zijn, maar de uitleg in het Papiamentu, zoals het nu al is. Na het Nederlands gaat het meeste commentaar over het Engels. Studenten vinden het Engels gemakkelijker, geven aan dat het een wereldtaal is en de taal om verder te studeren in de Verenigde Staten. Een student vindt dat het Engels wel moet worden gebruikt als instructietaal, maar niet volgens het Amerikaanse onderwijssysteem. Twee studenten geven aan dat alle 4 de talen belangrijk zijn. Verder willen 2 studenten lessen Frans en een student wenst meer Spaans.

Samenvatting van de gesprekken met studenten van EPI:

Er is gesproken met studenten van 3 verschillende groepen; een van zorg en twee van economie. Bij zorg vinden studenten Nederlands okay, maar in het Papiamentu kunnen ze de lessen beter begrijpen. De klassen zijn multicultureel. Moeilijke woorden moeten worden vertaald naar het Papiamentu of het Engels en de uitleg moet in de moedertaal. De termen gebruikt in de zorg moeten aangeleerd worden. In de zorg zijn alle 4 de talen belangrijk, want je krijgt patiënten van alle nationaliteiten. Een Portugeessprekende patiënt kan Spaans verstaan, een Chinees Engels. Bij economie willen sommigen Nederlands aanhouden als instructietaal, anderen willen liever Engels. Een student merkt op dat de scholen op Aruba je voorbereiden voor verdere studie in Nederland, maar niet alle studenten gaan daar verder studeren. Bij de programma's voor accounting zijn de termen in het Engels. Wellicht zou het Engels als instructietaal bij accounting voor toekomstige generaties beter zijn. Over de taalvakken zijn de meningen verdeeld. Sommige vinden alle 4 talen relevant tot aan het einde, anderen zeggen dat 4 talen teveel zijn. Spaans wordt als optioneel aangegeven. Sommigen vinden dat Frans en Duits ook keuzevakken zouden moeten zijn.

Commentaar ingevuld op de vragenlijst door studenten van Academic Foundation Year (AFY) van University of Aruba (UA)

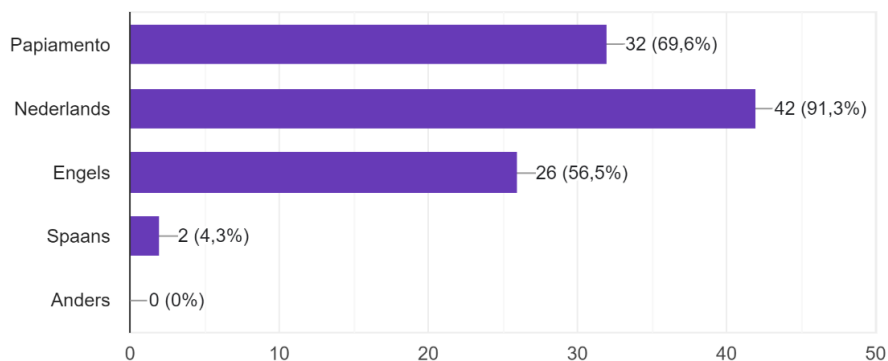
Verreweg het meeste commentaar ging over het Engels. Engels is een wereldtaal, een universele taal. Veel opleidingen in Nederland zijn tegenwoordig ook in het Engels. Een student geeft aan dat Aruba de ontwikkelingen op het gebied van het Engels op de voet moet volgen om niet achter te blijven. Het Engels groeit in de academische wereld. Verschillende studenten gaven wel aan dat ze in de vooropleiding beter voorbereid moeten zijn op het gebruik van het Engels in het hoger onderwijs, vooral wat betreft de termen. Het is moeilijk om ineens om te schakelen naar het Engels als het hele onderwijs in het Nederlands geweest is.

Samenvatting van de consultatiesessie met studenten AFY:

4. Welke taal werd tijdens de les door de docent(en) gesproken op je vorige school?

46 antwoorden

Figuur 17: taal gebruikt tijdens de lessen door de docent.

Studenten geven aan dat in het voortgezet onderwijs de docenten Nederlands en Papiamento gebruiken. Nederlands is de taal van de boeken en de toetsen. Papiamento wordt gebruikt als hulptaal, bij het uitleggen of als een leerling het niet begrijpt. De taalvakken worden in de taal zelf aangeboden. Studenten geven aan dat Engels of Nederlands als instructietaal okay is, maar hebben nu moeite met bijvoorbeeld de Engelse terminologie bij scheikunde, omdat ze altijd scheikunde in het Nederlands hebben gehad. Een student geeft aan dat Nederlands als vak alleen niet voldoende is voor verdere studie. Dat de 4 talen in het onderwijs belangrijk zijn, zijn ze het eens; 4 talen in de onderbouw, hoe eerder hoe beter. Vroeger beginnen met het Engels. Eerst beginnen met Papiamento, daarna overgaan naar het Nederlands of het Engels. Er zou wel meer aandacht moeten komen voor bepaalde academische vaardigheden, zoals het begrijpend lezen, het schrijven van formele brieven, essays en verslagen. Dit geldt zowel voor het Nederlands als voor het Engels. Specifiek voor het Nederlands wordt aangegeven dat er meer aandacht zou moeten zijn voor spreken. Studenten kunnen wel teksten lezen in het Nederlands, maar het is belangrijk deze taal ook te kunnen spreken. Een programma zoals Microsoft Excel zou bijvoorbeeld wel beter kunnen worden aangeboden in het Engels in plaats van in het Nederlands.

Conclusie input leerlingen:

Over het algemeen begrijpen leerlingen het Papiamento beter en vinden het Engels ook gemakkelijker dan het Nederlands. Leerkrachten gebruiken volgens leerlingen het Papiamento ook in de klas om dingen uit te leggen, zelfs in het avo, waar meer Nederlands wordt gebruikt. Toch willen veel leerlingen het Nederlands als instructietaal aanhouden, vooral omdat de examens in het Nederlands zijn en om verder te kunnen studeren in Nederland. Er zou wel meer aandacht moeten komen voor bepaalde vaardigheden en uitleg of vertaling van moeilijke woorden bij het maken van toetsen. Nederlands wordt ervaren als een moeilijke taal en wordt bij de meesten niet gebruikt in het dagelijks leven, behalve op school. Bij EPB kiezen leerlingen eerder voor het Papiamento als instructietaal en bij de Academic Foundation Year het Engels. Er moet wel meer aandacht zijn voor academische vaardigheden in het Engels. Bij AFY hebben studenten moeite met de terminologie in het Engels, omdat de vooropleiding in het Nederlands was. Opvallend is wel dat zowel bij het avo als bij EPI drie talen bijna even vaak worden genoemd als instructietaal: Papiamento, Nederlands en Engels. Uit de gesprekken kan opgemaakt worden dat leerlingen en studenten het fijn vinden om Nederlands of Engels te gebruiken als instructietaal (en taal van de boeken en toetsen) en daarnaast Papiamento voor de uitleg of als men iets niet begrijpt. Bij EPI kiezen meer studenten voor het Engels dan bij avo. Veel leerlingen hebben moeite met het Spaans, maar dit wordt toch als een van de vier talen aangegeven die belangrijk zijn als vak, vooral in de onderbouw. In het voortgezet onderwijs zou het Spaans minstens als keuzevak aangeboden moeten worden. Andere talen die daarnaast verschillende keren worden genoemd als gewenste (keuze)vakken zijn Frans en Duits.

Docenten

Er waren 4 verschillende sessies met docenten in september en oktober. Bij de sessies kwamen meestal tussen de 20 en 30 docenten van verschillende onderwijstypen en -niveaus. Bij een van de sessies was er een hele grote groep met wel meer dan 60 leerkrachten. Hieronder volgt een samenvatting van de belangrijkste punten die naar voren werden gebracht gedurende de verschillende sessies.

Wat het *Papiamentu* betreft zijn er docenten die het belang van het Papiamentu inzien, maar veel docenten zien dat niet of hebben twijfels. Degenen die het belang wel inzien, geven aan dat het Papiamentu (als instructietaal) een stevige basis legt bij de kinderen om te leren. Positief is volgens sommigen ook dat het Papiamentu als vak wordt gegeven en dat het als hulptaal wordt gebruikt. Verder wordt naar voren gebracht dat Papiamentu onderdeel is van onze identiteit en dat onze kinderen volgens UNESCO recht hebben op onderwijs in de moedertaal. Verschillende leerkrachten maakten zich ongerust dat het Papiamentu achteruitgaat bij de kinderen, omdat ze veel Engels in het Papiamentu gebruiken. Ze kennen hun eigen taal niet. Verder wordt er gezegd dat het Papiamentu niet op hetzelfde niveau aangeboden wordt als de andere taalvakken en dat je in bepaalde profielen Papiamentu niet als vak kunt kiezen. Ook wordt aangegeven dat er gewerkt moet worden aan terminologie voor niet-taalvakken in het Papiamentu (voor SAM).

Docenten die twijfels hebben over het Papiamentu, vragen zich af wat goed Papiamentu is voor gebruik in de klas en geven aan dat hun Papiamentu niet op niveau is om les te kunnen geven in de taal. Ook wordt betwijfeld of Papiamentu wel de moedertaal is van de meeste kinderen, omdat ze grammaticale fouten maken. Er was een grote groep docenten die een negatieve attitude hadden tegenover het Papiamentu. De uitspraken varieerden van niet de meerwaarde ervan inzien, omdat er geen universiteiten zijn in het Papiamentu, tot het Papiamentu is een dialect met een beperkte woordenschat. Een leerkracht vond zelfs dat het Papiamentu alleen de identiteit is van de ouderen. Een andere leerkracht vindt dat het belang van onderwijs in de moedertaal niet geldig is voor het Papiamentu, wel voor talen die al langer bestaan. Wel moet opgemerkt worden dat de meeste docenten die zich negatief uitdrukten tegenover het Papiamentu van een bepaalde school afkomstig waren. Toch valt wel op dat er in alle sessies twijfels waren over wel of niet Papiamentu.

Wat het *Nederlands* betreft heerste er vooral ongerustheid. Docenten geven aan dat leerlingen het Nederlands moeilijk vinden, maar de taal op een bepaald basisniveau moeten beheersen om bepaalde opleidingen te kunnen volgen. Ouders willen dat hun kinderen verder gaan studeren in Nederland. Docenten zijn bang dat er niet genoeg aandacht is voor Nederlands bij SAM en dat leerlingen achterlopen in de toekomst. Docenten van EPI geven aan dat het niveau van Nederlands heel laag is bij de instroom en dat de streefniveaus bijna onmogelijk te halen zijn in zo'n korte tijd. Bovendien past de methode uit Nederland niet bij de studenten, omdat ze moeilijk zijn en niet gecontextualiseerd. Het taalonderwijs Nederlands moet over het algemeen verbeterd worden. Ook varieert het niveau van het Nederlands op verschillende scholen en ook binnen dezelfde school, afhankelijk van de leerkracht. Er is geen doorlopende leerlijn. Verschillende leerkrachten geven aan dat kinderen het Nederlands niet leuk vinden, zelfs kinderen van Nederlandssprekende leerkrachten spreken liever Engels. Je hoort over het algemeen geen Nederlands op Aruba. De leerkracht moet het Nederlands leuk maken voor de leerlingen.

Er moeten volgens sommigen meer Nederlandse televisiezenders komen. De meeste studenten bij IPA kiezen liever voor de specialisatie 4-8 jaar, zodat ze minder Nederlands hoeven te gebruiken. Het taalniveau bij IPA is laag. Sommige docenten vragen zich af wat belangrijker is bij niet-taalvakken; het Nederlands of de inhoud? Enkele docenten zijn het niet eens als ouders straks geen Nederlandstalige school kunnen kiezen voor hun kind. Volgens een andere docent zijn er lange wachtlijsten voor de inschrijving van kinderen bij een Nederlandstalige school, terwijl de ouders niet Nederlandstalig zijn.

Betreffende het *Engels* gaan er verschillende stemmen op om het Engels als instructietaal te gaan gebruiken. Sommige docenten vinden dat het hele onderwijs in het Engels zou moeten zijn, andere vinden dat het Engels naast het Papiamentu moet. Er wordt gezegd dat er veel interesse is voor Educampus (K12 online) vanwege de taal. Leerkrachten denken dat leerlingen op mavo en havo graag les in het Engels zouden willen krijgen. Veel kinderen spreken Amerikaans Engels en de invloed van het Engels is groot. Verder wordt aangegeven dat de meeste studenten van EPI de Arubaanse arbeidsmarkt opgaan, waar het Engels dominant is. Ook gaan steeds meer studenten verder studeren in de Verenigde Staten en Canada.

In het onderwijs moet wel rekening gehouden worden met het feit dat het Engels van sociale media niet hetzelfde is als academisch Engels. Men denkt ook vaak dat het Engels van de kinderen net als die van native speakers is, terwijl dat niet waar is.

Over het *Spaans* wordt er niet zoveel gezegd. Enkele docenten maken zich wel zorgen over het feit dat leerlingen het Spaans niet kunnen kiezen bij bepaalde profielen op de havo en dat het Spaans bij EPI een keuzevak is geworden. Een paar docenten geven aan dat de Spaanstaligen meestal goed scoren. Enkelen zeggen dat dit komt doordat deze leerlingen gemotiveerd zijn en willpower hebben, andere zeggen dat ze een goede basis hebben gekregen in hun moedertaal. Leerkrachten geven aan een goede ervaring te hebben gehad met Prisma (methode voor anderstaligen). Een docent vraagt of er voor havo/vwo geen examen uit Curaçao gebruikt kan worden, omdat het examen Spaans op Aruba te gemakkelijk is.

Over *meertaligheid* wordt gezegd dat we trots moeten zijn op de 4 talen, dat het onderdeel is van onze identiteit. Sommige docenten zeggen dat het goed gaat met meertaligheid op school, andere zeggen dat geen van de 4 talen op niveau is. Sommige leerkrachten zeggen dat er goede resultaten zijn van PSML, andere zeggen dat er een gebrek aan data is. Leerkrachten van PSML geven aan dat er een gebrek aan randvoorwaarden is voor een goede implementatie van SAM, zoals gebrek aan materiaal, (bij)scholing en begeleiding van leerkrachten.

Enkele algemene opmerkingen gingen over het belang van taal in de opvoeding thuis, het belang van lezen en continuïteit in taalbeleid. Sommige docenten vinden dat er verschillende opties moeten zijn waarbij ouders kunnen kiezen in welke taal hun kind onderwijs krijgt.

PSML docenten

Sinds 2009 is er op 3 scholen, te weten Trupial Kleuterschool (SKOA), Colegio San José (SKOA) en Colegio Conrado Coronel (DPS) gestart met het 'Proyecto Scol Multilingual'. Hierbij gaat het om de implementatie van de kerndoelen Arubaans primair onderwijs waarbij de vier (4) talen onderdeel vormen van het leergebied **taal en communicatie**. Hierbij is volgens de goedkeuring van de toenmalige Minister van Onderwijs in 2004, gekozen voor een geleidelijke implementatie waarbij tot en met klas 4 het Papiamentu als instructietaal gebruikt zou worden en in klas 5 overgestapt zou worden naar het Nederlands. De docenten die op deze scholen werkzaam zijn hebben sinds 2009 volgens het beleid gewerkt zoals uitgewerkt in de verschillende beleidsdocumenten en implementatie beleidsdocumenten. Deze scholen dienden als pilot scholen om zo de implementatie op de andere scholen te ondersteunen en door evaluatie en monitoring de implementatie op de andere scholen voor primair onderwijs zo goed en verantwoordelijk mogelijk te laten verlopen.

Diepte interviews

De docenten die zijn geïnterviewd zijn benaderd vanwege hun ervaring als docent werkzaam op een PSML school (Colegio San José).

Er hebben drie (3) verschillende gesprekken plaatsgevonden, waarbij respectievelijk twee (2) personen, één (1) en één (1) persoon aanwezig waren. Totaal zijn er dus vier (4) personen geïnterviewd. De gesprekken vonden op de school zelf plaats zodat de docenten in hun vertrouwde omgeving bleven.

De vragen hadden betrekking op de volgende aspecten: *algemene informatie/persoonlijke ervaring, de leerlingen, professionalisering/training, samenwerking/netwerken, lesgeven, materiaal, evaluatie, kerndoelen en tot slot ruimte voor aanvullende opmerkingen/feedback.*

Over het algemeen geven de docenten aan veel ervaring te hebben met het werken op een PSML school (64,3% werkt tussen 8 en 10 jaar op PSML school) en daardoor kunnen ze ook aangeven wat de verschillen zijn met de leerlingen die het meertalig traject **niet** hebben gevolgd.

Op basis van deze ervaring geven de docenten aan verschil te zien met leerlingen die niet het meertalig traject hebben gevolgd; de leerlingen van een meertalige school zijn mondiger en kunnen hun mening goed uiten en zijn zelfverzekerd. Er is wel in de huidige generatie een tendens dat leerlingen niet bereid zijn om alles te geven voor school. Voorbeelden zijn er van Vloggers/YouTubers/Influencers die enorme bedragen verdienen zonder dat er veel voor is gestudeerd. De motivatie om te leren binnen de setting van school is afgenomen. Dit is iets van de huidige generatie en niet alleen bij de leerlingen op de meertalige school.

Het aspect van de Nederlandse taal wordt door alle docenten aangekaart. De leerlingen hebben veel moeite met het Nederlands, de taal is binnen onze samenleving geen tweede taal maar echt een vreemde taal die niet aanwezig is in de omgeving van de leerlingen. Ook de taalvaardigheid van de docenten zelf in zowel het Papiamentu en het Nederlands wordt aangekaart als verbeterpunt.

Professionalisering is in het verleden beperkt aanwezig geweest, maar dient structureel aanwezig te zijn op de verschillende gebieden, niet alleen maar de taalvaardigheid.

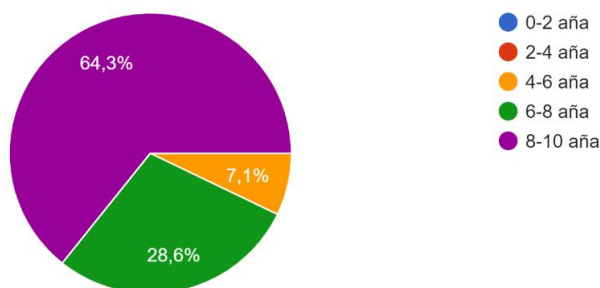
De docenten geven allemaal aan bekend te zijn met de kerndoelen Arubaans primair onderwijs, de link met het aanwezige materiaal is wel zichtbaar. Het evaluatie materiaal wordt door de docenten zelf ontwikkeld, hier wensen de docenten veel ondersteuning in. De samenwerking tussen de pilotscholen varieert per onderwerp. Voor het vak Nederlands is Colegio Conrado Coronel haar eigen weg ingeslagen en gebruikt eigen ontwikkeld materiaal. Colegio San José gebruikt het ontwikkelde materiaal en aanvullend materiaal om zo te werken aan de taalvaardigheid van de leerlingen in verband met de aansluiting naar het secundair onderwijs.

Digitale vragenlijsten

Er was ook een digitale vragenlijst (via Google forms) beschikbaar voor alle docenten van de PSML scholen, deze is door tussenkomst van de schoolleider verstuurd naar de docenten. 14 docenten hebben deze online vragenlijst ingevuld. De vragenlijst kon anoniem ingevuld worden, de namen en naam van de school werden niet geregistreerd. 64,3% van de respondenten geeft aan tussen de 8 en 10 jaar werkzaam te zijn op een PSML school. Zie onderstaande diagram:

4. Cuanto año bo ta trahando na un scol multilingual?

14 antwoorden

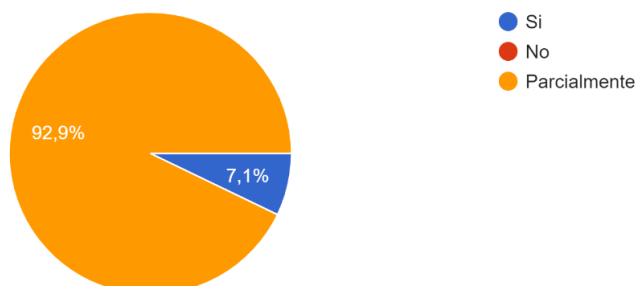
Figuur 18: aantal jaren werkzaam op PSML school.

64,3 % van de respondenten heeft een bevoegdheid van 6-12. Verder geeft 85,7 % van de respondenten aan docent te zijn van een vaste klas, de overige respondenten geven aan intern begeleider, invaller of begeleidingsleerkracht te zijn. Alle respondenten geven aan dat er voordelen voor de leerlingen zijn door het systeem van 'scol multilingual' (meertalige school). 92,9% van de respondenten geeft aan dat er een kritisch denkvermogen wordt ontwikkeld bij de leerlingen bij het scol multilingual onderwijssysteem. Betreffende kennis van de kerndoelen Arubaans primair onderwijs geven alle respondenten (100%) aan kennis te hebben van de kerndoelen. Op het aspect van steun voor de meertalige school geeft 100% van de respondenten aan de gedachte/filosofie te steunen. De respondenten (92,9%) geven wel aan dat binnen het onderwijsveld er een *gedeeltelijke* steun aanwezig is. 71,4% van de respondenten geven aan dat er *gedeeltelijke* steun aanwezig is bij de ouders van leerlingen van het primair onderwijs. 78,6% van de respondenten geeft aan dat er *gedeeltelijke* steun is binnen de Arubaanse maatschappij voor de meertalige school.

36. Bo ta kere cu den e campo di enseñansa tin sosten pa e pensamiento/filosofia di scol multilingual?

14 antwoorden

Figuur 19: steun meertalige school in het onderwijsveld volgens PSML docenten.

Bovenstaande geeft aan dat het grootste deel (92,9%) van de ondervraagde PSML docenten aangeeft dat er gedeeltelijke steun is in het onderwijsveld voor het meertalig onderwijs.

Respondenten geven vanuit ervaring aan dat er enkele aspecten meegenomen moeten worden in het beleid; *aansluiting secundair onderwijs, implementatie op kleine schaal om zo begeleiding en ondersteuning van kwaliteit te waarborgen, materiaal moet over de gehele linie aanwezig zijn niet alleen voor bepaalde onderdelen, voorlichting aan de maatschappij is cruciaal om zo vertrouwen in het systeem te kweken.*

Schoolbesturen

Tijdens het proces zijn er in totaal 3 verschillende sessies geweest waarbij alleen de schoolbesturen aanwezig waren. De schoolbesturen hebben ook deel kunnen nemen aan de verschillende andere sessies die er waren, waarbij de stakeholders gemengd met elkaar in gesprek gingen over het onderwerp taalbeleid.

Na de consultatierondes met de externe stakeholders waren de schoolbesturen één van de eerste sessies van de ronde met de *interne stakeholders*. De schoolbesturen hebben tijdens deze eerste sessie (juni 2022) uitleg gekregen van het project Integraal Taalbeleid Onderwijs, een overzicht gekregen van wat de externe stakeholders hebben aangegeven, en er is gezamenlijk een SWOT-analyse gemaakt van de huidige situatie van taalbeleid onderwijs.

Bij de schoolbesturen is het aspect van implementatie van gekozen beleid heel erg relevant. De schoolbesturen geven aan dat er veel beleidsdocumenten aanwezig zijn en dat er voor beleidsbeslissingen wel steun is in het onderwijsveld, maar de nodige randvoorwaarden ontbreken om tot een succesvolle implementatie te komen en te kunnen spreken van een daadwerkelijke evaluatie van het geschreven beleid (voorbeeld in het primair onderwijs is Scol Arubiano Multilingual, SAM).

De rol van de IPA wordt aangekaart als zeer cruciaal in het ontwikkelen en bevorderen van de docenten op het gebied van taalvaardigheid en pedagogisch-didactisch handelen.

De sterke punten aangegeven tijdens de SWOT analyse hebben betrekking op de volgende aspecten: basiskennis in vier (4) talen, het personeel vindt taal heel belangrijk. De zwakke punten aangegeven tijdens de SWOT-analyse hebben betrekking op de volgende aspecten: geen implementatieplan, geen volledige beheersing van geen enkele taal, gebrek aan daadkracht, specifieke vaardigheden die nodig zijn.

Bij kansen geven de schoolbesturen de volgende aspecten aan: stakeholders zien het belang ook, voldoen aan alle randvoorwaarden (materiaal, vaardigheden, aanbod docent in opleiding, aansluiting vervolgopleiding en bedrijfsleven).

Bij bedreigingen geven de schoolbesturen aan: identiteitsverlies, verlies momentum bij trage beslissingstraject, financiële situatie Land Aruba, wisseling van de wacht (Ministerie), Nederlands en Papiamento niet de prioriteit op de arbeidsmarkt, nooit afronden van een project.

Feedback schoolbesturen op concept beleid (december 2022 en januari 2023)

De schoolbesturen hebben tijdens de tweede sessie een presentatie gekregen met een overzicht van de aanbevelingen zoals geformuleerd in concept beleid. De sessie was zo ingedeeld dat er gebruik is gemaakt van een PowerPoint presentatie om het proces en de formulering van de aanbevelingen toe te lichten. De schoolbesturen konden vervolgens hun feedback geven op de aanbevelingen. Aspecten die naar voren zijn gebracht waar rekening mee gehouden moet worden volgens de schoolbesturen betreffen:

- Professionalisering is niet een taak dat alleen bij de IPA neergelegd moet worden.
- Om uitvoering (ook in relatie tot toezicht door de Inspectie) te geven aan het voorgestelde combinatiemodel moet de relatie met de huidige regelgeving betreffende het minimumminutentabel duidelijk aangegeven en uitgewerkt worden in de nieuwe regelgeving.
- Noodzaak van vakdocenten bij de talen om de kerndoelen te kunnen bereiken.
- Relatie tussen instructietaal bij een vak en toets taal (Verkeer in Papiamento, toets/examen in Papiamento).
- Handhaving van vastgesteld taalbeleid in het beroepsonderwijs moet nadrukkelijk in aanbevelingen genoemd worden.
- Beroepsbeeld en profiel docent moeten vastgesteld worden.

Feedback schoolbesturen concept beleid (januari 2023)

De schoolbesturen hebben een derde sessie bijgewoond om een aanpassing in de aanbevelingen te bespreken. Wederom was de sessie ingedeeld dat er middels een PowerPoint presentatie een toelichting werd gegeven in de aangepaste aanbevelingen betreffende het primair onderwijs. Het betrof hier een wijziging waarin het combinatiemodel van de instructietalen in klas 3 van het primair onderwijs van start gaat (voorheen was dit klas 2). De schoolbesturen zijn gevraagd om hun mening te geven betreffende de aanpassing voorgesteld door de Minister van Onderwijs op 11 januari 2023.

De schoolbesturen hebben de volgende aspecten naar voren gebracht waar rekening mee moet worden gehouden:

- Kritische periode om te leren in de leeftijd van 0 tot 8 jaar, dit heeft ook met kinderpsychologie te maken.
- Het niveau dat wij verwachten als Land dat leerlingen hebben aan het einde van het primair onderwijs.
- In het secundair onderwijs zijn alle boeken in het Nederlands op een hoog niveau, wat de leerlingen op dat moment wel moeten aankunnen (waarborgen van de doorstroom van het primair onderwijs naar het secundair onderwijs).
- Nederlandse taal wordt alleen op school gesproken, dus moet er ook met de context rekening gehouden worden.
- Kwaliteitsbewaking blijft cruciaal, de toezichtkaders die gehandhaafd zullen worden zijn belangrijk bij de beleidsbeslissing die genomen wordt.
- Voor SPCOA is er geen aanpassing in het model aangezien er bij het schoolbestuur de handhaving blijft van huidig model met alfabetisering in het Nederlands en het Papiamento als vak.
- SVOA geeft aan dat het niet zoveel uitmaakt als er in klas 2 of klas 3 van het primair onderwijs wordt gestart met het aanbieden van een (zaak)vak in Nederlands. Er moet sprake zijn van differentiatie en bepaalde leerlingen hebben extra begeleiding nodig.
- Stichting Combina geeft aan de voorkeur te hebben met het starten in klas 2 van het primair onderwijs om zo een realistische kans te maken op het behalen van de streefdoelen op het gebied van Nederlands als Vreemde Taal.
- Het expliciet formuleren van de streefdoelen op het gebied van taal is nodig om zo te werken aan een geleidelijke opbouw van de benodigde vaardigheden.
- DPS geeft aan dat het starten met een geleidelijke overgang in klas 3 waarborgt dat leerlingen een sterke basis in het Papiamento ontwikkelen om zo de andere talen goed te kunnen leren.

- SEPB geeft aan dat het essentieel is dat leerlingen een goede basis hebben in het Papiamentu en zo een sterke basis te hebben voor de geleidelijke overgang.

Er is apart van SKOA op 16 maart 2023 schriftelijk feedback ontvangen op voorgestelde wijziging (dit door afwezigheid bij de sessie in januari 2023). Kernpunten feedback:

- Start met combinatiemodel in klas 2
- Hou rekening met de randvoorwaarden (revisie van materiaal) bij het implementeren van rekenen in het Papiamentu.

Schoolleiders

De schoolleiders van het primair onderwijs, speciaal onderwijs, avo, beroepsonderwijs, alternatieve (privé) scholen en hoger onderwijs waren in groepen van rond de 20 personen verdeeld om zo in één van de zes verschillende sessies aanwezig te zijn. Tijdens de sessies zijn de volgende punten besproken: *uitleg van het project Integraal Taalbeleid Onderwijs, analyse van de huidige situatie van talen in het onderwijs en een overzicht van de ontvangen input van de stakeholders in de periode mei tot en met juli 2022.*

De volgende aspecten zijn tijdens de sessies door de schoolleiders aangekaart:

- Belangrijk om ook de mening van de leerlingen van het primair onderwijs te vragen in dit project.
- De leerlingen van het PSML traject beheersen het Papiamentu goed maar welke data hebben we over de andere talen (Nederlands, Engels en Spaans)?
- Er zijn sinds 2009 verschillende cohorten uitgestroomd van het primair onderwijs naar het secundair onderwijs. Welke data heeft Land Aruba om de implementatie van het beleid te evalueren?
- Voorlichting (betreffende meertalig model in primair onderwijs) kan niet alleen van de schoolleiders komen. Dit moet op nationaal niveau plaatsvinden en kan ondersteund worden door schoolleiders.
- Taal vormt een belangrijk deel van de identiteit van een persoon, we moeten oppassen met de rol van het Engels.
- Elke Minister kondigt een nieuw beleid aan, maar bij de implementatie blijft het steken door gebrek aan randvoorwaarden of politieke koerswijzigingen.
- Behoeftte aan een investering voor het ontwikkelen van tussendoelen en bijvoorbeeld een werkdocument leergebied taal en communicatie als ondersteuning voor de implementatie van de kerndoelen Arubaans primair onderwijs.
- Realiteit van grote groep Spaanstalige leerlingen in het onderwijs.
- Verschil tussen aanleren van het Engels (veel audiovisuele ondersteuning) versus het aanleren van het Papiamentu en het Nederlands moet meegenomen worden bij het proberen te verklaren van de beheersing van het Engels bij (ook zeer) jonge kinderen.
- Het is lastig om consensus te bereiken betreffende de instructietaal, het ligt erg gevoelig.
- Situatie van het speciaal onderwijs zorgt voor een belemmering als een leerling wenst door te stromen naar het vervolgonderwijs, waar een basiskennis van het Nederlands aanwezig moet zijn.
- Leerlingen hebben ook in het Papiamentu niet de benodigde basiswoordenschat, dus het ontbreekt niet alleen in het Nederlands, alhoewel het in het Nederlands veel minder is.
- Docenten zijn bereid om trainingen en workshops te volgen, maar worden telkens teleurgesteld dat er geen stappen worden gezet richting implementatie.
- Het gebrek aan data van de resultaten van het meertalig model in het primair onderwijs maakt het gesprek en ook de voorlichting lastig.
- Beperkte data dat gedeeld is geeft aan dat leerlingen mondiger zijn en goed scoren op wiskunde op een mavo school.
- Colegio San José geeft aan dat na eigen evaluatie vanwege de resultaten en de doorstroom behoefte er bewust voor gekozen is met toestemming van het schoolbestuur SKOA om aan het einde van klas 3 primair onderwijs de overstap te maken naar Nederlands als instructietaal.
- De ontwikkeling van grote aantallen leerlingen die naar Educampus gaan en ouders die bewust voor homeschooling kiezen geeft wel een signaal af dat taal en het onderwijssysteem niet aansluit op de behoeften van de maatschappij. Deze opties hebben wel een prijskaartje voor de ouders.
- Materiaal van Whizz-Art is meertalig. Als ander materiaal op dezelfde manier geconstrueerd kan worden is er een daadwerkelijke ondersteuning van het meertalig model ook in het materiaal.

Schoolleiders Universiteit van Aruba en IPA

De schoolleiders (waarnemend rector en directeur) van de 2 hoger onderwijsinstellingen van Aruba hebben aangegeven dat de ontwikkeling van het taalbeleid voor het onderwijs zeer relevant zijn voor de opleidingen die de instellingen bieden. Het IPA leidt de toekomstige leraren op en heeft de taak leraren te blijven professionaliseren. De rol van de talen in het hoger onderwijs is verschillend, afhankelijk van de instelling. Op de Universiteit speelt het Engels én het Nederlands een centrale rol als instructietaal van de opleidingen en onderzoek. Op het IPA speelt Papiamentu een cruciale rol als voorbereiding op leraren die in het primair onderwijs in het Papiamentu moeten gaan onderwijzen. Nederlands wordt als vreemde taal gezien en kampt met veel taalvaardigheidsproblemen onder de studenten bij allebei de instellingen. Voor de implementatie van het meertalig beleid vergt dit meertalige competenties van de leerkrachten en de bevoegdheid om ook in de vreemde talen Nederlands, Engels en Spaans les te kunnen geven. Aan te raden is om met incentives te gaan werken om zo leerkrachten te stimuleren om deze extra bevoegdheid te behalen om zo kwaliteitsvol onderwijs te kunnen bieden aan de leerlingen en de gewenste streefniveaus voor de talen te behalen.

SIMAR (vakbond onderwijspersoneel)

De vertegenwoordigers van het onderwijspersoneel op Aruba, de vakbond SIMAR, heeft tijdens de consultatiesessies erg de nadruk gelegd op de grote werkdruk voor het onderwijspersoneel bij het implementeren van onderwijsinnovaties zonder de nodige randvoorwaarden. De vakbond geeft aan dat de externe stakeholders geen steun aan het onderwijs geven, maar wel eisen stellen aan de competenties van de leerlingen bij het verlaten van het onderwijs. De voorlichting over het nieuwe beleid zal ook door SIMAR gedragen kunnen worden indien ze betrokken worden in het proces. Van belang is om bij de consultaties alle actoren van het onderwijs te betrekken en niet alleen tot het niveau van de schoolleiders te blijven, om zo de juiste input te ontvangen om realistisch en implementeerbaar beleid te kunnen formuleren.

Onderwijsexperts op het gebied van toezicht, examens, curriculum, begeleiding, beleid en wetgeving

Op het gebied van onderwijs zijn er verschillende experts te identificeren die allen vanuit hun eigen expertise een rol spelen in het onderwijsproces. De verschillende groepen van onderwijsexperts hebben tijdens de verschillende sessies hun input gegeven op de volgende aspecten:

- Positieve en negatieve aspecten van het huidig taalbeleid
- Wat zijn de belangrijke ontwikkelingen die meegenomen moeten worden in het taalbeleid?
- Dient de huidige visie t.a.v. taal zoals in bestaande (taal) beleidsdocumenten staat beschreven aangepast te worden voor implementatie?
- Stelling: Papiamentu/eigen onderwijs word geassocieerd met slechtere kwaliteit (bv. alleen maar geschikt voor speciaal onderwijs).

Inspectie van het Onderwijs als toezichthouder

De aansluiting vanuit het primair onderwijs naar het secundair onderwijs moet gewaarborgd blijven in het beleid. Momenteel is dat een negatief aspect van het huidige taalbeleid. Er is geen goede aansluiting tussen de verschillende onderwijstypen. De beleidsdocumenten hebben zich altijd geconcentreerd op één onderwijstype en dat tot in de diepte uitgewerkt.

Het beleid dient realistisch geformuleerd te worden zodat er overgegaan kan worden naar implementatie. De taalvaardigheidsaspecten van zowel de docenten als de leerlingen zijn een punt van zorg waargenomen vanuit de rol als toezichthouder.

De rol van het Engels speelt ook een belangrijke rol in het leerproces van de leerlingen. Het huidige taalbeleid houdt hier onvoldoende rekening mee. De ontwikkeling van vaardigheden in het algemeen staat niet centraal, er moet meer flexibiliteit komen voor de inrichting van het taalonderwijs. Leerlingen moeten bijvoorbeeld bij het

leren van de talen kunnen kiezen voor creatief schrijven of literatuur als verdiepingsaspect, al naar gelang de interesse van de leerling. Aanwezigheid van geschikt materiaal in de verschillende talen (Papiamentu, Nederlands als Vreemde taal, Engels en Spaans) is cruciaal voor het aanbod aan de leerlingen. De docenten hebben het materiaal nodig als ondersteuning en ook omgaan met het materiaal (professionalisering).

Evaluatie van nieuw beleid (ook al is het een gefaseerde implementatie) is cruciaal om zo het beleid te kunnen verscherpen of aan te passen. Dit is in het primair onderwijs niet gebeurd bij de introductie van PSML.

Experts op het gebied van examens en curriculum ontwikkeling

Tijdens deze sessie speelden de ontwikkeling van materialen en het gebruik van examens in het Nederlands (al dan wel niet afkomstig uit Europees Nederland) een cruciale rol. Aangegeven door de onderwijsexperts is dat bij het ontwikkelen van beleid men moet zorgdragen dat de nodige randvoorwaarden aanwezig zijn en deze randvoorwaarden moeten haalbaar zijn voor Land Aruba (in termen van personeel en geldelijke middelen). Er moet met een implementatieplan gewerkt worden aan het implementeren van het taalbeleid. Bij de afdeling curriculumontwikkeling is er bijna geen personeel meer aanwezig om te werken aan het ontwikkelen van nieuwe leermiddelen, wat essentieel is voor de implementatie van taalbeleid.

Over de houding ten aanzien van het Papiamentu in het onderwijs, wordt aangegeven dat dit een sociologisch aspect is dat te maken heeft met de koloniale periode en het feit dat de docenten zelf in het Nederlands zijn opgeleid.

Experts op het gebied van begeleiding

Onderwijsexperts op het gebied van begeleiding aan de actoren in het onderwijsveld (schoolbesturen, schoolleiders en leerkrachten) geven aan dat de laatste ontwikkelingen in de neurologie van belang zijn om mee te nemen in het proces van formuleren van taalbeleid. Het gaat hierbij om het belang van de L1 (moedertaal) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind in relatie tot mentale gezondheid. Dit laatste vormt een steeds groter wordend probleem binnen onze maatschappij. Hierbij is het dus van belang dat een taalvriendelijke benadering wordt toegepast, rekening houdend met de moedertaal van de leerlingen. Aandacht voor de aanwezigheid van de verschillende L1's (moedertalen) binnen de Arubaanse gemeenschap.

Uit ervaring met docenten wordt aangegeven dat bij veel docenten een tweestrijd heerst tussen het emotionele aspect van het willen aanbieden van onderwijs in de L1 (moedertaal), aangezien veel wetenschappelijke onderzoeken aangeven dat dit de beste aanpak is voor de ontwikkeling van een kind. Anderzijds de strijd met de kwaliteit van onderwijs kunnen waarborgen en het feit dat Nederlands als instructietaal dit wel kan waarborgen en het Papiamentu niet.

Deze bovengenoemde tweestrijd beïnvloedt ook de communicatie naar de ouders toe betreffende het Papiamentu als instructietaal in het primair onderwijs.

Experts op het gebied van beleid en wetgeving

Onderwijsexperts op het gebied van beleid en wetgeving zorgen voor de beleidskaders en de wettelijke vertaalslag hiervan. Wetgeving vormt een belangrijke randvoorwaarde voor het kunnen implementeren van alle vormen van beleid, ook taalbeleid is hier niet van uitgezonderd.

Taalattitudes hebben afgelopen decennia een verschuiving gezien, waarbij het Engels een prominentere rol in de maatschappij heeft gekregen in vergelijking tot de rol dat het Spaans voorheen had. Jegens het Nederlands, wat hedendaags een bestuurstaal is, is er een vorm van aversie ontstaan. Het is echter nog steeds de bestuurstaal en de juridische taal van het land.

Ontwikkeling in het beroepsonderwijs is recent maar tevens zorgelijk. Wegens "carrying capacity" van Land Aruba is overgegaan naar materiaal uit Nederland, waardoor er een bewuste keuze is gemaakt, wat invloed heeft op de doorstroom van het primair naar het secundair onderwijs.

Tweespalt aanwezig tussen onderwijs en cultuur. Er moet gewerkt worden aan de mindset van de docenten om de implementatie van meertalig taalbeleid mogelijk te maken met een prominente rol voor de L1 (moedertaal).

Expertgroep

De experts van de expertgroep zijn experts op het gebied van onderwijs (onderzoek en praktijk), taalkunde en beleidsontwikkeling. Ze hebben allemaal vanuit eigen invalshoeken en (wetenschappelijke) expertise als klankbod gefungeerd. Overzicht expertisegebieden

- Professionalisering van docenten.
- Begeleiden innovatietrajecten in het onderwijs
- Sociolinguïstiek
- Docent Spaans in het middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs.
- Docent Nederlands in het voortgezet onderwijs.
- Papiamento in de Arubaanse maatschappij en onderwijs.
- Meertaligheid.
- Nederlands als vreemde taal op Aruba en elders.

Gedurende het proces hebben zij vooral nadruk gelegd op de volgende aspecten:

- Geven van voorlichting voor de implementatie.
- Dataverzameling en onderzoek op het gebied van taal in het onderwijs.
- Rol van streefniveau's (bijv ERK) in het taalbeleid.
- Meertalige situatie van Aruba en de invloed hiervan op het perspectief.
- Gebruik van translanguaging als middel om de leerlingen een betere uitgangspositie te bieden op het gebied van instructietaal i.p.v. het gebruik van een ééntaligmodel.

Alle leden hebben het document in concept digitaal ontvangen om zo het volledige document door te kunnen nemen, vervolgens hebben de experts een presentatie gekregen van de kernpunten van het advies om zo hun feedback te kunnen geven. De mogelijkheid was ook om schriftelijk feedback te geven. 3 leden van de expertgroep hebben dit gedaan.

Bij het presenteren van het conceptadvies hadden 3 leden van de expertgroep hun kritische kanttekeningen (mondeling) gegeven op de aanbevelingen betreffende het Nederlands, als gedeeltelijke instructietaal in het primair onderwijs.

De overige expertleden hadden feedback op de aspecten betreffende:

- De rol van het Papiamento in het voortgezet onderwijs en het hoger onderwijs.
- Bij een keuze voor een instructietaal goed overwegen wat de gevolgen zijn voor de beheersing van/attitude t.o.v. gebruik van de andere talen.
- Financiële gevolgen voor land Aruba bij het implementeren van de voorgestelde beleidsmaatregelen.
- Facilitering van de docenten voor het kunnen volgen van professionaliseringstrajecten.

Discussie

Gedurende het proces van het nationaal debat, is er gesproken met meer dan 500 stakeholders middels (62 verschillende sessies) en is input vergaard van 110 leden van de maatschappij (middels digitale vragenlijsten), zowel binnen als buiten het onderwijs. De bestaande goedgekeurde beleidsnota's waren uitgangspunt bij het proces. Er is deskresearch verricht, waarbij relevante onderzoeksrapporten, wetenschappelijke artikelen, proefschriften en relevante literatuur in het algemeen zijn geraadpleegd. Daarnaast diende een expertgroep als klankbord.

De coördinatiegroep heeft zoveel mogelijk rekening gehouden met zowel de wensen en behoeften van de stakeholders als met de resultaten van literatuuronderzoek. De coördinatiegroep had tegelijkertijd ook als doel om realistisch beleid te formuleren. Dat betekent dat het advies implementeerbaar zou moeten zijn. Dit advies gaat over een integraal taalbeleid in het onderwijs vanaf de kleuterschool tot het hoger onderwijs. Toch gaan relatief veel aanbevelingen over het primair onderwijs. Dit heeft verschillende redenen. De voornaamste reden is dat Land Aruba (recentelijk weer) gekozen heeft voor Nederlandse examens in het voortgezet onderwijs om de gelijkwaardigheid van havo en vwo diploma's veilig te stellen. Voor een goede doorstroom naar het voortgezet onderwijs is het dus nodig dat hiermee rekening gehouden wordt in het primair onderwijs. Uit de huidige praktijk blijkt dat de aansluiting problematisch is (zie achtergrond problematiek). Ook heeft een van de PSML pilotscholen zelf aangegeven dat ze (in plaats van in klas 5) eerder beginnen (einde klas 3) met het Nederlands als instructietaal om de leerlingen beter voor te bereiden. Hier zou dus rekening mee gehouden moeten worden.

Uit het nationaal debat is gebleken dat Papiamentu als (enige) instructietaal in het onderwijs anno 2023 nog steeds een gevoelig onderwerp is. De hamvraag gedurende het hele proces was *Papiamentu tot wanneer?* Men gaf niet aan tegen alfabetisering/geletterdheid in het Papiamentu te zijn, maar op een gegeven moment moet er volgens de meeste stakeholders wel een andere instructietaal komen in de basisschool, eventueel naast het Papiamentu. Over de vraag wanneer was er onenigheid.

Naast het Nederlands werd het Engels ook vaak als mogelijke instructietaal naar voren gebracht. Daarnaast zijn verschillende stakeholders van mening dat er verschillende opties moeten zijn waaruit ouders moeten kunnen kiezen.

De coördinatiegroep heeft bovengenoemde punten in overweging genomen. Voor wat betreft het Papiamentu als instructietaal is het belangrijk om de aanbevelingen van UNESCO en andere onderzoeksrapporten aan te houden, namelijk om de leerlingen te laten alfabetiseren en geletterdheid en gecijferdheid te bereiken om zo een stevige basis te leggen in hun moedertaal. Op Aruba is dat voor de meeste leerlingen het Papiamentu. Voor wat betreft het Nederlands moet rekening worden gehouden met goede doorstroommogelijkheden voor de leerlingen. Er moet dus in het primair onderwijs aandacht zijn voor Nederlands als vreemde taal. Daarnaast moeten de leerlingen het Nederlands voldoende onder de knie hebben om in het voortgezet onderwijs les in het Nederlands te kunnen volgen. Op dit moment is dat niet het geval.

Het aanbieden van nog meer verschillende opties als instructietaal in het primair onderwijs is niet wenselijk. Er zijn op dit moment al twee verschillende opties volgens het diversificatiebeleid van 2016: Nederlands en Papiamentu. Meer opties betekent meer kosten voor Land Aruba.

In het beroepsonderwijs is er meer ruimte voor diversificatie. Wel is ook hier recentelijk gekozen voor materiaal in het Nederlands, waar grote investeringen in zijn gedaan. Toch is er ook ruimte voor opleidingen in het Engels. Belangrijk is dat leerlingen door kunnen stromen naar EPI in dezelfde instructietaal. Bij de nieuwe opleidingen is er sprake van samenwerking tussen EPB en EPI op dit gebied. Over de opleidingen in het Papiamentu bij EPB is er op het moment van het schrijven een commissie bezig die zich hierover moet buigen.

In het avo is er bij de mavo meer ruimte voor diversificatie dan bij havo en vwo. Toch moet ook hier rekening worden gehouden met de doorstroom, zowel naar EPI als naar de havo. De taal die daarbij een grote rol speelt is afhankelijk van de vervolgopleiding. In het verleden is hiervoor beleid ontwikkeld voor een mogelijk tweetalig traject. Bij havo en vwo is het wenselijk de huidige structuur aan te houden. De keuze voor examens in het Engels zou betekenen dat er naar een andere onderwijsstructuur overgegaan zou moeten worden, zoals International Baccalaureat (IB) of Caribbean Examination Council (CXC). Dit zou echter hoge kosten met zich meebrengen, omdat het hele curriculum aangepast zou moeten worden, ander materiaal moet worden aangeschaft en docenten moeten worden getraind. Er bestaan op dit moment wel privé scholen waar Engels als instructietaal wordt aangehouden. Er bestaat ook een gesubsidieerde school met een tweetalig traject, waar leerlingen Engels en Nederlands als instructietaal krijgen aangeboden. De examens zijn echter toch in het Nederlands. Dit is voor de meeste leerlingen die moeite hebben met het Nederlands geen ideale situatie.

Hoofdstuk 4 Conclusie & aanbevelingen

Conclusie

Het proces tot het komen van onderstaande aanbevelingen om zo tot een integraal taalbeleid onderwijs te komen, is gebaseerd op het Nationaal Debat zoals uitgevoerd in de periode april tot en met november 2022. Verder zijn de bestaande beleidsdocumenten en basisdocumenten relevant voor taalbeleid geanalyseerd en geëvalueerd om zo te overwegen welke aanpassingen er moeten plaatsvinden en welke nieuwe aspecten moeten worden toegevoegd. Het doel hiervan was om een integraal beleid te kunnen bereiken. Bij het formuleren van beleid staan een aantal kernpunten centraal. Bij dit beleid is de mogelijkheid om het beleid te vertalen naar de noodzakelijke wettelijke kaders cruciaal, om zo te voldoen aan een belangrijke voorwaarde voor de implementatie van het beleid.

Het aspect van de financiële implicaties voor het land Aruba is structureel van aard en dient derhalve ook realistisch geformuleerd te worden in het op te stellen implementatieplan. Gezien de resultaten van het Nationaal Debat kan er gesteld worden dat er draagvlak is voor de visie van meertaligheid zoals vastgesteld door het land Aruba (niet alleen maar binnen het onderwijs). Zowel binnen en buiten het onderwijs is er draagvlak om de vier talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans een rol te geven in het onderwijs.

Het belang van de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden zoals aangegeven in PEN 2030 wordt onderstreept door de arbeidsmarkt. De vervolgoopleidingen geven aan dat de ontwikkeling van de academische vaardigheden van belang zijn voor een goede doorstroom. De ontwikkeling op persoonlijk vlak om te kunnen functioneren als burger in de Arubaanse samenleving, waar Papiamentu de meest gebruikte taal is, maar waar de talen Nederlands (op een bijzondere wijze), Engels en Spaans een belangrijke rol spelen, er wel basiscompetenties ontwikkeld moeten worden in deze talen om zelfredzaamheid te creëren.

In het primair onderwijs wordt er voornamelijk aangekaart dat de implementatie van de kerndoelen niet goed is gegaan omdat de randvoorwaarden niet aanwezig waren. Proyecto Scol Multilingual (PSML) heeft in 2021 de eerste cohort afgeleverd van leerlingen die zijn doorgestroomd vanuit het primair onderwijs naar de mavo. Dit zou een mooi moment zijn geweest om een evaluatie te doen van het meertalig model en de aansluiting naar het voortgezet onderwijs. Tijdens de consultatierondes werd herhaaldelijk aangegeven dat er gebrek aan data is omtrent de resultaten van de implementatie van het meertalig model. Stakeholders binnen en buiten het onderwijs willen graag zien wat de resultaten zijn op de leerprestaties en de persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen die het meertalig traject hebben doorlopen. De commissie heeft tijdens dit proces herhaaldelijk getracht om aan data te komen maar er is beperkte data beschikbaar. De informatie over de resultaten betreffen veelal informatie die tijdens presentaties worden verstrekt en de boodschap dat er ruwe data bestaat dat nog geanalyseerd dient te worden. De enige officiële publicatie beschikbaar is van 2016 over een onderzoek gedaan bij leerlingen in klas 4 van het primair onderwijs.¹¹ Hieruit is gebleken dat vergeleken met de andere scholen (geen PSML) de beheersing van het Nederlands gelijk is gebleven, terwijl dit bij aanvang wel de intentie was om zo een betere doorstroom naar het secundair onderwijs te waarborgen. De leerlingen in de PSML scholen gaven wel blijk van een hogere ontwikkeling van kritisch leervermogen. De docenten van de PSML scholen die tijdens het Nationaal Debat bevestigd zijn geven aan dat de leerlingen zich veel beter kunnen uitdrukken en veel zelfverzekerder zijn. Dit zijn belangrijke aspecten die bereikt zijn met de implementatie van PSML.

In het speciaal onderwijs is de flexibiliteit om het vak Nederlands als vreemde taal aan te bieden samen met de mogelijkheid om de andere talen Engels en het Spaans aan te bieden van belang. Dit om de doorstroom naar een andere schooltype mogelijk te maken, de aansluiting naar de arbeidsmarkt te waarborgen en te werken aan de persoonlijke ontwikkeling.

¹¹ <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/PSML-Relato-cortico-di-investigacion-2016-final-di-klas-4.pdf>

In het voortgezet onderwijs wordt aangegeven dat het gebruik van een andere instructietaal dan het Nederlands niet gewenst is in verband met de afsluiting (centrale examens) en de doorstroom naar het vervolgonderwijs. Engels als mogelijkheid wordt wel herhaaldelijk genoemd, maar niet als een optie binnen de huidige avo structuur.

In het beroepsonderwijs heeft recentelijk een innovatie plaatsgevonden en hebben de talen een andere rol gekregen dan voorheen. In de meest nieuwe opleidingen is het Nederlands als vreemde taal de instructietaal met een prominente rol voor Papiamento en het Engels als verplichte vakken en indien het beroep het eist ook het Spaans (anders is het een keuzevak). Op ABO- niveau 1 is de instructietaal volgens het beleid Papiamento en zijn de andere talen vakken, echter is bij de implementatie hiervan afgeweken en dit baart grote zorgen bij de stakeholders.

In het hoger onderwijs op Aruba is het van belang dat de verdere ontwikkeling van de academische taalvaardigheden plaatsvindt in de taal die als primaire instructietaal gebruikt wordt (Nederlands en Engels). Verder is het van belang dat het vak Papiamento een rol krijgt zodat de studenten zich verder kunnen ontwikkelen om zich als professional zowel gesproken als geschreven goed te kunnen uitdrukken in deze taal naast de andere talen Nederlands, Engels en Spaans.

Concluderend kan dus gesteld worden dat er aanpassingen nodig zijn in het huidige taalbeleid in het onderwijs om zo de doorstroom tussen de verschillende onderwijssoorten te waarborgen en te werken aan de aansluiting met de arbeidsmarkt en het vervolgonderwijs. Tegelijkertijd zal er aan de nodige basiscompetenties gewerkt worden om zelfredzaamheid van de burger in de Arubaanse samenleving te ontwikkelen op het gebied van taal.

Aanbevelingen

Aspecten waar rekening mee gehouden moet worden bij het formuleren van aanbevelingen.

Uit het Nationaal Debat en SWOT analyse van bestaande beleidsstukken en basisdocumenten is gebleken dat er cruciale aspecten moeten worden meegenomen bij het formuleren van de aanbevelingen om zo realistisch beleid te ontwikkelen dat daadwerkelijk geïmplementeerd kan worden op termijn volgens een implementatieplan, opgesteld in samenwerking met de stakeholders:

- **Flexibiliteit** voor de schoolbesturen om in te kunnen spelen op de specifieke behoeften van de verschillende schoolpopulaties die ze hebben op de verschillende scholen.
- Beleid ontwikkelen dat zijn **wettelijke vertaalslag** kan vinden in de verschillende wettelijke kaders, aangezien wetgeving een cruciale randvoorwaarde is voor de implementatie van het beleid.
- **Financiële implicaties** in kaart brengen en inzien dat als er geen middelen structureel beschikbaar worden gesteld, de implementatie van het beleid geparkeerd zal blijven.
- **Draagvlak voor het voorgestelde beleid.** *Tijdens het formuleren van de aanbevelingen is het cruciaal dat de stakeholders het belang zien van de voorgestelde wijzigingen in bestaand beleid of voorstellen voor nieuw beleid.*

Integrale aanbevelingen

Hieronder volgen een tal van integrale aanbevelingen die niet gericht zijn op één onderwijssoort, maar het gehele onderwijs betreffen en tevens de cruciale rol van het IPA en de UA als lerarenopleiders worden hier uitgelicht met bijbehorende aanbevelingen.

Formuleren van streefniveaus voor de verschillende talen in het onderwijs

Op nationaal niveau zullen de streefniveaus geformuleerd worden voor de verschillende onderwijssoorten, gebruikmakend van het Europees Referentie Kader (ERK).¹²

Momenteel wordt er met het minder geschikte uit Nederland overgenomen (voor moedertaalsprekers) ontwikkeld Referentiekader van Meijerink¹³ gewerkt voor het vak Nederlands. Voor de andere talen zijn er per onderwijstype streefniveau's geformuleerd voor de verschillende talen.¹⁴ Het opstellen van richtlijnen voor het instellen van een taalmonitor op het niveau van schoolbesturen is ook noodzakelijk als onderdeel van deze aanbeveling.

Risico: het werken met het ERK is een vaardigheid dat aangeleerd moet worden door de partners in het onderwijs. Dit zal tijd kosten.

Formuleren van een doorlopende leerlijn voor de vakken Nederlands, Engels en Spaans als vreemde talen en voor het Papiamentu van het kleuteronderwijs tot en met het hoger onderwijs.

Om een doorlopende leerlijn en ononderbroken ontwikkeling te waarborgen, is het van belang dat er doorlopende leerlijnen zijn ontwikkeld die de aansluiting garanderen tussen de verschillende onderwijssoorten. Momenteel vindt er een onnatuurlijke overgang plaats van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs en vervolgens naar het hoger onderwijs.

Schoolbesturen stellen voor hun scholen een taalbeleidsplan op aansluitend op de nationale richtlijnen van het integraal taalbeleid.

Schoolbesturen krijgen met het onderhavig beleid de flexibiliteit om keuzes te maken in de invulling van het gebruik van de talen op hun scholen. Binnen een schoolbestuur kan het zijn dat er scholen zijn die met verschillende schoolpopulaties te maken hebben en hierdoor aanpassingen brengen voor deze scholen. Een taalbeleidsplan op niveau van het schoolbestuur beschrijft deze keuzes.

Risico: schoolbesturen kunnen aangeven dat ze niet over expertise bezitten om dit te doen en zullen om ondersteuning vragen. Hier moet op nationaal niveau rekening mee worden gehouden.

¹² <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/>.

¹³ <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/referentiekader-taal/>

¹⁴ Zie bijlage 5 voor schematisch overzicht streefniveau's volgens ERK per onderwijstype.

Gebruik van taalvak en instructietaal als ondersteuning van de taalontwikkeling

Taalontwikkeling wordt ondersteund door het aanbieden van het taalvak én het gebruik van de taal/talen als instructietaal met aangepaste didactiek bij de niet taalvakken volgens het 'content and language integrated learning' (CLIL)¹⁵ principe en het content based approach¹⁶.

Het bevorderen van de leesvaardigheid en leesplezier.

“ Lezen verruimt ons denken, leert ons om anderen beter te begrijpen en vergroot ons welzijn”

(<https://www.lezen.nl/blog/waarom-doet-lezen-ertoe/>). Ter bevordering van een integraal taalbeleid waar de aansluiting en de doorstroom bevorderd wordt is leesvaardigheid cruciaal. Dit aspect is in andere beleidsdocumenten al als aanbeveling aangekaart voor het onderwijs op Aruba. Het blijft echter een cruciale aanbeveling om aan te werken.

Aandacht voor de rol van instructietaal vs. de taalvaardigheden van de leerder.

Er moet bij de verschillende onderwijstypen rekening gehouden worden dat de instructietaal of -talen een bijzondere rol speelt/spelen in relatie tot de taalvaardigheden van de leerder. De instructietaal is bij veel onderwijstypen niet de thuistaal van de meeste leerlingen. De leerder ontwikkelt vaardigheden in deze taal (en) en dit kan per persoon variëren, afhankelijk van bijvoorbeeld de sociaal-economische factoren (SES)¹⁷. Het is echter van belang dat de cognitieve academische taalontwikkeling (CAT) de zogenaamde *schooltaalvaardigheden* die noodzakelijk zijn voor een daadwerkelijke deelname aan het leerproces, continu in ontwikkeling blijven bij de leerder. Dit betekent dat gezien de verschillen in baggage die de leerlingen meenemen qua taalontwikkeling, er wel een balans gevonden dient te worden tussen het stimuleren van de schooltaalontwikkeling, gebruikmakend van de aanwezige taalvaardigheden van de leerlingen.

Voortzetting van de werkzaamheden ter ondersteuning van het Papiamentu als taal, vak en instructietaal.

Momenteel wordt er gewerkt aan publicatie van literaire werken, referentiemateriaal (grammatica, spelling en terminologie), lesmateriaal en hulpmiddelen. Het is van belang dat deze werkzaamheden worden voortgezet, aangezien dit materiaal specifiek op Aruba ontwikkeld moet worden gezien de benodigde expertise.

Op het gebied van voorlichting dient er ook continu gewerkt te worden aan het uitleggen van de rol van het Papiamentu in onze meertalige context en de cruciale rol die een goede ontwikkeling in het Papiamentu speelt voor de algehele ontwikkeling en in het bijzonder de meertalige ontwikkeling van de leerders.

Voortzetting van de werkzaamheden ter ondersteuning van Nederlands als vreemde taal.

Er moet verder gewerkt worden aan het geven van voorlichting, professionalisering en ontwikkeling van lesmateriaal voor het primair, secundair en hoger onderwijs om zo de ontwikkeling van Nederlands als vreemde taal te ondersteunen. Op Koninkrijksniveau wordt momenteel onder leiding van de Nederlandse Taalunie gewerkt aan structurele ondersteuning aan alle eilanden op de verschillende vlakken (voorlichting, professionalisering en materiaal).

Bij de integrale aanbevelingen hebben de IPA en de UA een bijzondere rol en zullen om deze reden apart benoemd worden.

RoI IPA en UA

Het Instituto Pedagogico Arubano (IPA) is een instelling voor hoger onderwijs ressorterend onder de Dienst Publieke Scholen (DPS) met de Minister van Onderwijs als bevoegd gezag. IPA zal in de vernieuwde wetgeving niet langer onder de landsverordening voortgezet onderwijs ressorteren maar onder de wetgeving van het hoger onderwijs. De onderwijsinstelling leidt leerkrachten op voor het primair en voortgezet onderwijs. Er zijn verschillende trajecten mogelijk voor voltijd en/of deeltijd studenten. Verder biedt het IPA ook

¹⁵ Content and language integrated approach is het principe waarbij een niet-taalvak wordt onderwezen in een andere taal dan de moedertaal van de leerling. Op Aruba zou bijvoorbeeld zijn als een vak in het Nederlands of Engels gegeven zou worden.

¹⁶ Content based approach betekent dat bij het aanbieden van een taalvak gebruik wordt gemaakt van bronnen afkomstig van de andere niet taalvakken. Op Aruba zou bijvoorbeeld bij de les van het Engels een tekst uit het materiaal van Wereldoriëntatie gebruikt kunnen worden.

“Stimulatie en een rijk taalaanbod zijn van cruciaal belang voor de taalontwikkeling van kinderen. Uit onderzoek blijkt dat er grote verschillen zijn tussen gezinnen in de kwantiteit en kwaliteit van het taalaanbod. Middenklassekinderen in de leeftijd van 3 jaar hebben twee keer zo veel taal gehoord als lagereklassekinderen in dezelfde leeftijd” (Hart en Risley, 1995, in Leseman en van der Leij, 2004).

professionaliseringstrajecten aan die aansluiten op de behoeften. Het IPA heeft een uitermate belangrijke rol in het implementeren van een integraal taalbeleid onderwijs op Aruba. Het instituut is verantwoordelijk voor het opleiden en professionaliseren van nieuwe en zittende leraren in het primair en voortgezet onderwijs. De huidige invulling van de programma's bieden de leraren niet de juiste competenties om in de meertalige context van onze scholen te werken.

De Universiteit van Aruba (UA) is momenteel de enige universiteit dat gesubsidieerd wordt door Land Aruba, zoals vastgesteld in de Landsverordening Universiteit van Aruba (AB 1988 no.100). Zoals eerder is aangegeven is er een landsverordening hoger onderwijs in de maak, hierin zal er ook aandacht voor taalbeleid zijn en de rol van de instructietalen.

Universiteit van Aruba heeft voor een periode onder de Faculty of Arts de tweedegraads lerarenopleiding wiskunde aangeboden. Indien dit voortgezet gaat worden dient ook hier net als bij de IPA rekening gehouden te worden met het feit dat Nederlands een vreemde taal is en dat leraren in hun opleiding hier op voorbereid moeten worden.

De lerarenopleidingen kunnen deze competenties ontwikkelen tijdens de opleiding en voor leerkrachten en docenten die al werkzaam zijn moeten deze competenties middels professionalisering plaatsvinden. "Het aanpakken van deze problemen tijdens de lerarenopleiding zal leerkrachten in opleiding helpen hun professionele identiteit te ontwikkelen en het bewustzijn te vergroten als het gaat om hun rol bij de implementatie van nieuw onderwijstaalbeleid dat afwijkt van eentalige ideologieën" (Pulinx et al., 2015; Gkaintartzi etl.; 2015; Ziegler, 2013).

Volgens een publicatie van Heugh e.a. uit 2006 zijn er zes basisprincipes te identificeren die dikwijls worden genegeerd in een groot deel van de wereld. Drie van deze principes zijn gericht op de taalvaardigheid van de leerkrachten, namelijk:

- alle talen moeten onderwezen worden door een leerkracht die een 'native-like' of 'near-native-like' vaardigheid heeft in de taal;
- talen kunnen niet onderwezen worden door leerkrachten die niet een geavanceerd taalvaardigheidsniveau hebben;
- leerkrachten die een L2 (tweede taal) of vreemde taal als vak of als instructietaal bij andere vakken onderwijzen dienen een 'native-like' of near native-like' taalniveau te hebben in deze taal (Heugh, Benson, Bogale, & Yohannes, 2007 in Mijts, 2021 p.98).

Aandacht voor Nederlands als vreemdetalendidactiek in de lerarenopleidingen

In de lerarenopleidingen moet er rekening gehouden worden dat de leraren volgens een Nederlands als vreemde taal principe les moeten geven en rekening moeten houden met de meertalige context en meertalige vaardigheden van de Arubaanse leerlingen.

Aanbevelingen betreffende IPA

Bij het opleiden van nieuwe leraren de volgende aspecten meenemen:

- Papiamento en Nederlands (met vreemde taal benadering in meertalige context) als primaire instructietaal kunnen gebruiken. Het streefniveau voor deze talen dient dan ook ERK B2/C1 niveau te zijn.
- Engels en Spaans als vakken in de opleiding met de mogelijkheid om een extra aantekening te krijgen om vakdocent te worden in 1 van deze talen.

Professionalisering van docenten:

- Verbeteren van de taalvaardigheid.
- Didactische vaardigheden in meertalige context.
- Papiamento en Nederlands (NVT) als primaire instructietaal kunnen gebruiken.
- Engels en Spaans (als ondersteuningstaal/hulpinstructietaal) kunnen gebruiken bij andere vakken.
- Het aanbieden van een speciaal traject/module Papiamento voor docenten die uit Nederland komen en in het primair onderwijs moeten gaan werken. Dit is op aanvraag van de schoolbesturen.
- Het kunnen omgaan met het feit dat het Nederlands een bijzondere rol speelt op Aruba. Het dient als een vreemde taal aangeboden te worden. Docenten moeten hierin geprofessionaliseerd worden. Deze professionalisering geldt ook voor docenten die uit Nederland overkomen om hier in het primair of voortgezet onderwijs te gaan werken.

Aanbevelingen per onderwijstype

Hieronder wordt per onderwijstype eerst een inleiding met een kort overzicht van de huidige stand van zaken op het gebied van taal en bestaande beleidsbeslissingen. Vervolgens komen de aanbeveling voor de aanpassingen of introductie van **nieuwe aspecten** in het kader van het integraal taalbeleid onderwijs .

Primair Onderwijs

Onder **primair onderwijs** wordt verstaan **kleuteronderwijs tot en met klas 6 van de basisschool** (totaal 8 leerjaren)

Huidige beleidsdocumenten die goedkeuring hebben:

- Habri Porta Pa nos Drenta (2002)
- Implementatieplan kerndoelen primair onderwijs (2015)
- Nota diversificacion idioma di instruccion (2016)
- Kerndoelen Primair Onderwijs (2017)

Huidig model dat toegepast wordt op de twee SAM scholen (voormalige PSML scholen):

Modelo multilingual-april 2007(PRIEPEB-Proyecto Idioma)

Klas	Prep.1	Prep.2	1	2	3	4	5	6
Edad	4-5	5-6	6-7	7-8	8-9	9-10	10-11	11-12
Ciclo	Ciclo I, edad 4-8				Ciclo II, edad 8-12			
Idioma di Instruccion	PAPIAMENTO				transicion		HULANDES	
PAPIAMENTO	M a t e r i a (incl. lesa/skirbi edad klas 1)							
HULANDES	Familiarisacion			Instr.sist. (incl.lesa/skirbi klas 2 ½)				
INGLES	Familiarisacion				Instr. sistem. (incl. l/s kl.4)			
SPAÑO	Familiarisacion					Instr. sist. (incl. l/s kl. 5)		
Alfabetisacion (lesa/skirbi - inclui den materia)	Preparacion pa lesa/skirbi	Papiamento	Pap. + Hul.	Pap. + Hul. + Ing.	Pap. + Hul. + Ing. + Spa.			
Tur idioma	Acercamento Basa riba Contenido							

Figuur 20: huidig model instructietalen SAM scholen, bron: <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/PSML-Masterplan-2007-04.pdf>

Gezien het huidige beleid van diversificatie van instructietalen (2016) kan een schoolbestuur ervoor kiezen het Nederlands als alfabetiseringstaal en primaire instructietaal te gebruiken indien **meer dan 50%** van de schoolpopulatie het Nederlands als thuistaal heeft. Onderstaand schema geeft weer hoe de twee varianten eruit zien als rekening wordt gehouden met deze optie voor diversificatie in deze specifieke gevallen.¹⁸ Onderstaand schema geeft de twee varianten van de scol multilingual weer volgens het beleid zoals goedgekeurd in april 2018.

¹⁸ Bron: <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/SAM-Schema-twee-varianten-scol-multilingual.pdf>

TWEE VARIANTEN VAN DE HUIDIGE SCOL MULTILINGUAL		
Instructietaal	PAPIAMENTO	NEDERLANDS
In welke scholen?	In scholen waar de meerderheid van de LEERLINGEN thuis Papiamento spreekt (eventueel in combinatie met een andere taal)	In scholen waar de meerderheid van de LEERLINGEN thuis Nederlands spreekt (eventueel in combinatie met een andere taal)
IMPLEMENTATIE KERNDOELEN TALEN		
Aanbod Talen	<ul style="list-style-type: none"> • Papiamento als Moedertaal¹ • Alfabetiseringstaal en eerste taal om alle taalvaardigheden in te leren • Nederlands als sterke Vreemde taal² • Engels als (sterke) Vreemde taal of Tweede taal • Spaans als Vreemde Taal 	<ul style="list-style-type: none"> • Nederlands als Moedertaal, alfabetiseringstaal en eerste taal om alle taalvaardigheden in te leren • Papiamento als Tweede Taal³ • Engels als (sterke) Vreemde Taal of Tweede Taal • Spaans als Vreemde Taal
Kerndoelen en leerlijnen Talen	De kerndoelen zijn voor alle talen in beide gevallen gelijk	
	De leerlijnen en didactiek van het Papiamento als MT en van het Nederlands als VT zijn verschillend	De leerlijnen en didactiek van het Nederlands als MT en van het Papiamento als T2 zijn verschillend
De leerlijnen en didactiek van het Engels en het Spaans zijn in beide gevallen gelijk		
VERDERE IMPLEMENTATIE KERNDOELEN REKENEN		
Aanbod rekenen	In het Papiamento met aanvullende oefeningen in het Nederlands (en het Engels)	In het Nederlands met aanvullende oefeningen in het Papiamento (en het Engels)
Kerndoelen en leerlijnen Rekenen	De kerndoelen, leerlijnen en didactiek zijn in beide gevallen gelijk	
IMPLEMENTATIE KERNDOELEN OVERIGE VAKKEN		
WO-vakken	In het Papiamento met aanvullende bronnen en aanvullende eindproducten in de 3 andere talen	In het Nederlands met aanvullende bronnen en aanvullende eindproducten in de 3 andere talen
Verkeer	In het Papiamento tot en met het Verkeersexamen	In het Nederlands tot en met het Verkeersexamen
Bewegingsonderwijs	In het Papiamento	In het Nederlands
Kunst Educatie	In het Papiamento met aanvullende bronnen en aanvullende eindproducten in de 3 andere talen	In het Nederlands met aanvullende bronnen en aanvullende eindproducten in de 3 andere talen
Kerndoelen en leerlijnen	De kerndoelen, leerlijnen en didactiek zijn in beide gevallen voor alle bovengenoemde vakken gelijk	

¹ Een moedertaal (MT) is een taal die het kind thuis met een ouder of beide ouders spreekt als (een van de) eerste taal (talen)

² Een Vreemde Taal (VT) is een taal die het kind thuis niet spreekt en die het ook niet in het dagelijks leven buitenshuis met grote regelmaat gebruikt

³ Een Tweede Taal (T2) is een taal die het kind thuis niet spreekt maar die het in het dagelijks leven buitenshuis met grote regelmaat gebruikt

Figuur 21: twee varianten scol multilingual volgens de goedkeuring in 2018.

Ook al is er sinds 2018 een integrale goedkeuring voor de implementatie van de kerndoelen primair onderwijs, zijn anno 2023 een groot gedeelte van de scholen niet gestart met de implementatie van de kerndoelen en het model van alfabetisering in het Papiamento, zoals vastgesteld in het beleid. De meeste scholen in het primair onderwijs alfabetiseren nog steeds in het Nederlands. Alleen de twee voormalige PSML scholen Colegio Conrado Coronel en Colegio San José alfabetiseren in het Papiamento en maken gebruik van de methodes ontwikkeld ter implementatie van de kerndoelen primair onderwijs.

De ontwikkeling van de methodes voor de implementatie heeft Land Aruba veel financiële middelen gekost om zo voor de verschillende vakken geschikt en gecontextualiseerd materiaal in het Papiamento ter beschikking te hebben.

Bij de ontwikkeling is ervan uitgegaan dat alle scholen het materiaal zouden gaan gebruiken. Door stopzetting van deze investeringen is de verdere ontwikkeling gestagneerd. De ontwikkeling dient voortgezet te worden en bij de investeringen (tijd, geld en personeel) dient men rekening te houden met de periodieke revisies die noodzakelijk zijn.

Onderstaand schema geeft een overzicht van de beschikbare methodes voor de verschillende vakken volgens de kerndoelen primair onderwijs en waar nog aan gewerkt moet worden. Voor de ontwikkelingen dienen nieuwe projecten gestart te worden op verzoek van de schoolbesturen.

STAND VAN ZAKEN METHODEN SAM, update 6 april 2022

	Kleuterschool		Basisschool					
	1	2	1	2	3	4	5	6
Rekenen	Conta cu mi 1 + 2 ★		Conta cu mi 3 ★	Conta cu mi 4 ★	Conta cu mi 5 ★	Conta cu mi 6 ★	Conta cu mi 7	Conta cu mi 8
Papiamento	Rampa★	Rampa★	Baie di letter	Festival di idioma A1 en A2 ★	Festival di idioma B1 en B2 ★	Festival di idioma C1 en C2 ★	Festival di idioma D1 1 en D2 ★	Festival di idioma E ★
Nederlands	Taalpret A en B ★		Taalsprong 1	Taalsprong 2	Handboek NVT ★	Handboek NVT ★	Handboek NVT ★	Handboek NVT ★
Engels	Jump A en B ★ In Whizz-Art opnemen		Schoolbesturen bestellen zelf de middelen. DEA heeft voorzien in de titels als voorbeeld.					
Spaans	Brinca A en B ★		Brincamos 1	Brincamos 2	Schoolbesturen bestellen zelf de middelen. DEA heeft voorzien in de titels als voorbeeld.			
Schrijven	Tribi skirbi ★		Tribi Skirbi A ★	Tribi Skirbi B ★	Tribi Skirbi C ★	Tribi Skirbi D ★	n.v.t.	n.v.t.
Wereldoriëntatie / Arte	Whizz-Art A A1★	Whizz-Art B	Whizz-Art 1	Whizz-Art	Whizz-Art	Whizz-Art	Whizz-Art	Whizz-Art
Verkeer								

	Er is hiervoor nooit een opdracht gegeven
	In ontwikkelproces
	Methode als try-out versie gereed
	Methode als provisorisch materiaal gereed, echter geen goedkeuring van minister om te produceren)
	Methode grotendeels afgerond op Algemene handleiding en/of extra middelen, audio na
	Methode volledig afgerond
	Bestaande methode kiezen

Figuur 22: overzicht methoden SAM, bron: afdeling Curriculum Ontwikkeling DEA (april 2022).

Aanbevelingen Primair Onderwijs

Gezien de uitgangspunten en doelen voor het huidig vast te stellen integraal taalbeleid onderwijs, rekening houdend met de draagvlak in de samenleving, wetenschappelijke inzichten verkregen uit de gedane deskresearch, volgen de volgende aanbevelingen voor het primair onderwijs. Deze aanbevelingen hebben als basis bestaande beleidsdocumenten zoals eerder is aangegeven, maar gaan in op aspecten die specifiek aandacht beoeven om tot een integraal taalbeleid te komen.

Aanhouden model zoals vastgesteld in *Habri porta pa nos Drenta (2002)* voor kleuteronderwijs.

Dit betekent dat Papiamento als instructietaal wordt aangehouden en er voor de talen Nederlands, Engels en Spaans (als vreemde talen) volgens het familiarisatie principe een begin wordt gemaakt met het onderwijsaanbod in deze talen.

Gebruikmaken van het Papiamento voor alfabetisering, *geletterdheid* en primaire instructietaal en het Nederlands als vreemde taal aanbieden en gebruiken als instructietaal bij een aantal vakken/deel van de onderwijstijd.

Hierbij wordt gebruik gemaakt van een **combinatiemodel waarin een geleidelijke overgang plaatsvindt als voorbereiding naar het secundair onderwijs**. Uitgangspunt hierbij is dat de leerling bij aanvang van het primair onderwijs in het Papiamento onderwijs aangeboden krijgt, vanaf klas 3 **overwegend** in het Papiamento en in klas 4 er een toename plaatsvindt van het gebruik van het Nederlands. Op het einde van het primair onderwijs krijgt de leerling overwegend Nederlands als primaire instructietaal aangeboden voorbereidend op de overgang naar het secundair onderwijs. Dit houdt in dat de leerling **geleidelijk** bij niet-taalkvakken blootgesteld wordt aan een andere instructietaal dan het Papiamento, in dit geval betreft het Nederlands als instructietaal bij een vak of een gedeelte van de onderwijstijd. Het doel hiervan is de leerling door de blootstelling aan een andere instructietaal de gewenning te geven die noodzakelijk is voor de **schooltaalontwikkeling** in de niet-taalkvakken in verband met de doorstroom naar het secundair onderwijs. Dit betekent een aanpassing van het model zoals vastgelegd in document *Habri Porta pa Nos Drenta (2002)* waarin uitsluitend 1 instructietaal wordt gehandhaafd gedurende alle leerjaren, zijnde het Papiamento of het Nederlands tot en met klas 6. Aanbevolen wordt om gebruik te maken van het principe van alfabetisering/geletterdheid in het Papiamento naast de ontwikkeling van de vreemde talen Nederlands, Engels en Spaans. Voor het kleuteronderwijs en en klas 1 en klas 2 betekent dit concreet dat Papiamento de instructietaal is.

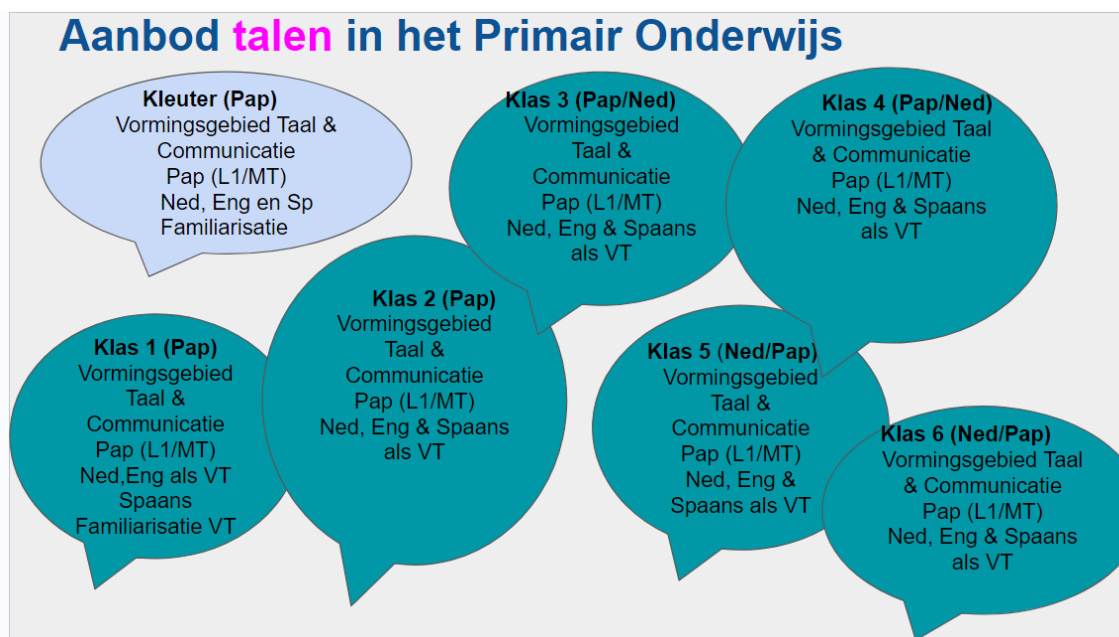
Vanaf **klas 3** wordt overgegaan naar een **combinatiemodel** waarin er gebruik wordt gemaakt van een **primaire instructietaal (Papiamento)** en een **secundaire instructietaal (met een Nederlands als vreemde taal benadering binnen een meertalige context)** waarbij er een aantal vakken/onderdelen of een gedeelte van de onderwijstijd in het Nederlands worden aangeboden.

De gedachte hiervan is tweeledig: aan de ene kant is het van belang de thuistaal/omgevingstaal (L1) van de meeste leerlingen (CBS, 2020) te blijven ontwikkelen middels het aanbieden van het taalkvak en het aanbieden van vakken in deze taal, zodat inhoudsgericht leren (‘content based learning’) kan plaatsvinden. Anderzijds is het van belang vanwege de doorstroom naar het secundair onderwijs (avo en bo) die het Nederlands als instructietaal gebruiken. De leerlingen hebben een goede basis nodig in het Nederlands en om dit te bereiken is alleen het aanbieden van het vak Nederlands als vreemde taal in het primair onderwijs niet toereikend. Het Nederlands speelt buiten de schoolomgeving geen rol, dus de taalontwikkeling moet echt komen van het aanbod en het gebruik van de taal op school om zo de academische vaardigheden in deze taal te ontwikkelen. Een groep wetenschappers van Rijks Universiteit Groningen heeft onderzoek uitgevoerd waarom het leerproces anders en beter verloopt in situaties waarbij een vreemde taal als secundaire instructietaal gebruikt wordt bij een aantal vakken. De resultaten van dit onderzoek geven aan dat de leerlingen significante betere taalvaardigheidsniveau behalen vergeleken met leerlingen die alleen het taalkvak krijgen aangeboden.¹⁹ Om de ontwikkeling van het Papiamento te ondersteunen met een niet- taalkvak, wordt het vak rekenen aangewezen om tot en met klas 4 in ieder geval in het Papiamento aan te bieden. De argumentatie hiervoor is dat onderzoek heeft uitgewezen dat ook het analytisch denkvermogen het beste wordt ontwikkeld in de **L1 (moedertaal)** het vak rekenen levert hier een essentiële bijdrage toe. De input vanuit het nationaal debat heeft het belang van de aanwezige randvoorwaarden uitgewezen en daarom is dit ook in overweging genomen bij de aanbeveling. De methode in het Papiamento is al beschikbaar en de analyses van de resultaten van de PSML leerlingen die naar het AVO zijn gegaan hebben aangetoond dat de leerlingen het goed doen in het vak wiskunde, ook al moeten ze het vak in het Nederlands doen.

¹⁹ <https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/een-duurzame-voorsprong-resultaten-van-wetenschappelijk-onderzoek-naar-tweetalig-onderwijs.pdf>

Figuur 22: model voor scholen in het primair onderwijs waarbij er een geleidelijke overgang plaatsvindt naar het Nederlands als instructietaal, als voorbereiding op het secundair onderwijs. In bijlage 5 is een voorbeeldmodel uitgewerkt voor een eventuele invulling van het voorgestelde combinatiemodel instructietalen in het primair onderwijs.

Figuur 23: model voor aanbod van alle taalvakken in het vormingsgebied taal en communicatie²⁰. Bij het aanbod van talen wordt uitgegaan van een moedertaalontwikkeling in een meertalige context, waarbij de moedertaal de basis vormt voor de het leren van de andere talen.

²⁰ Dit is wat gebruikt wordt als verzamelnaam in het goedgekeurde Kerndoelendocument Arubaans Primair Onderwijs .

Aanhouden van het diversificatiebeleid instructietaalen, waarbij indien meer dan 50% van de schoolpopulatie het Nederlands als thuistaal heeft, er gekozen kan worden voor het Nederlands als alfabetiseringstaal te gebruiken en het Nederlands als primaire instructietaal te gebruiken bij de andere vakken.

Het vak Papiamento wordt als tweede taal aangeboden en Engels en Spaans worden als vreemde talen aangeboden. Op deze manier wordt ook voor deze groep de aansluiting naar het secundair onderwijs gewaarborgd. Verder wordt de basis gelegd voor de meertalige competenties die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling om zo als burger in de Arubaanse maatschappij te kunnen functioneren.

Figuur 24: model voor de schoolbesturen die volgens het beleid van Diversificatie Instructietaalen (2016) een schoolpopulatie hebben **waarbij meer dan 50% van de leerlingen het Nederlands als thuistaal** heeft en ervoor kiezen het Nederlands als primaire instructietaal te gebruiken in het primair onderwijs.

Systematische instructie bij het vak Engels vanaf klas 1 en voor Spaans systematische instructie vanaf klas 2.

In reeds goedgekeurde beleidsdocumenten wordt onderscheid gemaakt tussen **familiarisatie** en **systematische instructie** voor het aanbieden van de taalvakken. In de literatuur wordt systematische instructie vaak omschreven als “*het richten op het aanleren van cognitieve vaardigheden met behulp van methoden*”²¹ Vooral bij jonge leerlingen is het aspect van spelenderwijs kennis te maken met de vreemde taal van belang. Bij deze aanbeveling betreft het niet de simultane²² geletterdheid in het Engels en het Spaans; het betreft hier **succesieve**²³ geletterdheid. Het is gericht op de cognitieve ontwikkeling in de vreemde talen die de geletterdheid in de L1 (moedertaal) als basis gebruiken. Dit om de taalontwikkeling te ondersteunen in deze talen, omdat als bij de zaakvakken bronnen/materiaal in deze talen gebruikt gaan worden, de leerlingen dit materiaal goed moeten kunnen gebruiken. Verder is gezien de meertalige visie van Land Aruba het van belang dat er een stevige basis wordt gelegd in alle vier (4) de talen.

Inzet van bevoegde vakdocenten voor het aanbieden van de vreemde talen Nederlands, Engels en Spaans.

²¹<https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/21376/Thesis%20E%20van%20de%20Hoeven%20def.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

²² Simultane meertaligheid= wanneer een kind twee-of meer talen opgroeit.

²³ Succesieve meertaligheid= wanneer een kind eerst een basis legt in 1 taal en vervolgens (vroeg) een tweede of meerdere taal leert. (<https://heitemem.nl/artikel/11567/over-taalverwerving-tweetaligheid-en-meertaligheid/>)

Om een goede taalontwikkeling te waarborgen bij de vreemde talen is het van belang dat er bevoegde docenten zijn (ERK niveau B2 of C1) om het onderwijs in de taalvakken te verzorgen. Om dit in de praktijk mogelijk te maken kunnen de volgende stappen ondernomen worden:

- Tijdens de initiële opleiding de mogelijkheid bieden om een extra 'aantekening' te behalen om de vakken NVT, Engels of Spaans te geven. Om dit te stimuleren kunnen aan 'incentives' gedacht worden. Ook hierbij is een goede personeelsplanning nodig om een goede verdeling te krijgen van leerkrachten voor de verschillende vakken.
- Een andere optie is het gebruik maken van tweedegraads bevoegde docenten (die eigenlijk opgeleid zijn voor het voortgezet onderwijs).

Risico hierbij is wel dat momenteel de bereidheid van deze groep niet groot is omdat het verschil in bezoldiging bij het primair onderwijs en het secundair onderwijs dermate groot is dat het niet aantrekkelijk is.

Bij het aanbieden van de vreemde talen Nederlands, Engels en Spaans in de familiarisatie fase inzet van de klasseleerkracht. Gezien de eisen aan de taalvaardigheid en didactiek voor het aanbieden van de vreemde talen in deze fase is het niet verplicht om een specifieke bevoegdheid te hebben voor het aanbieden van onderwijs in deze talen. Het zal wel als pluspunt gezien moeten worden als een leerkracht wel een 'aantekening' of bevoegdheid bezit.

Risico: Indien er een leerkracht bijvoorbeeld uit Nederland komt en geen enkele kennis van een taal zoals het Spaans heeft, dient hier rekening mee gehouden te worden.

In de nieuwe wetgeving rekening houden met de invulling van de onderwijstijd.

In de bestaande documenten (Habri porta pa nos Drenthe, 2002 en Adviesnota Onderwijstijd, 2009) werd als uitgangspunt gebruikt dat de implementatie van de kerndoelen niet direct zou leiden naar verlenging van de onderwijstijd. Met de huidige aanbevelingen vangen de taalvakken Engels en Spaans eerder aan volgens een systematische instructie. Ook hier adviseren wij niet om de onderwijstijd te verlengen. Indien na onderzoek en evaluatie van het beleid blijkt dat dit nodig blijkt te zijn, zal dit weer overwogen moeten worden. Wel wordt aanbevolen in de update van de wetgeving primair onderwijs hier rekening mee te houden het minimumminutentabel aan te passen om zo meer volgens de leergebieden zoals vastgesteld in het kerndoelendocument primair onderwijs te werken en flexibiliteit te bieden aan de schoolbesturen/scholen om een verdeling te maken. Naar analogie van de wetgeving voor het voortgezet onderwijs zou er gewerkt kunnen worden met een maximum aantal uren per week en een minimum per leergebied. Hierdoor kunnen schoolbesturen naar behoefte van de doelgroepen een realistische verdeling maken van tijd voor de verschillende vakken/onderdelen van de leergebieden. In Nederland wordt er gewerkt met een jaarlijkse vastgestelde onderwijstijd en dienen schoolbesturen verantwoording af te leggen aan de Inspectie hoe ze deze tijd invullen.

Incorporatie programma (bijvoorbeeld Prisma) aanbieden voor leerlingen die van het buitenland komen met een variant in Papiamento of het Nederlands

Zoals aangegeven in Masterplan PSML, 2007 is het aan te raden om speciale programma's aan te bieden voor anderstalige kinderen middels bijvoorbeeld de methode Prisma voor het Nederlands en een te ontwikkelen programma voor Papiamento. Dit om deze groep leerlingen extra ondersteuning aan te bieden buiten de reguliere lessen indien dit noodzakelijk wordt geacht voor de doorstroom.

Schoolbesturen zorgen ervoor dat de nieuwe docenten die in dienst komen een basis taalvaardigheid in Papiamento hebben.

Gezien de belangrijke rol van het Papiamento in de samenleving is het voor een docent heel belangrijk om een taalvaardigheid in het Papiamento te ontwikkelen om het onderwijsproces mogelijk te kunnen maken.

Speciaal onderwijs

Het speciaal onderwijs heeft momenteel geen goedgekeurd nationaal beleid en geen eigen wetgeving. Deze situatie brengt zijn eigen uitdagingen met zich mee die buiten het aandachtsgebied van dit advies vallen, maar zeker wel als aanbeveling moet worden aangekaart.

De rol van de talen in het speciaal onderwijs is bijzonder vergeleken met de overige onderwijssoorten. In het speciaal onderwijs is er al decennia lang een beleid (niet officieel vastgelegd) dat Papiamento de instructietaal is. Dit betekent in het speciaal onderwijs dat het materiaal, de uitleg tijdens de lessen en de toetsen in het Papiamento zijn.

Gezien de positie van het speciaal onderwijs heeft dit onderwijstype niet de tegenwerkingen ervaringen zoals die wel ervaren worden in het regulier onderwijs bij de introductie en implementatie van Papiamento in het onderwijs.

Tijdens het uitgevoerde kwalitatief onderzoek in het kader van de huidige werkzaamheden is gebleken dat het gebruik en de rol van Papiamento een "andere dimensie" krijgt indien het binnen het speciaal onderwijs is.

Aanbevelingen speciaal onderwijs

Het aanbieden van vak Nederlands als vreemde taal.

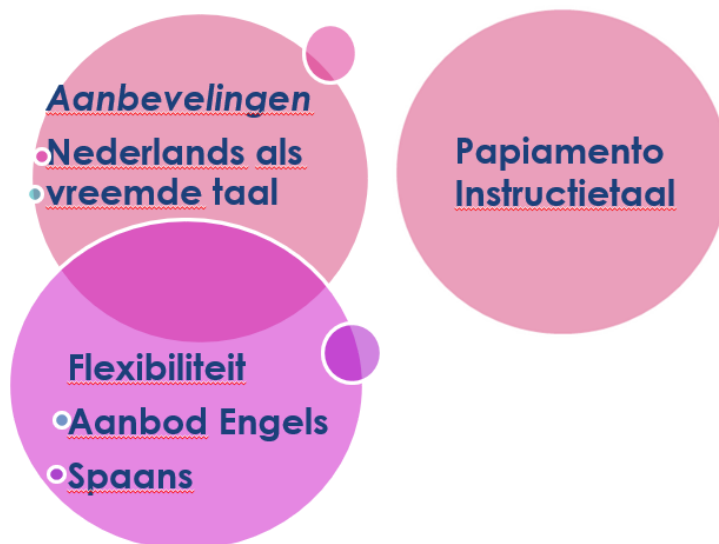
Schoolleiders geven aan dat er al jaren een verzoek ligt om Nederlands aan te bieden als vak. Aanbevolen wordt om op korte termijn, in afwachting van het nationaal beleid voor speciaal onderwijs en bijbehorende wetgeving, de schoolbesturen/scholen de mogelijkheid te bieden Nederlands als vreemde taal aan te bieden op het niveau en in de context van de doelgroep.

De flexibiliteit voor aanbieden vakken Engels en Spaans.

Het bevoegd gezag moet *de flexibiliteit* hebben om de talen Engels en Spaans aan te bieden indien gewenst. Het is niet verplicht, er kan gekozen worden voor 1 andere taal of meerdere talen.

Risico: de noodzakelijke randvoorwaarden zijn momenteel niet aanwezig.

Speciaal Onderwijs

Figuur 25: aanbevelingen speciaal onderwijs

Algemeen Voortgezet Onderwijs (AVO)

Onder het algemeen voortgezet onderwijs (avo) wordt verstaan het mavo, havo en vwo zoals aangeboden op de dagscholen en met een aangepast traject op de avondscholen.

Onderstaande beleidsdocumenten op het gebied van taalbeleid in het avo hebben sinds 2019 goedkeuring:

- Een nieuw traject in het AVO (2019)
- Examens in het Nederlands voor AVO leerlingen (2019)

Het huidige beleid in het AVO geeft 5 talen de ruimte als vakken, namelijk:

- Papiamentu
- Nederlands
- Engels
- Spaans
- Frans (havo en vwo)

In de wetgeving staat momenteel dat Nederlands de officiële instructietaal is.

Dit beperkt de schoolbesturen in de mogelijkheden in het gebruik van de andere talen als instructietaal indien gewenst.

Argumenten om andere instructietalen als optie aan te bieden:

- Verdere taalontwikkeling ook in de andere talen te bevorderen door vakken in een andere taal dan het Nederlands aan te bieden.
- Soepele overgang van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs te bevorderen door ervoor zorg te dragen dat leerlingen ook in het voortgezet onderwijs gelijke toegang hebben tot het onderwijs, zoals staat beschreven in SDG 4. Het daadwerkelijk kunnen deelnemen in het leerproces is grotendeels afhankelijk van de interactiemogelijkheden tijdens dit proces. Hier spelen de gebruikte talen een cruciale rol.
- Uit recent verricht onderzoek op vijf (5) Arubaanse scholen voor het algemeen voortgezet onderwijs in het kader van een masterscriptie door een student aan de Universiteit van Utrecht is gebleken dat Arubaanse leerlingen positief gestemd zijn om zowel Papiamentu en Engels te gebruiken in de lessen naast het Nederlands om zo beter mee te kunnen doen aan de lessen. Hierdoor zou daadwerkelijke deelname plaatsvinden (Lo-Fo-Sang, 2022).

Aanbevelingen AVO

Optioneel maken Papiamentu en/of Engels als instructietaal bij vakken die niet centraal geëxamineerd worden.

In de basiscyclus (ciclo basico) van het avo zou voor een soepele overgang vanuit het primair onderwijs gekozen kunnen worden om een aantal vakken ook in een andere taal, bijvoorbeeld het Papiamentu of Engels aan te bieden indien het schoolbestuur dit wenst, afhankelijk van de schoolpopulatie en/of de aard van het vak.

Informatiekunde, Kennis der Geestelijk Leven (KGL) en Lichamelijke Opvoeding zijn voorbeelden van vakken die hier geschikt voor zijn.

In de bovenbouw (ciclo avansa) kiezen voor het afsluiten van de vakken waar geen centrale examens voor zijn in een andere taal, bijvoorbeeld het Papiamentu of Engels. Hierdoor krijgen de schoolbesturen meer vrijheid in het gebruik van de instructietaal.

Belangrijke kanttekening

Indien (helemaal) in een andere taal onderwijs gegeven gaat worden moet aan een andere onderwijsstructuur gedacht worden, zoals American Highschool, Caribbean Examination Council (CXC), International Baccalaureate (IB®), Dawere (Spaanstalig). Hieraan zijn financiële consequenties voor het land gebonden, omdat er dan voor de scholen die hiermee gaan werken nieuw materiaal aangeschaft moet worden.

Omscholing van de docenten op het gebied van inhoud curriculum en gebruik instructietaal en aanschaf examens dienen plaats te vinden.

Papiamento als vak verankeren in de profielen

In de huidige wetgeving heeft Papiamento als vak in het voortgezet onderwijs een verplicht karakter tot en met het derde leerjaar van het mavo, havo en vwo. In het verleden was er besloten om op termijn Papiamento een verplicht vak te maken, de reden om het destijds niet direct te doen was dat er op dat moment niet voldoende bevoegde eerstegraads docenten Papiamento beschikbaar waren op het eiland. In de afgelopen jaren zijn er door de samenwerking tussen University of Curaçao (UoC) en het IPA een aantal docenten afgestudeerd als eerstegraads docent Papiamento (HBO-Master). Verder is uit het nationaal debat gebleken dat de struikelblokken weggenomen moeten worden om Papiamento in alle profielen te kunnen kiezen (limitatief keuzedeel of vrije keuzedeel).

In de huidige revisie van de landsverordening voortgezet onderwijs zal naar de profielen en de vakken gekeken worden om deze te laten aansluiten op de recente ontwikkelingen om de aansluiting te waarborgen naar de vervolgopleidingen en de behoeften op de lokale arbeidsmarkt en de persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen als burgers in de Arubaanse samenleving. In deze revisie zal Papiamento als vak een andere rol kunnen krijgen om zo een doorlopende taalontwikkeling in deze taal te waarborgen bij de leerlingen.

Belangrijke kanttekening

Indien gekozen wordt om Papiamento op termijn als kernvak²⁴ aan te bieden en/of als optie binnen alle profielen binnen het voortgezet onderwijs, moet rekening gehouden worden dat dit alleen geïmplementeerd kan worden indien er voldoende docenten (met een eerstegraads bevoegdheid, masterdiploma) beschikbaar zijn om het vak aan te bieden in de bovenbouw. Een inventarisatie hiervoor is recent niet gedaan en is dus niet beschikbaar.

Ontwikkeling van de taalvaardigheden die nodig zijn bij de vervolgopleidingen, de arbeidsmarkt en als burger.

Vervolgopleidingen geven aan dat leerlingen die het voortgezet onderwijs verlaten niet de benodigde academische taalvaardigheden bezitten die nodig zijn in het tertiair onderwijs.

Als naar de huidige inrichting van het taalonderwijs gekeken wordt, kan geconstateerd worden dat in alle talen de verschillende vaardigheden (lezen, schrijven, luisteren en spreken) aan bod horen te komen volgens de eindtermen, maar in de praktijk resulteert dit dus niet in een daadwerkelijke ontwikkeling van de vaardigheden in de verschillende talen. Dit heeft dus gevolgen voor het tertiair onderwijs, waar verder gewerkt moet worden met de veronderstelde taalvaardigheden (lees gewenste streefniveaus).

Op de *arbeidsmarkt* worden ook van de werknemer basistaalvaardigheden verondersteld om verschillende functies te kunnen uitvoeren. Afhankelijk van de context kan de nadruk liggen op hoge eisen aan de spreek-/gespreksvaardigheden van de werknemer in de verschillende talen. In andere contexten worden ook lees- en schrijfvaardigheden geëist.

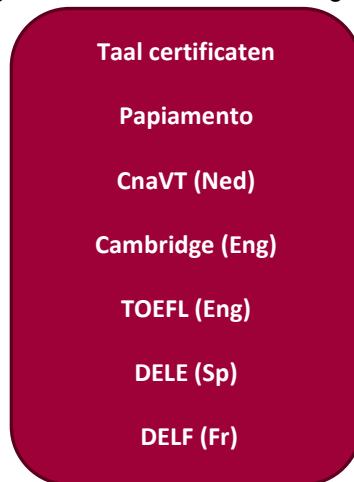
Om als *burger* in de maatschappij te kunnen functioneren zijn ook taalvaardigheden vereist. Deze moet de leerling ontwikkeld hebben bij het verlaten van het onderwijsstelsel om zo als persoon zich te kunnen ontwikkelen en bij te kunnen dragen aan de maatschappij.

²⁴ In de wetgeving voor het algemeen voortgezet onderwijs wordt er bij het havo en vwo gesproken over kernvakken als het gaat om de vakken Nederlands, Engels en Wiskunde in het verplichte deel van het profiel. Het profiel Humaniora zonder wiskunde is een uitzondering hierop.

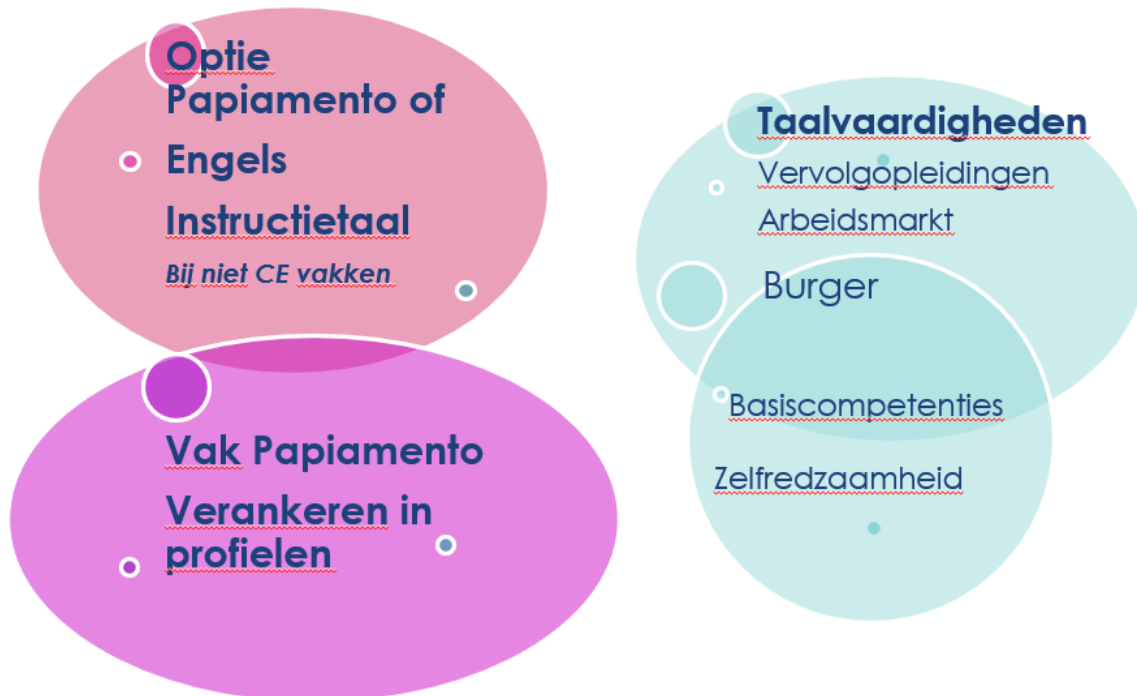
Gebruik van taalcertificaten

Zoals aangegeven in het goedgekeurd beleid *Een nieuw traject in het AVO (2019)* is het aan te bevelen om het werken met taalcertificaten in het avo te stimuleren om de erkenning voor het behaalde taalniveau ook in het buitenland te garanderen. Er moet gestreefd worden naar het behalen van een gewenst basisniveau in de vier (4) talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans om zo aan de meertalige behoeften te voorzien die nodig zijn in de vervolgopleidingen, arbeidsmarkt en als burger. De overige talen zijn optioneel.

Figuur 26: geeft een overzicht van de verschillende mogelijkheden voor taalcertificaten (internationaal erkend)

AVO aanbevelingen

Figuur 27: schematisch overzicht aanbevelingen algemeen voortgezet onderwijs.

Beroepsonderwijs

Onderstaande beleidsdocumenten hebben goedkeuring sinds 2018 en betreffen taalbeleid:

- Nationaal beleid beroepsonderwijs (2018)
- Deelbeleid Structuren, Processen en Randvoorwaarden voor het Arubaans beroepsonderwijs (2021)

Vanwege de aansluiting en doorstroom naar de arbeidsmarkt is de inrichting van het taalonderwijs in het beroepsonderwijs van uitermate belang. De arbeidsmarkt geeft aan dat de competenties die nodig zijn op het gebied van de talen niet aansluiten op de competenties die de pas afgestudeerden momenteel hebben. De competenties die nodig zijn hebben betrekking op het kunnen communiceren in de verschillende talen. Afhankelijk van de context (beroep) zijn de schriftelijke communicatievaardigheden ook belangrijk maar vooral de gespreksvaardigheden (dus interactie) in de verschillende talen op een professioneel niveau is van belang. Met de innovatie van het beroepsonderwijs en de implementatie van het ABO-beleid zijn de opleidingen vernieuwd en zijn er nieuwe inrichtingen en structuren voor het onderwijs. Dit betekent dat voor de inrichting van het talenonderwijs er ook een andere aanpak is dan voorheen, waardoor de aspecten van werken aan de meertalige vaardigheden zoals aangegeven in het Nationaal Onderwijsplan 2030 (PEN 2030) meegenomen worden. Echter is van belang dat er expliciet aan de nodige vaardigheden wordt gewerkt om zo tegemoet te komen aan de doelen van het integraal taalbeleid onderwijs, namelijk aansluiting op de arbeidsmarkt en vervolgoopleidingen en voorbereiden op de nodige taalcompetenties om als burger in de meertalige Arubaanse samenleving te kunnen functioneren. Het taalbeleid zoals aangegeven in het beleid Arubaans Beroepsonderwijs geeft aan dat er voor ABO niveau 1 Papiamentu als instructietaal wordt gebruikt en voor de overige ABO-niveaus is de instructietaal het Nederlands.

Het beleid geeft aan dat er een andere taal, zoals bijvoorbeeld het Engels, gebruikt kan worden indien “*de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs het wenselijk maakt.*”

Onderstaande figuur geeft het overzicht van instructietaal in het initieel secundair beroepsonderwijs.

5.5.1 Taal in het initieel secundair beroepsonderwijs

Instructietaal

De taal van het onderwijs en de examens is voor ABO-niveau 1 opleidingen Papiamentu en voor ABO-niveau 2 opleidingen het Nederlands. Het Nederlands wordt aangeboden vanuit een didactiek van het Nederlands als vreemde taal. Indien de instructietaal anders is dan het Nederlands als vreemde taal zal de examinering ook hierop moeten aansluiten.

Een andere taal kan gebruikt worden indien:

- het onderwijs betreft met betrekking tot die andere taal;
- de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs het wenselijk maakt;
- de herkomst van de deelnemers daartoe noodzaakt.

Instructietaal

De taal van het onderwijs en de examens voor ABO-niveau 3 en 4 opleidingen is het Nederlands. Nederlands aangeboden vanuit een didactiek van het Nederlands als vreemde taal. Indien de instructietaal anders is dan het Nederlands als vreemde taal zal de examinering ook hierop moeten aansluiten.

Een andere taal kan gebruikt worden indien:

- het onderwijs betreft met betrekking tot die andere taal;
- de specifieke aard, de inrichting of de kwaliteit van het onderwijs het wenselijk maakt;
- de herkomst van de deelnemers daartoe noodzaakt.

Bron: <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/b/BO-Deelbeleid-Structuren-Processen-Randvoorwaarden-ABO-versie-maart-2021-.pdf>

Aanbevelingen beroepsonderwijs (bo)

Handhaving van het geldend beleid waarbij Papiamento de taal van het onderwijs en examens is van ABO niveau 1.

Uit het nationaal debat blijkt dat de behoefte voor deze opleiding in het Papiamento zeker aanwezig is om zo de doorstroom te waarborgen. Er moet bij EPB weer een mogelijkheid komen om een opleiding in het Papiamento te doen, dit is met de huidige innovatie verdwenen.²⁵

Risico: Om het Papiamento te kunnen gebruiken bij de opleidingen van ABO niveau-1 is het nodig om het materiaal dat in Nederland is aangeschaft te vertalen naar het Papiamento. Dit heeft financiële consequenties.

Aansluiting creëren tussen EPB (horeca) en EPI (horeca) op het gebied van instructietaal Engels.

Er zou ook gedacht kunnen worden om een opleiding in het Engels aan te bieden voor leerlingen die de horeca richting volgen, dit waarborgt de aansluiting naar de Engelstalige Hospitality opleidingen bij EPI. Dit is binnen de huidige beleidskaders al mogelijk gezien de specifieke aard van het beroep. Dit sluit aan op de behoefte van de arbeidsmarkt voor deze specifieke sector dat gericht is op het toerisme.

Risico: Om het Engels te kunnen gebruiken bij de opleidingen van ABO niveau 2 (richting Horeca) is het nodig om het materiaal dat in Nederland is aangeschaft te vertalen naar het Engels. Dit heeft financiële consequenties.

Mogelijkheid aanbieden vakken in het Papiamento of Engels.

Gezien de mogelijkheid van het beleid Arubaans beroepsonderwijs om een andere instructietaal te gebruiken om bij de opleidingen ABO-niveau 2,3 en 4 ook de mogelijkheid te bieden aan de schoolbesturen om bepaalde vakken in het Papiamento of Engels aan te bieden.

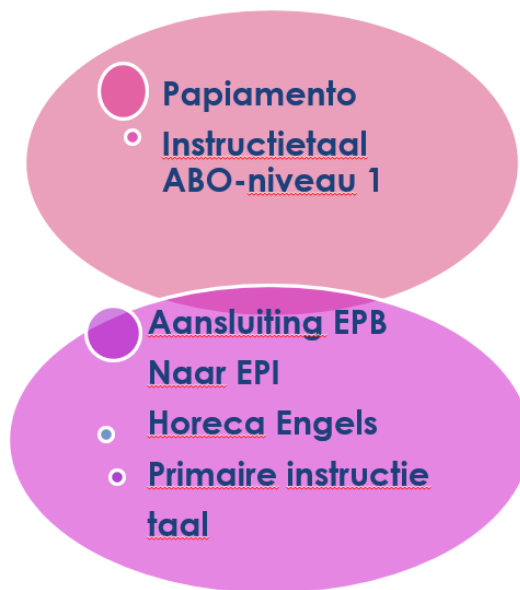
Door de meertalige context van onze leerlingen en het streven van het nationaal onderwijsbeleid om de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden te stimuleren, is het aanbieden van andere vakken in andere instructietalen behalve het Nederlands een manier om de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden voort te zetten en de taalontwikkeling in de verschillende talen te ondersteunen.

Risico: aangezien in de huidige innovatie al het materiaal uit Nederland is gehaald en in het Nederlands is, dient er rekening gehouden te worden met financiële consequenties die gepaard gaan met de vertaling van het materiaal van desbetreffende vakken naar het Papiamento en/of het Engels.

²⁵ Er is momenteel een Ministeriële Commissie in het leven geroepen om deze problematiek te analyseren en advies uit te brengen aan de Minister van Onderwijs en Sport.

Beroepsonderwijs aanbevelingen

Figuur 28: aanbevelingen beroepsonderwijs

Hoger onderwijs

Het beleid voor hoger onderwijs wordt momenteel ontwikkeld in samenwerking met de stakeholders. Taalbeleid zal hierin ook worden opgenomen. Momenteel zijn de talen Nederlands en Engels de officiële instructietalen in de verschillende programma's (Bachelor en Master opleidingen) van de Universiteit van Aruba. Op het IPA is dit officieel het Nederlands.

Er zijn privé onderwijsinstellingen waar ook programma's in het Engels worden aangeboden, maar deze vallen buiten de nationale onderwijsstructuur en zijn derhalve niet meegenomen in onderhavig beleid.

Net zoals bij het secundair onderwijs spelen de taalvakken een rol in het onderwijs. Afhankelijk van de opleidingen en de specifieke behoeften gaat het hierbij om de talen Nederlands, Engels, Spaans en Papiamento.

Aanbevelingen hoger onderwijs (ho)

Het Papiamento in alle opleidingen een rol als vak te geven. Volgens de verzamelde data van het kwalitatief onderzoek verricht in de periode maart tot en met november 2022 dient in het hoger onderwijs het vak Papiamento een rol te krijgen. Om zo de verdere taalontwikkeling van het individu te stimuleren en ook voor aansluiting met de arbeidsmarkt is het relevant om de meest gebruikte taal van Aruba ook als professional te kunnen gebruiken op een academisch niveau na het behalen van een hoger onderwijsdiploma. Het streefniveau voor het vak Papiamento moet in het hoger onderwijs ERK B2/C1 zijn.

Het Nederlands als vreemde taal didactiek moet ook in het hoger onderwijs worden voortgezet om zo aan te sluiten op de realiteit van de studenten op Aruba. De ontwikkeling van de Nederlandse taalvaardigheid dient verder ontwikkeld te worden om zo het gewenste niveau te bereiken en indien Nederlands de instructietaal van de opleiding is dit ook te ondersteunen. Het streefniveau voor het vak Nederlands moet in het hoger onderwijs ERK B2/C1 zijn.

- *Rol van instructietaal vs. de taalvaardigheden van de studenten*
Bij alle overige opleidingen (in het Nederlands of Engels) dient er voldoende aandacht geschonken te worden aan de rol van de instructietaal in relatie tot de taalvaardigheden van de studenten en de meertalige competenties.

Hoger Onderwijs

Figuur 29: aanbevelingen hoger onderwijs.

Schematisch Overzicht Aanbevelingen

Hieronder volgt een schematisch overzicht van bovengenoemde aanbevelingen, te beginnen met de integrale aanbevelingen en vervolgens per onderwijstype.

Integrale aanbevelingen
Primair Onderwijs
Speciaal Onderwijs
AVO
Beroepsonderwijs
Hoger Onderwijs

1. Formuleren van streefniveaus voor de verschillende talen in het onderwijs
2. Formuleren van een doorlopende leerlijn voor het vak Nederlands als Vreemde Taal en een voor Papiamento van het kleuteronderwijs tot en met het hoger onderwijs.
3. Schoolbesturen stellen voor hun scholen een taalbeleidsplan op aansluitend op de nationale richtlijnen van het integraal taalbeleid.
4. Gebruik van taalvak en instructietaal als ondersteuning van de taalontwikkeling
5. Het bevorderen van de leesvaardigheid en leesplezier.
6. Aandacht voor de rol van instructietaal vs. de taalvaardigheden van de leerder. <ul style="list-style-type: none">•
7. Voortzetting van de werkzaamheden ter ondersteuning van het Papiamento als taal, vak en instructietaal. <ul style="list-style-type: none">•
8. Voortzetting van de werkzaamheden ter ondersteuning van Nederlands als vreemde taal. <ul style="list-style-type: none">•
9. Aandacht voor Nederlands als vreemde taal didactiek in de lerarenopleidingen
10. Bij het opleiden van nieuwe leraren door het IPA: <ul style="list-style-type: none">• Papiamento en Nederlands op B2/C1 niveau om als instructietaal te kunnen gebruiken. Engels en Spaans als aparte vakken op B2 niveau met mogelijkheid om aantekening te behalen (op C1 niveau).
11. Professionaliseren van docenten

12. Aanhouden model zoals vastgesteld in <i>Habri porta pa nos Drenta (2002)</i> voor het kleuteronderwijs.
13. Gebruikmaken van Papiamento voor alfabetisering/geletterdheid en primaire instructietaal en het Nederlands als vreemde taal aanbieden en gebruiken als instructietaal bij een aantal vakken d.m.v. een combinatiemodel instructietalen (geleidelijke aanpassing) gedurende het primair onderwijs.
14. Aanhouden van het diversificatiebeleid instructietalen (2016) waarbij indien meer dan 50% van de schoolpopulatie het Nederlands als thuistaal heeft, er gekozen kan worden voor het Nederlands als alfabetiseringstaal.
15. Systematische instructie voor de vakken Nederlands en Engels vanaf klas 1 en voor Spaans systematische instructie vanaf klas 2.
16. Inzet van bevoegde vakdocenten voor het aanbieden van de vreemde talen Nederlands, Engels en Spaans.
17. Bij het aanbieden van de vreemde talen Nederlands, Engels en Spaans in de familiarisatie fase, inzet van de klasseleerkracht.
18. In de nieuwe wetgeving rekening houden met de invulling van de onderwijstijd.
19. Incorporatieprogramma (bijv. Prisma) aanbieden voor leerlingen die van het buitenland komen met een variant in Papiamento of het Nederlands.
20. Schoolbesturen zorgen ervoor dat de nieuwe docenten die in dienst komen een basis taalvaardigheid in Papiamento hebben.
21. Het aanbieden van het vak Nederlands als vreemde taal.
22. De schoolbesturen flexibiliteit bieden om de talen Engels en Spaans aan te bieden indien gewenst.
23. Optioneel maken Papiamento en/of Engels als instructietaal bij vakken die niet centraal geëxamineerd worden.
24. Papiamento als vak verankeren in de profielen.
25. Ontwikkeling van de taalvaardigheden die nodig zijn bij de vervolgopleidingen, de arbeidsmarkt en als burger.
26. Gebruik van taalcertificaten.
27. Handhaving van het geldend beleid waarbij Papiamento de taal van het onderwijs en examens is van ABO niveau 1.
28. Aansluiting creëren tussen EPB (horeca) en EPI (horeca) op het gebied van instructietaal Engels.
29. Mogelijkheid om vakken in het Papiamento en het Engels aan te bieden.
30. Het Papiamento in alle opleidingen een rol als vak te geven.
31. Het Nederlands met vreemde taal didactiek moet ook in het hoger onderwijs worden voortgezet om zo aan te sluiten op de realiteit van de studenten op Aruba.

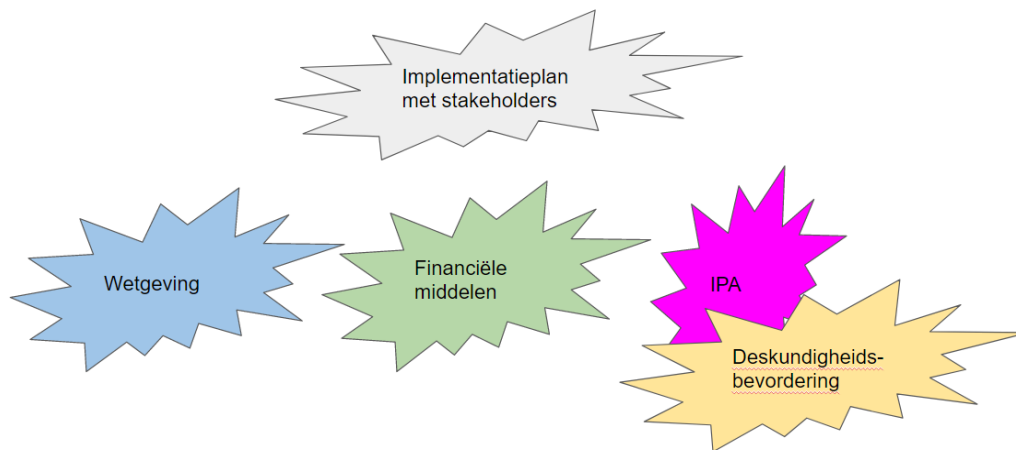
Figuur 30: schematisch overzicht aanbevelingen.

Implementatie

Voor de succesvolle implementatie is draagvlak bij de verschillende doelgroepen essentieel. Voorlichting is een continu proces dat voortgezet moet worden om het beleid elke keer weer uit te leggen. Alleen op deze wijze zullen de verschillende stakeholders een continu commitment gevoel krijgen bij de implementatie. Het opstellen van een nationaal implementatieplan samen met de stakeholders is de eerste belangrijke stap na de besluitvorming. De aspecten van wetgeving, financiële middelen beschikbaar stellen, de rol van deskundigheidsbevordering en in het bijzonder het IPA zijn cruciaal.

Cruciaal voor implementatie beleid

Figuur 31: implementatie beleid.

Checklist om na te gaan of het beleid voldoet (Vragen uit Rapport Doorlichting van het Arubaanse Onderwijsbestel, oktober 2022)

Wat is in het scenario de uitstroomambitie?

Het integraal taalbeleid onderwijs heeft als ambitie om de leerder voor te bereiden om de benodigde taalcompetenties te hebben om te kunnen functioneren op de arbeidsmarkt. De taalvaardigheden die nodig zijn om door te kunnen stromen naar het vervolgonderwijs (mbo of hoger onderwijs) op Aruba of daarbuiten en tevens ook op het persoonlijk ontwikkelingsvlak is de ontwikkeling van de meertalige vaardigheden essentieel in een land waar de vier (4) talen Papiamentu, Nederlands, Engels en Spaans zo een belangrijke rol spelen in de maatschappij. Om te kunnen functioneren en bij te kunnen dragen als burger in de Arubaanse samenleving is een basiskennis van de talen een noodzaak.

Hoe wordt het belang van een ononderbroken ontwikkeling/doorlopende leerlijn gewaarborgd?

De waarborging van een doorlopende leerlijn vindt plaats door het implementeren van de kerndoelen primair onderwijs, eindtermen voortgezet onderwijs en kwalificatiedossiers in het beroepsonderwijs. Op deze wijze wordt er ook een goede aansluiting verzorgd naar het hoger onderwijs op het gebied van taal. Het nationaal implementatieplan voor het integraal taalbeleid onderwijs zal samen met de stakeholders worden opgesteld om zo een realistische planning te krijgen waarbij rekening gehouden wordt met de structurele randvoorwaarden en de financiële consequenties. Er wordt gebruik gemaakt van een 'behoudmodel'; dit wil zeggen dat de twee (2) talen Papiamentu en Nederlands worden behouden in het gehele primair onderwijs (instructietaal en vak) en in het secundair onderwijs als mogelijke instructietaal en vak om zo de taalontwikkeling te waarborgen bij de leerlingen. Om de aansluiting naar het vervolgonderwijs te waarborgen zijn de daar gebruikte instructietalen Nederlands en Engels ontwikkeld sinds het kleuteronderwijs als vreemde talen om zo de benodigde taalvaardigheden te hebben bij aanvang van de vervolgopleiding.

Is de taalvaardigheid van de leerkrachten en docenten passend?

De huidige taalvaardigheid van de docenten is niet toereikend om het onderhavige meertalige taalbeleid te implementeren. Het feit dat een persoon opgegroeid is in een meertalige omgeving is niet voldoende om ook les te geven in een meertalige onderwijscontext waarin meerdere talen bij de instructie gebruikt worden. Niet alle leerkrachten bezitten de benodigde taalvaardigheden in de vier (4) talen. Er zal ingezet moeten worden bij het opleiden van de nieuwe leerkrachten op het aanbieden van alle vier (4) de talen Papiamentu, Nederlands als vreemde taal, Engels en Spaans. Voor alle docenten dient een taalvaardigheidsniveau ontwikkeld te worden om Papiamentu en Nederlands (NVT) als primaire instructietalen te gebruiken in het primair onderwijs. Voor het Engels en Spaans dient ook een taalvaardigheidsniveau (ERK niveau B2) ontwikkeld te zijn om deze talen te kunnen inzetten bij het gebruik van materiaal en/of uitleg tijdens de lessen indien hiervoor gekozen wordt. Voor het aanbieden van de vakken Engels en Spaans zullen er wel bevoegde taaldocenten ingezet worden, aangezien hiervoor wel een hoger taalvaardigheidsniveau vereist is (ERK niveau C1/C2).

Is de didactische aanpak van leerkrachten en docenten passend?

Om een meertalig taalbeleid in het onderwijs te kunnen implementeren, dienen de leerkrachten en docenten de juiste competenties te bezitten om de meest geschikte didactische aanpak te gebruiken in het proces van lesgeven. Deze competenties zijn gebaseerd op de kennis, vaardigheden en attitudes ten aanzien van meertaligheid in het onderwijs. Momenteel bezitten de meeste leerkrachten en docenten deze competenties niet en zal middels opleiden en professionaliseren hieraan gewerkt moeten worden. Recent onderzoek in het algemeen voortgezet onderwijs op Aruba (Lo-Fo-Sang, 2022 en Wenzel, 2021) heeft aangetoond dat docenten op de scholen meegenomen in het onderzoek aangeven meertalige benaderingen toe te passen bij het lesgeven om zo de interactie met de leerlingen mogelijk te maken.

Zijn lesmaterialen en methoden die voldoen aan kwaliteitsnormen beschikbaar?

Voor het primair onderwijs zijn er lesmaterialen en methodes voor het grootste deel van de vakken aanwezig. Voor het Papiamentu, rekenen, schrijven, Engels, Spaans en wereldoriëntatie zijn er materialen gereed of in ontwikkeling. Er zijn vakken waarvoor de schoolbesturen zelf methodes kiezen en hierbij krijgen ze titels als voorbeeld van de Directie Onderwijs. Voor het vak Nederlands is er een methode ontwikkeld voor de kleuterschool en voor de eerste twee jaren van de basisschool. Heden is er geen methode voor de overige klassen en de leerkracht hanteert het Handboek Nederlands als Vreemde Taal dat voor de Arubaanse context is ontwikkeld. Om de kansen tot succes te verhogen bij het aanbieden van Nederlands als vreemde taal is het aan te raden om verder te gaan met het ontwikkelen van een methode en lesmaterialen voor dit vak voor de klassen 3 tot en met 6. Voor het vak Papiamentu in het voortgezet onderwijs bestaat een methode en die wordt momenteel gereviseerd. Voor de overige onderwijsniveaus worden voornamelijk methodes en lesmaterialen uit Nederland besteld.

Hoe wordt de uitvoering van het taalbeleid begeleid?

De uitvoering van het onderhavige integraal taalbeleid onderwijs zal begeleid worden middels het starten van een proces dat aanvangt na goedkeuring van de Minister van Onderwijs (besluitvorming). De eerste stap zal zijn om een nationaal implementatieplan op te stellen samen met de stakeholders om zo rekening te houden met een realistische weergave van tijd, geld, en inzet personeel om de gestelde aanbevelingen te kunnen implementeren. De schoolbesturen gebruiken het nationaal implementatieplan op hun beurt weer om op schoolbestuurniveau een implementatieplan op te stellen met richtlijnen voor hun eigen scholen die aansluiten op de specifieke behoeften van de doelgroepen van hun scholen.

Volgens de huidige rollen en verantwoordelijkheden in het onderwijsbestel kunnen schoolbesturen op aanvraag ondersteuning krijgen van Directie Onderwijs (Afdeling Begeleiding) bij het implementeren van nieuw beleid.

Hoe zijn of worden de wettelijke eisen (examinering) geborgd?

De waarborging van de wettelijke eisen vindt plaats middels toezicht van de geldende wetgeving (regelgeving en beleid). De Dienst Inspectie van het Onderwijs houdt toezicht op de naleving. Voor het primair onderwijs geldt dat de kerndoelen wettelijk vastgelegd worden en dus ook nageleefd moeten worden.

Voor het speciaal onderwijs is momenteel geen aparte wetgeving, maar de regelgeving is summier opgenomen in de wetgeving van het primair onderwijs.

Voor het algemeen voortgezet onderwijs geldt dat de vakleerplannen (onderbouw) en de eindtermen (bovenbouw) zijn vastgelegd zoals de wet dit voorschrijft. Voor het beroepsonderwijs is er een nieuwe wetgeving in de maak (momenteel is het nog onderdeel van de wetgeving voortgezet onderwijs) en zijn de kwalificatiedossiers van de verschillende opleidingen ook vastgelegd zoals de wet voorschrijft. Voor het hoger onderwijs is ook een nieuwe wetgeving in ontwikkeling die de examinering zal waarborgen. Momenteel wordt dit gewaarborgd in de Landsverordening Universiteit van Aruba en de Landsverordening voortgezet onderwijs geldend voor de IPA.

Is er voldoende draagvlak onder ouders en scholen voor het taalbeleid?

Meertaligheid geniet instemming bij de stakeholders zowel intern (o.a. docenten en schoolleiders) als extern.

Slechts een paar docenten en een schooldirecteur hadden hun bedenkingen, omdat ze menen dat meertaligheid een verzwarende zou betekenen voor de leerlingen. Gezien het feit dat niet alle talen verplicht zullen zijn in het hele schooltraject van de leerling, wordt deze veronderstelde verzwarende gelykend.

Uit onderzoek van Pereira (2018)²⁶ blijkt dat de attitude van ouders tegenover de rol van het Papiamentu in onderwijs in het algemeen positief is. Aangemerkt moet worden dat, bij ouders die het Nederlands als thuistaal hebben, deze attitude negatief is. Door flexibiliteit en diversificatie voor wat betreft de instructietaal in het taalbeleid te incorporeren, is geprobeerd de weerstand te verlagen en het draagvlak te vergroten.

²⁶ Valorization of Papiamentu in Aruban Society and Education, in *Historical, Contemporary and Future Perspectives*, Joyce Pereira, Willemstad, University of Curaçao, 2018. <https://archive.org/details/BNA-DIG-ARUB-9789990469417>

Literatuurlijst

Akello, L. & M. Timmerman (2018). *Local language a medium of instruction*. Published in: Educational Action Research. University of Groningen.

Blikslager, D. et al. (2022). *Kans in Taal: de KiT. De Nederlandse woordenschat vergroten via de thuistaal. Voor basisschoolleerkrachten*. Werkplaats Onderwijsonderzoek Amsterdam.

Cenoz, J. & D. Gorter (2021). *Pedagogical Translanguaging. Elements in language teaching*. Cambridge University Press.

Dienst Inspectie van het Onderwijs, Inspectie van het Onderwijs (2021). *Doorlichting van het Arubaanse onderwijsbestel. Tussenrapportage: van plan naar aanpak. Aruba, Nederland*.
file:///C:/Users/Audrey%20Wouters/Downloads/Tussenrapportage+Doorlichting+Arubaanse+onderwijsstelsel%20(1).pdf

Dobson, A. et al. (2011). *Bilingual Education Project (Spain): evaluation report online supplement. Independent evaluation of the Bilingual Education Project of the Ministry of Education (Spain) and the British Council (Spain)*. <https://www.britishcouncil.es/sites/default/files/bilingual-education-project-spain-evaluation-report-suplement-en.pdf>

Dood, C., Gubbels, J. & Segers, P. C. J. (2020). *PISA-2018 De verdieping: Leesplezier, zelfbeeld bij het lezen, leesgedrag en leesvaardigheid en de relatie daartussen*. Nijmegen: Expertisecentrum Nederlands.

Duarte, J. et al. (2021). *Gelijke kansen door meertalige pabo's: de pabo in en voor een meertalige en multiculturele maatschappij*. Research Gate.

Lo-Fo-Sang, K. (2022). *The Current Context of the Language of Instruction in Aruban Education. Towards a more inclusive Multilingual Education*. Master Thesis, Utrecht University.

Malone, S. (2007). *Mother tongue based multilingual education: implications for education policy*. Kathmandu. https://www.sil.org/system/files/reapdata/95/29/26/9529268417897736616282503124872370752/MTB_MLE_education_policy_implications_for_Asia.pdf

Mijts, E.N. (2021). *The situated construction of language ideologies in Aruba. A study among participants in the language planning and policy process*. Universiteit Antwerpen, Universiteit Gent.

Narain, G. (1995). *Taaltalent in ontwikkeling: een studie naar het Papiamentu en het Nederlands in de kleuterperiode op Curaçao en in Nederland*. Tilburg, Tilburg University Press.

Pereira, J. (2018). *Valorization of Papiamentu in Aruban Society and Education, in Historical, Contemporary and Future Perspectives*. Willemstad, University of Curaçao. <https://archive.org/details/BNA-DIG-ARUB-9789990469417>

Prins-Winkel, N. (1975, [1973]). *Kabes Duru?: verslag van een onderzoek naar de onderwijssituatie op de Benedenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen, in verband met het probleem van de vreemde voertaal bij het onderwijs*. Assen: Van Gorcum.

PSML (2007). *Masterplan Proyecto Scol Multilingual*. Aruba, Departamento di Enseñansa. <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/PSML-Masterplan-2007-04.pdf>

PSML (2012). *Pa mayor, foyeto: E modelo di idioma multilingual pa Scol Primario*. Aruba, Departamento di Enseñansa. <http://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/PSML-pa-Mayor-Foyeto-E-modelo-di-idioma-multilingual-pa-Scol-Primario-2012-06.pdf>

PSML (2016). *Prome relato di e efecto di e programa multilingual: final di klas 4, 2016*. Aruba, Departamento di Enseñansa. <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/PSML-Relato-cortico-di-investigacion-2016-final-di-klas-4.pdf>

PSML Research Team (2012). *Evaluation Report on the Proyecto Scol Multilingual (PSML)*. Puerto Rico/Aruba: UPR/IPA.

PSML Research Team (2011). *Preliminary Evaluation Report on the Proyecto Scol Multilingual (PSML)*. Puerto Rico/Aruba: UPR/IPA.

PSML Research Team (2012). *PSML Research Team Report*. Puerto Rico/Aruba: UPR/IPA.

Rutgers, D. et al. (2020). *The knowledge base of CLIL teaching in multilingual primary education settings. Teaching English ELT Research Papers*. British Council.

Severing, R. (1997). *Geletterdheid en onderwijssucces op Curaçao: een longitudinaal onderzoek naar verwerving van Papiamentu en Nederlands*. Tilburg, Tilburg University Press.

The World Bank (2021). *Loud and Clear: Effective Language of Instruction Policies for Learning: World Bank Policy Paper*.

UNESCO (2016). *Global Education Monitoring Policy Paper 24: If you don't understand, how can you learn?*

Van Beuningen, C., D. Rutgers & R. de Graaff (2021). *CLIL in het basisonderwijs: Versterking van zaakvakdidactiek door focus op taal. Eindrapportage kortlopend praktijkonderzoek, dossiernummer: 40.5.18500.028*. Hogeschool Utrecht, Kenniscentrum Leren en Innoveren. Lectoraat Meertaligheid en Onderwijs.

Van den Broek, E. et al. (2014). *Voorstudie Pilot Tweetalig Primair Onderwijs*. Universiteit Utrecht, Faculteit Geesteswetenschappen. Opdrachtgever: Ministerie van OCW, directie Primair Onderwijs Stuurgroep TPO. <https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/voorstudie-pilot-primair-tweetalig-onderwijs.pdf>

Van der Elst-Koeiman, M. et al. (2022). *Learning to read in mother tongue or foreign language: Comparing Papiamento-Dutch reading skills in the post-colonial Dutch Caribbean*. Radboud University Nijmegen.

Wenzel, Veronika (2022). *Het Nederlands in het voortgezet onderwijs in Aruba. Een Onderzoek naar de behoeften en attitudes van docenten*. Aruba: Biblioteca Nacional Aruba. <https://archive.org/details/BNA-DIG-WENZEL-2022>

Andere geraadpleegde bronnen:

- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/a/avo/AVO-adviesnota-taalbeleid-nieuw-traject-avo.pdf>
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/b/BO-Deelbeleid-Structuren-Processen-Randvoorwaarden-ABO-versie-maart-2021-.pdf>
- https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/pdf/doc-pub/p/Implementatieplan_invoering-kerndoelen-primair-onderwijs-mei-2015.pdf
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/pdf/doc-pub/k/Kerndoelendocument-EPA-2017.pdf>
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/p/PEN-2030-v201907.pdf>
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/Habri-Porta-pa-Nos-Drenta-2002-04.pdf>
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/Nota-di-maneho-Diversificacion-Idioma-di-Instruccion-2016-02-19.pdf>
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/Pa-un-Ensenansa-Bilingual-na-Aruba-beleidsnota-1988.pdf>
- <https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/t/taalbeleid/SAM-Schema-twee-varianten-scol-multilingual.pdf>
- https://www.government.aw/news/news_47033/item/according-to-the-pilot-census-papiamento-is-the-most-used-language-at-home_54889.html
- <https://heitemem.nl/artikel/11567/over-taalverwerving-tweetaligheid-en-meertaligheid/>
- <https://languagefriendlyschool.org/alle-talen-zijn-welkom/>
- https://www.leraar24.nl/app/uploads/L24_vvto_download001.pdf
- <https://wij-leren.nl/relatie-vreemde-talen-4-tot-12-jaar-leeropbrengsten.php>
- <https://www.nuffic.nl/sites/default/files/2020-08/een-duurzame-voorsprong-resultaten-van-wetenschappelijk-onderzoek-naar-tweetalig-onderwijs.pdf>
- <https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/staat-van-het-onderwijs>
- <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/mvt/erk/>
- <https://www.slo.nl/thema/vakspecifieke-thema/nederlands/referentiekader-taal/>
- <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/21376/Thesis%20E%20van%20de%20Hoeven%20def.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- <https://www.brusselvoltaal.be/1-hoe-leer-je-een-taal/meertalige-taalverwerving>
- <http://www.fisme.science.uu.nl/publicaties/literatuur/7376.pdf>
- <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/21376/Thesis%20E%20van%20de%20Hoeven%20def.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- <https://topwijs.nl/wp-content/uploads/2016/01/Het-jonge-kind-Annerieke-Boland.pdf>
- <https://www.arts.kuleuven.be/cto/materialen/nieuwkomers/tools-en-tips/anderstaligenieuwkomers.be/geletterdheid-en-alfabetisering/Beginnende%20geletterdheid%20en%20alfabetisering%20bij%20anderstalige%20nieuwwkomers.pdf>
- <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2022/04/13/de-staat-van-het-onderwijs-2022>
- <https://educatie-en-school.infonu.nl/diversen/26207-risicofactoren-in-de-taalontwikkeling.html>

Begrippenlijst

Alfabetisering= het proces van taalleren gericht op de ontwikkeling van lees- en schrijfvaardigheid.

BIG= Beroepen in de individuele Gezondheidszorg

DAT= Dagelijks Algemeen Taalgebruik

CAT= Cognitieve Academische Taalvaardigheid

Combinatiemodel= taalonderwijsmodel waarin twee (of meer) talen als instructietaal gebruikt worden. Aan het begin van het onderwijstraject wordt één taal gebruikt als instructietaal voor niet-taalvakken. Naarmate de leerlingen een sterke basis hebben verworven in deze instructietaal, wordt geleidelijk een tweede instructietaal gebruikt in niet-taalvakken. Aan het eind van het traject is de mate waarin de talen als instructietaal gebruikt worden omgekeerd evenredig. In dit model wordt geen instructietaal volledig vervangen door een andere.

Geletterdheid= vermogen om zelf tekst te schrijven en geschreven tekst te lezen, te begrijpen, te evalueren, te gebruiken en toe te passen in de maatschappij en het persoonlijk leven.

Gecijferdheid= vermogen om te kunnen rekenen; het in staat zijn om te rekenen

Lokale taal/omgevingstaal= taal die buitenshuis gesproken wordt en bij kinderen de taal van interactie met leeftijdsgenoten.

Primaire instructietaal= er wordt gesproken van primaire instructietaal om aan te geven dat aangezien we op Aruba te maken hebben met onderwijs in een meertalige situatie er bij de keuze voor een instructietaal (taal van uitleg, methodes, referentiemateriaal, toetsen en examens) voor één taal gekozen wordt er altijd plek moet zijn om andere talen als ondersteuning te gebruiken, waarbij rekening houdend met de thuistalen van de leerlingen. Translanguaging is een sociologisch fenomeen dat zich voordoet in meertalige onderwijsituaties.

Secundaire instructietaal= secundaire instructietaal refereert naar een tweede instructietaal die in een combinatiemodel wordt gebruikt om onderdelen van het curriculum aan te bieden. In dit document is de secundaire taal aan het begin van het combinatiemodel het Nederlands, omdat de nadruk wordt gelegd op het gebruik van het Papiamentu als primaire instructietaal.

Schooltaalontwikkeling= het betreft hier de ontwikkeling die plaats vindt in de talen die niet gekwalificeerd kunnen worden als dagelijks algemeen taalgebruik (DAT) maar als cognitieve academische taalvaardigheid (CAT) de taalvaardigheid die een leerder nodig heeft om daadwerkelijk mee te kunnen doen aan het leerproces.

Simultane meertaligheid= Wanneer een kind met twee-of meer talen tegelijk opgroeit is er sprake van simultane taalverwerving. Er zijn in dit geval geen verschillen te merken in vergelijking met kinderen die eentalig opgevoed worden. De kinderen doorlopen alle ontwikkelingsfase van de taal, alleen in meerdere talen tegelijk.

Successieve meertaligheid= Wanneer een kind eerst een basis legt in één taal en vervolgens (vroeg) een tweede of meerdere talen leert is er sprake van successieve taalverwerving. Bij de verwerving van de eerste taal worden alle ontwikkelingsfasen doorlopen. Bij het verwerven van de tweede taal wordt echter een aantal fasen overgeslagen. Er is namelijk al een taalsysteem gemaakt vanuit de eerste taal. De eerste taal speelt een belangrijke rol bij de ontwikkeling van de andere taal. Als er een stevige basis gelegd is in de eerste taal, is de kans vergroot op een optimale verwerving van de tweede of meerdere talen.

Talen als ondersteuning= hiermee wordt bedoeld dat één of meerdere talen gebruikt worden als ondersteuning van de instructietaal tijdens het leerproces. Ook kan het bewust gebruik van talen bij het aanbieden van niet taalvakken een ondersteuning bieden aan de taalontwikkeling van de leerder en beter begrip van de leerstof bij de niet taalvakken.

Thuistaal/Moedertaal= een thuistaal/moedertaal is een taal die een kind thuis met een ouder of met beide ouders spreekt als (één) eerste taal (talen), het is de taal van de opvoeding wat tevens simultaan kan plaatsvinden in gebruik met andere talen

Vreemde Taal= is een taal die niet thuis en ook niet in het dagelijks leven (omgevingstaal) wordt gebruikt met grote regelmaat. Een vreemde taal kan binnen het onderwijs een rol als vak hebben of het kan ook de instructietaal zijn.

Voertaal= de voertaal is de taal waar doorgaans de interactie tussen de leerder en de docent/leerkracht plaatsvindt. Dit staat los van wat er “officieel” is afgesproken als instructietaal en de taal van de methodes, referentiemateriaal, toetsen en examens. Dit heeft echter wel veel invloed op de taalontwikkeling van de leerder als hier niet bewust mee wordt omgegaan.